

ชื่อวิทยานิพนธ์ การศึกษาทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวของวัยรุ่นตอนต้น
ในสังกัดโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย นางสาวตรีศุคนธ์ มาลีแก้ว **ปริญญา** ทักษะกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาครอบครัวและ
สังคม) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์อำไพรัตน์ อักษรพรหม (2) อาจารย์ดรุณี นาทะศิริ
ปีการศึกษา 2546

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการเลี้ยงดูของครอบครัวของนักเรียน
วัยรุ่นตอนต้นที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร
จำนวน 442 คน โดยการเลือกแบบการสุ่มหลายชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่
ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) วัยรุ่นตอนต้นมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดู โดยภาพรวมอยู่ใน
ระดับดี ($\bar{X} = 3.54$) โดยเฉพาะข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเชื่อถือและไว้วางใจพ่อแม่ ($\bar{X} = 4.25$)
(2) วัยรุ่นตอนต้นที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวในระดับปานกลาง
อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวดีกว่าเพศชาย
(3) วัยรุ่นตอนต้นที่มีผลการเรียนต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่มีเกรดสูงมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวดี
กว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ และ (4) วัยรุ่นตอนต้นที่มีอายุของบิดาต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรม
เลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คำสำคัญ การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว วัยรุ่นตอนต้น ทัศนคติ

Thesis title: A STUDY OF FAMILY SOCIALIZATION ATTITUDES OF THE EARLY ADOLESCENTS WHO STUDY AT SECONDARY SCHOOL IN BANGKOK

Researcher: Miss Treesukon Maleekaew; **Degree:** Master of Home Economic (Family and Social Development); **Thesis advisors:** (1) Ampairat Aksornprom, Associate Professor; (2) Darunee Natasiri; **Academic year:** 2003

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the family socialization attitudes of the early adolescents studying at the secondary schools in Bangkok.

The research samples consisted of 442 secondary school students in Bangkok, selected by using multi-stages random sampling technique. The instrument of this study was a questionnaire developed by the researcher. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t-test.

Research findings revealed that (1) the overall family socialization attitudes of the early adolescents were at a good level ($\bar{X} = 3.54$), especially the item about "trusting parents" with the highest mean ($\bar{X} = 4.25$); (2) the family socialization attitudes of different scale of early adolescents were significantly different at the .05 level which female adolescents had better family socialization attitudes than male adolescents; and (3) the family socialization attitudes of the early adolescents with different learning achievement were significantly different at the .05 level which high grade student had better family socialization attitudes than those with low grade; and (4) the family socialization attitudes of the early adolescents whose fathers had different ages were significantly different at the .05 level.

Keywords: family socialization, early adolescents, attitude

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ อำไพรัตน์ อักษรพรหม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ดรุณี นาทะศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาตรวจพิจารณางานวิจัย ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง พร้อมทั้งให้กำลังใจตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ. ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์วันทนี วาสิกะสิน ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ให้คำแนะนำ และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้กรุณาตรวจสอบพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในเสมอมา ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

ตรีสุคนธ์ มาลีแก้ว

พฤษภาคม 2546

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว.....	24
แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติของวัยรุ่นต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว.....	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว ทัศนคติ และวัยรุ่น.....	42
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	58
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	75
สรุปผลการวิจัย.....	75
อภิปรายผล.....	76
ข้อเสนอแนะ.....	79
บรรณานุกรม.....	80
ภาคผนวก.....	83

๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประวัติผู้วิจัย.....	100

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ความสนใจในเรื่องเพศของวัยรุ่นเพศชายและหญิง.....	22
ตารางที่ 3.1 รายชื่อโรงเรียนและการประมาณจำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	56
ตารางที่ 4.1 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	60
ตารางที่ 4.2 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (เกี่ยวกับครอบครัว).....	62
ตารางที่ 4.3 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (เกี่ยวกับครอบครัว).....	64
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว รายชื่อ.....	65
ตารางที่ 4.5 จำนวนและค่าร้อยละข้อรายการจำแนกตามทัศนคติ.....	69
ตารางที่ 4.6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน.....	70
ตารางที่ 4.7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของวัยรุ่นที่มีผลการเรียน ต่างกัน (t-test).....	70
ตารางที่ 4.8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของวัยรุ่นที่มีอายุต่างกัน.....	71
ตารางที่ 4.9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของวัยรุ่นที่มีจำนวนพี่น้อง ต่างกัน.....	71
ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของวัยรุ่นที่มีลำดับที่ต่างกัน...	72
ตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของวัยรุ่นที่มีอายุบิดาต่างกัน...	72
ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของวัยรุ่นที่มีอายุมารดา ต่างกัน.....	73
ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของวัยรุ่นที่มีรายได้บิดา ต่างกัน.....	73
ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของวัยรุ่นที่มีรายได้มารดา ต่างกัน.....	74

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนโยบายทางสังคมของรัฐบาลได้เน้นความสำคัญของครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ทั้งนี้เนื่องจากต้นเหตุของปัญหาสังคมเกือบทุกปัญหาล้วนเกิดจากความอ่อนแอของครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะเป็นสถาบันแรกที่สร้างนิสัย หรือบุคลิกภาพของเด็กตั้งแต่เกิดจนกระทั่งวัยรุ่น การเรียนรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับตลอดมาในวัยเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ บุคลิกภาพของเด็กจะพัฒนาไปอย่างไรขึ้นอยู่กับครอบครัว ในการที่จะสร้างนิสัย ความคิดอ่าน ค่านิยม ความเชื่อและทัศนคติ แต่เนื่องจากความอ่อนแอของครอบครัวไทยในปัจจุบันดังที่กล่าวข้างต้นส่งผลให้ครอบครัวบกพร่องในการทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กซึ่งมีผลกระทบให้วัยรุ่นแสดงทัศนคติและพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทั้งต่อตนเองและสังคม

สาเหตุของปัญหาที่พบในการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ได้แก่ ความกดดันทางสถานะเศรษฐกิจครอบครัว ทำให้บิดามารดาไม่มีเวลาดูแลบุตร การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วทำให้บิดามารดาส่วนหนึ่งส่งเสริมให้บุตรมีค่านิยมทางวัตถุและบริโภคนิยม และเข้าใจผิดคิดว่าสามารถใช้วัตถุและเงินทดแทนความรักความเอาใจใส่แก่บุตรได้ บิดามารดาขาดความเข้าใจในการเป็นพ่อแม่ที่มีคุณภาพ และไม่สามารถเฝ้าอำนวยการพัฒนาการของเด็กตามวัย รวมทั้งการอบรมเลี้ยงดูถูกด้วยวิธีการดั้งเดิม เช่น ลูกไม่มีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นซึ่งขัดต่อการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดในปัจจุบันเกี่ยวกับการพัฒนาคน พัฒนาสังคม ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของเด็ก (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2541)

ปัญหาที่สำคัญและพบมากในวัยรุ่นในปัจจุบันจะเกี่ยวข้องกับปัญหาพฤติกรรมทางเพศ และปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งพบว่า วัยรุ่นไทยเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกระหว่างอายุ 15-19 ปี ถึงร้อยละ 29 อันจะส่งผลต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคเอดส์ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นในกลุ่มของเด็กวัยรุ่นอายุระหว่าง 15 – 24 ปี (WHO อ้างถึงใน ยุพยงค์ โครตพัฒนานนท์ 2543) ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนก็พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณ

คดีและความรุนแรง โดยพบว่าสถิติเด็กและเยาวชนกระทำความผิดและถูกจับได้ของประเทศไทย ในปี 2535 มีจำนวน 8,948 ราย และเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 23,591 ราย ในปี พ.ศ.2539 ในจำนวนนี้เป็นเยาวชนชายหญิงช่วงอายุ 11 – 18 ปีจำนวนถึง 16,596 ราย (รายงานประจำปีของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง 2539 อ้างถึงในยุพยงค์ โคตรพัฒนานนท์ 2543: 1 – 2) ส่วนปัญหาการใช้สารเสพติดยังคงเป็นปัญหาสำคัญในประเทศไทย จากข้อมูลสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน พบว่าส่วนใหญ่จะเริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุระหว่าง 15 – 19 ปี โดยแนวโน้มในช่วงอายุดังกล่าวมีการลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 68.7 ในปี พ.ศ. 2539 เป็นร้อยละ 60.5 ในปี พ.ศ. 2543 ขณะที่กลุ่มอายุที่ต่ำกว่า 15 ปี กลับมีแนวโน้มในสัดส่วนที่สูงขึ้น โดยตลอด จากร้อยละ 18.3 เป็นร้อยละ 29.9 ในช่วงเวลาเดียวกัน โดยมีปัจจัยหลายอย่างที่ผลักดันให้เกิดการใช้ยาเสพติดขึ้น เช่น ความกึกก่นอง หรือเป็นการสะสมความกดดันที่เกิดจากปัญหาครอบครัว ปัญหาการเรียน ปัญหาเพื่อน และปัญหาความรัก (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2544)

ผลการวิจัยเพื่อประมาณการจำนวนนักเรียน นักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดของสำนักวิจัยเอแบค-เคเอสซีอินเตอร์เน็ต (เอแบค โพลล์) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (2544) สรุปตัวเลขประมาณการนักเรียน-นักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ไม่นับรวมเหล้าและบุหรี่) มีจำนวน 374,653 คน จากจำนวนประชากร นักเรียน นักศึกษาตั้งแต่ระดับชั้น ป 6 ถึงระดับปริญญาตรี ในทุกสังกัดการศึกษาทั่วประเทศ จำนวนรวม 6,092,472 คน โดยเป็นนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 134,316 คน คิดเป็นร้อยละ 5.4 ของประชากรนักเรียนของ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัยรุ่น เป็นวัยที่คาบเกี่ยวระหว่างช่วงชีวิตของการเป็นเด็กและผู้ใหญ่ อยู่ในวัยที่ร่างกายเจริญเติบโตสูงสุด มีการเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ ทัศนคติต่อสภาพและสิ่งต่างๆ การเข้าสังคม การเรียน การงาน และการค้นหาอุดมคติในชีวิต วัยรุ่นเป็นวัยที่มีอัตราเสี่ยงสูงต่อปัญหาต่าง ๆ ถ้าทัศนคติของวัยรุ่นต่อครอบครัวและสังคมเป็นไปในทิศทางลบปัญหาสังคมต่าง ๆ ก็จะตามมามากมายดังที่กล่าวแล้ว การมีทัศนคติที่ดีต่อครอบครัวของวัยรุ่นคือการที่เขาเห็นว่า ครอบครัวน่าอยู่ มีความอบอุ่น พ่อแม่รักกัน พ่อแม่มีความยุติธรรม ไม่ลำเอียง ครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ พ่อแม่สามารถให้คำปรึกษาได้ ยอมรับความคิดเห็น และให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ทอดทิ้งกัน ส่วนทัศนคติที่ไม่ดีหรือทัศนคติลบได้แก่ ความคิดเห็นในทางตรงกันข้ามกล่าวคือการที่เขาเห็นว่า ครอบครัวไม่น่าอยู่ ไม่มีความอบอุ่น พ่อแม่ทะเลาะกัน พ่อแม่ไม่มีความยุติธรรม ลำเอียง ไม่เคยมีกิจกรรมร่วมกัน พ่อแม่ไม่สามารถให้คำปรึกษาได้ ไม่ยอมรับความคิดเห็น และไม่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน หรือการเลี้ยงดูแบบทิ้งๆ ขว้างๆ

ทัศนคติต่อครอบครัวของวัยรุ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากหากวัยรุ่นมีทัศนคติในทางลบต่อครอบครัวก็จะนำไปสู่การมีทัศนคติในทางลบต่อชุมชน และในที่สุดอาจนำไปสู่การมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อประเทศชาติอันจะส่งผลไปสู่พฤติกรรมทางสังคมของประชาชนที่จะทำให้สังคมระดับประเทศมีปัญหา การพัฒนาประเทศก็จะเป็นไปได้ไม่ดีเท่าที่ควร แต่ในทางตรงกันข้ามหากเยาวชนที่เป็นวัยรุ่นมีทัศนคติต่อครอบครัวในทางบวก ก็จะส่งผลต่อชุมชน และสังคมระดับชาติที่จะลดปัญหาต่างๆของสังคมที่จะเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการศึกษาทัศนคติของเด็กวัยรุ่นตอนต้นที่มีต่อครอบครัว จะทำให้ทราบแนวทางการเลี้ยงดูลูกของชาวกรุงเทพมหานคร ผลจากการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมของครอบครัวไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาทัศนคติของเด็กวัยรุ่นที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวของวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาต่างกัน

3. ประเด็นปัญหาการวิจัย

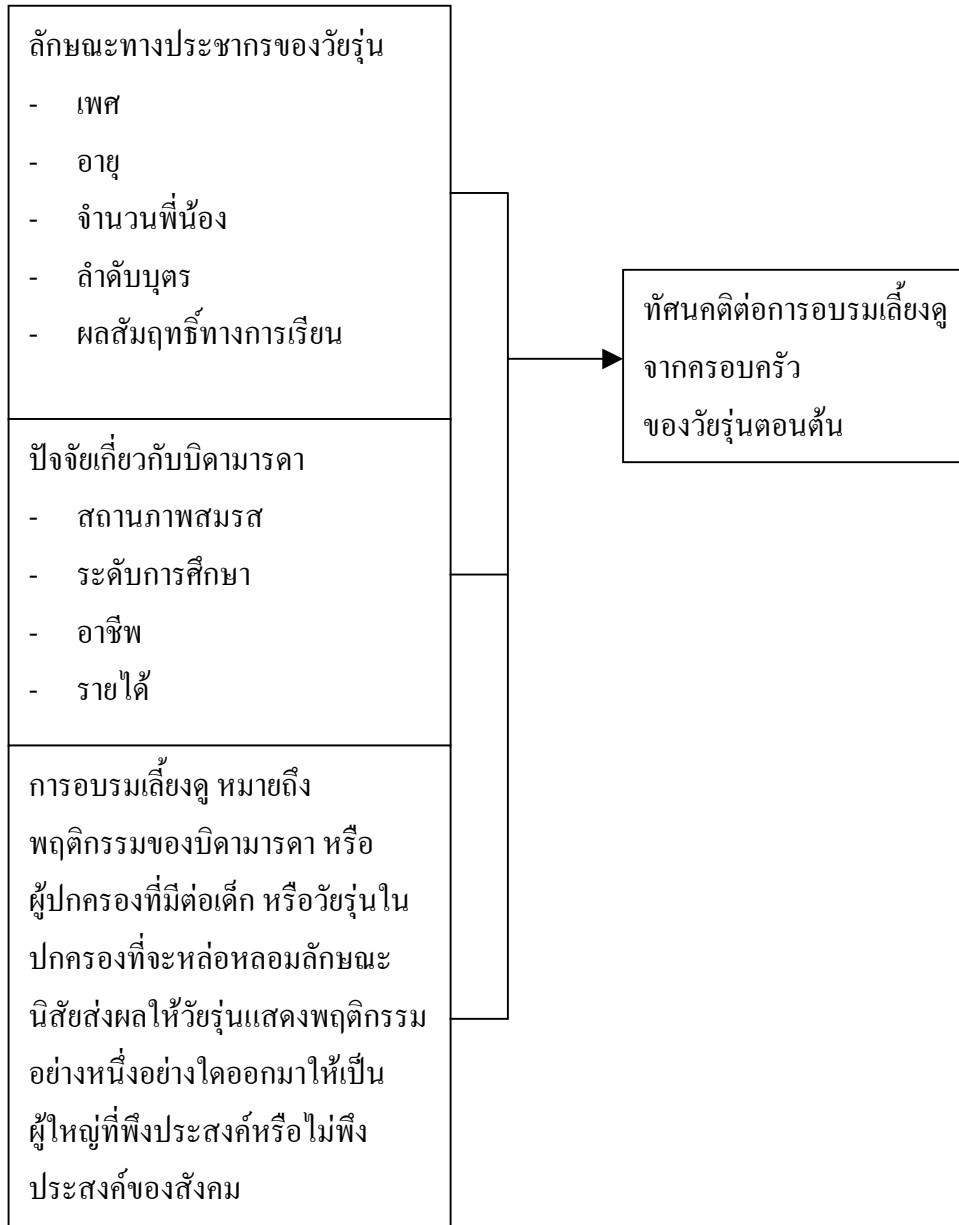
- 3.1 ทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวของวัยรุ่นเป็นอย่างไร
- 3.2 วัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกันหรือไม่

หรือไม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

4. สมมติฐานการวิจัย

- 4.1 วัยรุ่นที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกัน
- 4.2 วัยรุ่นที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกัน
- 4.3 วัยรุ่นที่มีจำนวนพี่น้องต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกัน
- 4.4 วัยรุ่นที่เป็นบุตรลำดับที่ต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกัน
- 4.5 วัยรุ่นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกัน
- 4.6 วัยรุ่นที่มีสถานภาพสมรสของบิดามารดาต่างกันมีทัศนคติจากครอบครัวแตกต่างกัน
- 4.7 วัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาของบิดามารดาต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกัน
- 4.8 วัยรุ่นที่มีอาชีพของบิดามารดาต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกัน
- 4.9 วัยรุ่นที่มีรายได้ครอบครัวต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกัน

5. ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ วัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครอายุระหว่าง 12 – 16 ปี

6. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

6.1 วัยรุ่น หมายถึง วัยรุ่นตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 12 – 16 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ปีการศึกษา 2545 ทั้งเพศชายและหญิง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร การเลือกกลุ่มตัวอย่างในคั้งนี้เป็นวัยรุ่นที่มีอายุ 12 – 16 ปี เพราะจากทฤษฎีพัฒนาการของวัยรุ่น (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2530)

ได้กล่าวไว้ว่าอายุที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นคืออายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ซึ่งพบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะมีอายุระหว่าง 12 –16 ปี

6.2 การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง พฤติกรรมของบิดามารดา หรือผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก หรือวัยรุ่นในปกครองที่จะหล่อหลอมลักษณะนิสัยส่งผลให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด ออกมาให้เป็นผู้ใหญ่ที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ของสังคม

6.3 ทักษะจิตของวัยรุ่นต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว หมายถึง ความโน้มเอียงของจิตใจของวัยรุ่นที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว เป็นอุดมคติโดยเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับ หรือต่อต้านก็ตาม ทั้งบุคคล สิ่งของ การกระทำในช่วงที่รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว อันเป็นเรื่องของความรู้สึกทางจิตใจที่เกิดขึ้น และส่งผลให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด ออกมา

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ขอนำเสนอโดยแยกเป็นส่วนประกอบ 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น

ส่วนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว

ส่วนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติของวัยรุ่นต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว

ส่วนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ครอบครัว ทัศนคติ และวัยรุ่น

ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น

1.1 ความหมายของคำว่า “วัยรุ่น”

คำว่า “วัยรุ่น” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Adolescence” มีรากศัพท์เดิมมาจากภาษาละตินว่า “Wadlescere” ซึ่งหมายถึง เจริญเติบโตหรือก้าวไปสู่วุฒิภาวะ และการที่เด็กจะบรรลุถึงขั้นวุฒิภาวะนี้ ไม่ใช่เพียงแต่มีการเจริญเติบโตทางด้านร่างกายและจิตใจเท่านั้น แต่จะต้องมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านไปพร้อม ๆ กัน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม

ในเรื่องวัยรุ่น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Sorenson (1962), Rogers (1972), Hurlock (1973) และ Sebald (1984) ได้กล่าวตรงกันว่า คำว่า “วัยรุ่น” มาจากภาษาละตินว่า “Adolescere” ซึ่งหมายถึง “การเจริญเติบโต” หรือ “การเจริญไปสู่การมีวุฒิภาวะ” (To grow to maturity) วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยเปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตาม การที่เด็กจะมีความเจริญถึงขั้นมีวุฒิภาวะนั้น มิใช่เจริญเติบโตทางร่างกายด้านเดียวเท่านั้น ทางจิตใจก็จะเจริญเติบโตไปด้วย นั่นคือจะต้องมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านไปพร้อม ๆ กัน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เช่นเดียวกับ Dusek (1987) กล่าวว่า วัยรุ่นหมายถึง วัยที่เชื่อมต่อระหว่างการเป็นเด็กกับการเป็นผู้ใหญ่ อันเป็นระยะที่ต้องปรับพฤติกรรมวัยเด็กไปสู่พฤติกรรมแบบผู้ใหญ่ที่สังคมนั้นยอมรับ เด็กวัยรุ่นจึงไม่ใช่เป็นเพียงการ

เจริญเติบโตทางด้านร่างกาย แต่หมายถึง การเจริญเติบโตทางสังคม ซึ่งอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมในแต่ละสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2536) ได้ให้ความหมายของวัยรุ่นว่าเป็นวัยเปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่อยู่ระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ หรือเป็นวัยย่างเข้าสู่ความเป็นหนุ่มสาว

จากคำจำกัดความของคำว่า “วัยรุ่น” ที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้กล่าวไว้ เราอาจสรุปความหมายของคำว่าวัยรุ่นได้ว่า เป็นวัยที่บุคคลพัฒนาจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นระยะพัฒนาการที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

นอกจากนี้การเข้าสู่วัยรุ่นของเพศชายและเพศหญิงจะเริ่มไม่พร้อมกัน โดยจะถือเกณฑ์การเข้าสู่วัยรุ่นจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย รูปร่าง และการเจริญด้านวุฒิภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์ ซึ่งโดยปกติเพศหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเพศชายประมาณ 1 - 2 ปี และช่วงอายุของวัยรุ่นในเพศหญิงจะอยู่ระหว่าง 13-18 ปี ส่วนเพศชายจะอยู่ระหว่าง 14 – 18 ปี (Hurlock, 1973) การแบ่งวัยของวัยรุ่น

โดยปกติแล้ว เด็กหญิงจะย่างเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้นก่อนเด็กชายประมาณ 1 – 2 ปี คือเมื่ออายุประมาณ 13 – 15 ปี ส่วนเด็กชายจะเริ่มเมื่ออายุประมาณ 15 ปี แต่ก็ไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน บางคนอาจจะเริ่มเร็วและบางคนอาจจะเริ่มช้า ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น อาหาร การออกกำลังกาย สภาพแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ อย่างไรก็ตาม นักจิตวิทยาได้เห็นว่า ควรจะใช้อายุเฉลี่ยเป็นเครื่องกำหนดจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของเด็กวัยรุ่น โดยกำหนดว่า ช่วงอายุของเด็กวัยรุ่นจะอยู่ระหว่าง 10 – 21 ปี ซึ่ง ลูเอลลา โคล (Luella Cole) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้แบ่งช่วงอายุของเด็กวัยรุ่นไว้ ดังนี้

1. วัยเตรียมเข้าสู่วัยรุ่น (Pre – Adolescence)	10 – 13 ปี (ชาย 13 – 15 ปี)
2. วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence)	13 – 15 ปี (ชาย 15 – 17 ปี)
3. วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence)	15 – 18 ปี (ชาย 17 – 19 ปี)
4. วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence)	18 – 21 ปี (ชาย 19 – 21 ปี)

1.2 ลักษณะที่สำคัญของวัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นกลุ่มบุคคลในสังคมที่อยู่ในช่วงอายุของการพัฒนาการทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีการแสดงออกของอารมณ์ต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย เริ่มแยกตัวเองออกจากครอบครัว และมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ต้องการคำอธิบายเกี่ยวกับเหตุและผล ในขณะเดียวกันก็มักมีการลอกเลียนแบบหรือซึมซับรับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งก็เกินไปโดยไม่รู้ตัว เพราะวัยรุ่นโดยทั่วไปมักต้องการนำตัวเข้าไปเกี่ยวพันหรือมีส่วนร่วมกับสังคมนอกบ้านในลักษณะต่าง ๆ เช่น วัยรุ่นหญิงอาจ

สนใจเรื่องการจับจ่ายใช้สอยเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย เครื่องสำอาง ฯลฯ ส่วนวัยรุ่นชายมักจะสนใจเรื่องปรัชญาชีวิต อุดมคติ ค่านิยม ฯลฯ การที่จะพิจารณาลักษณะของวัยรุ่นไทยว่าเป็นเช่นใดนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงพื้นฐานของครอบครัว สังคมภายนอกที่พวกเขาเป็นสมาชิก ตลอดจนลักษณะวัฒนธรรมหรือแบบแผนการดำรงชีวิตของพวกเขาในขณะนั้นว่า เป็นอย่างไร ใครเป็นคนสร้าง ใช่ว่าวัฒนธรรมไทยเองและวัฒนธรรมต่างประเทศ โดยเฉพาะวัฒนธรรมตะวันตกหรือไม่ และยังมีเค้าเงื่อนของความเป็นวัฒนธรรมไทยอยู่บ้างหรือไม่ ซึ่งต่างก็มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อลักษณะและวิถีชีวิตของวัยรุ่นไทยได้ทั้งสิ้น อาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมของเด็กวัยรุ่นนั้นคงไม่ใช่เพียงพวกเขาเอง ครอบครัว หรือสังคมเท่านั้นที่สร้างและหล่อหลอมพวกเขา สิ่งต่าง ๆ ที่พวกเขาได้เห็นโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ก็มีมีส่วนช่วยหล่อหลอมพวกเขาได้ เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบัน ครอบครัวมีอิทธิพลต่อลูกน้อยกว่าอิทธิพลของสื่อ เพราะฉะนั้น วัยรุ่นในสังคมไทยจึงเปลี่ยนแปลงไปด้วยกันทั้งหมด ไม่ว่าจะ เป็นวัยรุ่นในสังคมเมืองหรือสังคมชนบท มีการแบ่งเป็นกลุ่มย่อยทางวัฒนธรรมอย่างที่เห็นกันชัดเจน เช่น แต่งกายตามแฟชั่นต้องใส่เสื้อหรือกางเกงยีนส์ที่เป็นยี่ห้อที่มีชื่อเสียงจากต่างประเทศ ใช้เวลาส่วนใหญ่ออกไปเดินเที่ยวเตร่ตามศูนย์การค้าเพื่อมองกระแสความนิยมที่จะทำให้ทันสมัย ใช้จ่ายเงินโดยไม่คำนึงถึงการสะสม วัฒนธรรมเกี่ยวกับการบริโภคเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม นิยมรับประทานอาหารประเภทฟาสต์ฟู้ด ชอบมีวีสุมตามลานสเก็ตซ์ และผับหรือดิสโก้เธค นิยมฟังเพลงที่มีเสียงดัง อีทีก มีจิงหวะและเนื้อหาที่รุนแรง เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มเพื่อนซึ่งจะขาดเสียไม่ได้ เนื่องจากเด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบเข้าหมู่เข้าพวก คบเพื่อนเป็นกลุ่ม ๆ ชอบช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่เพื่อนฝูง มีความต้องการที่จะให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ดังนั้น การวางตัวทางสังคมของพวกเขาจึงเป็นไปเพื่อเอาชนะใจเพื่อนฝูง เช่น รูปแบบของการแต่งตัว การพูดจา กิริยาท่าทาง ฯลฯ ต้องเป็นไปตามสมัยนิยม จอห์น ซี. โคลแมน และลีโอ เฮนดรี (John C. Coleman & Leo Hendry, 1991) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนต่อวัยรุ่นไว้ว่า “ถึงแม้วัยรุ่นจะเป็นวัยที่ชอบต่อต้านกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่ยอมรับฟังและไม่ยอมทำตามคำแนะนำสั่งสอนของผู้ใหญ่ แต่วัยรุ่นจะยอมรับฟังความคิดและทำตามรูปแบบการกระทำของเพื่อน เนื่องจากวัยรุ่นไม่ได้คิดว่า เพื่อนกำลังสอนตนอยู่ แต่เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดกันระหว่างเพื่อน “

1.3 ความต้องการและความสนใจของเด็กวัยรุ่น

นักจิตวิทยาถือกันว่า ความต้องการและความสนใจของบุคคลมีอิทธิพลต่อการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อให้มีความเข้าใจในพื้นฐานแห่งพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่น จึงจำเป็นต้องศึกษาเรื่องความต้องการและความสนใจของบุคคลในวัยนี้ด้วย

1.3.1 ความต้องการ (Needs)

ความต้องการ คือ สภาพที่ร่างกายและจิตใจขาดความสมดุล ซึ่งจะก่อให้เกิดแรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อกลับเข้าสู่สภาพสมดุลตามเดิม จึงกล่าวได้ว่า ความต้องการเป็นต้นเหตุให้เกิดแรงขับ (drives) และแรงจูงใจ (motives) ให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อไปสู่จุดหมายปลายทาง ความต้องการพื้นฐานของคนเราโดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ความต้องการทางชีววิทยา (Biological Needs) และความต้องการทางจิตวิทยา (Psychological Needs)

1) ความต้องการทางชีววิทยา (Biological Needs)

เป็นความต้องการเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น บุคคลย่อมต้องการอากาศหายใจ อาหาร น้ำ การพักผ่อนนอนหลับ การถ่ายเทของเสียออกจากร่างกาย ความต้องการทางเพศ ฯลฯ เพราะโดยธรรมชาตินั้น ร่างกายของมนุษย์จะต้องรักษาสภาพสมดุลทางชีววิทยาไว้ตลอดเวลา

ความต้องการทางชีววิทยาหรือความต้องการทางกายนี้ นักจิตวิทยาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า หากมนุษย์ไม่ได้รับสิ่งเหล่านี้เพื่อสนองความต้องการของตนแล้ว บางสิ่งบางอย่างอาจมีอิทธิพลทำให้มนุษย์ถึงแก่ชีวิตได้ แต่สำหรับในแง่อิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมโดยทั่วไปแล้ว ความต้องการทางจิตวิทยาหรือความต้องการทางจิตใจมักจะมีอิทธิพลเหนือกว่า

2) ความต้องการทางจิตวิทยา (Psychological Needs)

ความต้องการทางจิตวิทยาเป็นความต้องการด้านจิตใจของบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่ มักขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม บางครั้งจึงเรียกว่า ความต้องการทางสังคม (Social Needs)

มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) นักจิตวิทยาในกลุ่มมนุษยนิยม มีความเชื่อเกี่ยวกับพื้นฐานพฤติกรรมของมนุษย์ว่า ชัดความต้องการและสิ่งแวดล้อมรอบตัวมีอิทธิพลทำให้แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมแตกต่างกัน ซึ่งความต้องการของมนุษย์นั้นมีเป็นลำดับขั้นทั้งหมด 5 ขั้น ซึ่งบุคคลจะต้องได้รับการตอบสนองความต้องการจากขั้นแรก แล้วจึงแสวงหาการตอบสนองความต้องการขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับ คือ ความต้องการทางกาย (Physiological Needs) ได้แก่ ความต้องการในการตอบสนองความหิว ความกระหาย ความเหนื่อย ความง่วง การขับถ่าย ความต้องการทางเพศ

ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ได้แก่ ความต้องการการคุ้มครอง ป้องกันรักษา ปราศจากอันตราย ต้องการอยู่ในสิ่งแวดล้อมซึ่งให้ความมั่นใจได้ว่าจะไม่ถูกบีบบังคับทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and Belonging ness Needs) ได้แก่ ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางด้านจิตใจกับบุคคลอื่น มีกลุ่มเพื่อน มีครอบครัว มีคนเห็นอกเห็นใจรักใคร่ ต้องการให้คนอื่นรักและต้องการรักคนอื่น

ความต้องการชื่อเสียงและการยกย่อง (Self – esteem Needs) ได้แก่ ความต้องการมีชื่อเสียง มีคนยกย่องเลื่อมใส ความต้องการที่จะเข้าใจและรู้จักตนเอง (Self – actualization Needs)

บุคคลในวัยรุ่นจะมีความต้องการในเรื่องต่างๆ ไป เช่นเดียวกับบุคคลในวัยอื่นๆ แต่ก็มีความต้องการบางประการที่เด่นชัดมากกว่าวัยอื่น จนกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะเฉพาะวัย ซึ่งลักษณะความต้องการเฉพาะของเด็กวัยรุ่นไทยที่มีผลไปสู่พฤติกรรมการแสดงออกของเด็กวัยรุ่นตามความเห็นของนักจิตวิทยาไทย มีดังนี้

1. เด็กวัยรุ่นต้องการความรักทั้งในฐานะผู้ให้และผู้รับ
2. เด็กวัยรุ่นต้องการเสรีภาพในการคิดและการกระทำ ต้องการมีสิทธิในการปกครองตนเอง จึงมักจะมีข้อโต้แย้งอยู่เสมอ
3. เด็กวัยรุ่นต้องการความเสมอภาคทัดเทียมกับผู้อื่นในทุกเรื่อง
4. เด็กวัยรุ่นต้องการมีประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ อยากรู้ อยากรู้อยากเห็น อยากรลอง
5. ความต้องการของเด็กวัยรุ่นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ต้องการทำให้ตนเองเป็นที่ประทับใจแก่ผู้อื่น จึงพยายามหาข้อบกพร่องของตนเอง

1.4 การแบ่งช่วงของวัยรุ่น

การแบ่งช่วงของวัยรุ่นนั้น มักจะกำหนดได้จากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและรูปร่างเป็นสำคัญ ซึ่งวัยรุ่นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ดังจะเห็นได้จากพัฒนาการในแต่ละช่วงของวัยรุ่น (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2530) ดังต่อไปนี้

1. วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) อยู่ในช่วงอายุ 13 – 15 ปี โดยเป็นช่วงที่เด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งในช่วงนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพร่างกายที่เปลี่ยนไป พฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นระยะนี้จึงมุ่งเข้าหาตนเอง มีความสนใจในรูปร่างของตน พึ่งพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้จากภายนอก และการเปลี่ยนแปลงร่างกายที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเพศ

2. วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) อยู่ในช่วงอายุ 15 – 18 ปี ช่วงนี้เป็นช่วงที่ผ่านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้แล้ว เด็กวัยนี้จะมุ่งความสนใจเพื่อค้นหาเอกลักษณ์แห่งตน เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นระยะนี้จะชอบอิสระ ชอบทดลอง และต้องการเป็นตัวของตัวเอง โดยมีเจตคติและค่านิยมของตนเอง ตลอดจนมีการวางแผนในอนาคต นอกจากนี้เด็กยังเริ่มมีความสัมพันธ์กับเพื่อนเพศตรงข้ามอีกด้วย

3. วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) อยู่ในช่วงอายุ 18 - 21 ปี ระยะนี้เป็นช่วงสุดท้ายก่อนที่จะเข้าสู่ผู้ใหญ่ เป็นระยะที่เด็กเริ่มจัดรูปแบบของตนเอง เริ่มมีการฝึกความชำนาญในสายอาชีพของตนเพื่อมุ่งหวังจะทำในอนาคต เช่นการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาสาขาอาชีพต่าง ๆ นอกจากนี้เด็กวัยนี้ยังรู้จักตนเอง และสามารถเชื่อมโยงบทบาทหน้าที่ของตนเองให้เข้ากับสังคมใหม่ที่ตนอยู่รู้คุณค่าของชีวิตและสร้างจุดมุ่งหมายของชีวิต ตลอดจนมีมุมมองต่อสังคมกว้างขึ้น

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นตัวแทนของวัยรุ่นตอนต้น เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เข้าสู่วัยรุ่นใหม่ ๆ มีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ในช่วงวัยนี้เด็กจะเริ่มมีการค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองโดยค้นหาว่าตนเองมีความสนใจในเรื่องอะไร รู้จักตนเอง ตลอดจนมีความสนใจแผ่กว้างไปสู่สังคม ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม เจตคติของสังคมในด้านต่าง ๆ รวมทั้งความสนใจในเรื่องเพศและการสมรส

1.5 พัฒนาการของวัยรุ่น

จากที่วัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากวัยเด็กอย่างมากมาย จึงนับได้ว่าพัฒนาการของวัยรุ่นเป็นเรื่องสำคัญ เพราะถ้าพัฒนาการของวัยรุ่นในแต่ละด้านเป็นไปอย่างมีแบบแผนสมวัยแล้ว บุคคลนั้นย่อมมีสุขภาพที่ดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนถึงความสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตต่อไปอย่างถูกต้องเหมาะสม พร้อมทั้งจะเข้าสู่ผู้ใหญ่ได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งพัฒนาการของวัยรุ่นนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 4 ด้านคือ

1.5.1 พัฒนาการทางด้านร่างกาย

เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น จะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายเป็นอย่างมาก สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากการทำงานของต่อมไร้ท่อ (Ductless Gland) ซึ่งจะเริ่มทำหน้าที่ผลิตฮอร์โมน อันจะมีผลต่อพฤติกรรม และพัฒนาการของเด็กมาก ซึ่งพรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ (2540) กล่าวว่า ต่อมไร้ท่อที่ทำหน้าที่ผลิตฮอร์โมนที่สำคัญ คือ ต่อมพิทูอิทารี (Pituitary Gland) ที่อยู่ใต้สมอง โดยส่วนที่เรียกว่า ไฮโปทาลามัส ได้สร้างฮอร์โมนสองชนิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางร่างกายคือ ฮอร์โมนสำหรับการเจริญเติบโต (Growth Hormone) และฮอร์โมนสำหรับกระตุ้นการ

ทำงานของต่อมโกนาด (Gonads หรือ Sex Gland) คือ โกนาโดโทรปิก ฮอว์โมน (Gonadotropic Hormone) ฮอว์โมนทั้งสองชนิดนี้มีส่วนผูกพันกับพัฒนาการของวัยรุ่นมาก คือ

1) ฮอว์โมนสำหรับการเจริญเติบโต (Growth Hormone) จะไปกระตุ้นการเจริญเติบโตของร่างกาย ทำให้ร่างกายของวัยรุ่นมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ถ้าฮอว์โมนชนิดนี้ถูกผลิตออกมามากเกินไป ร่างกายก็จะใหญ่ผิดปกติ ถ้าผลิตมาไม่เพียงพอก็จะทำให้ร่างกายมีลักษณะเตี้ยแคระ การเจริญเติบโตทางร่างกายจะสมบูรณ์เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย ปกติวัยรุ่นชายจะมีวุฒิภาวะทางร่างกายช้ากว่าวัยรุ่นหญิง ในช่วงนี้พัฒนาการทางร่างกายของวัยรุ่นตอนต้นเป็นไปอย่างรวดเร็วในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระดูก แขน ขา มือ เท้า ความสูง น้ำหนัก

2) ฮอว์โมนกระตุ้นการทำงานของต่อมเพศ (Gonadotropic Hormone) ฮอว์โมนนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเพศใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะทางเพศแบบปฐมภูมิ (Primary Sex Characteristics) คือการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการสืบพันธุ์โดยตรง โดยไปกระตุ้นการทำงานของต่อมเพศ (Sex Gland) เช่น กระตุ้นให้รังไข่ผลิตไข่ หรือกระตุ้นให้อันทวะผลิตอสุจิและยังทำให้ขนาดของอวัยวะเพศเจริญขึ้น และลักษณะทางเพศแบบทุติยภูมิ (Secondary Sex Characteristics) คือ การเจริญเติบโตที่เห็นจากภายนอก ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสืบพันธุ์โดยตรง เช่น การมีหนวดเคราของเด็กชาย การขยายของสะโพกและหน้าอกของเพศหญิง หรือการเปลี่ยนของเสียง กระดูก กล้ามเนื้อ มีขนขึ้นตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย มีการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะเพศซึ่งทำให้เด็กต้องปรับตัว

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของวัยรุ่นนั้น เด็กหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเด็กชายประมาณ 2 ปี โดยเด็กหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นประมาณอายุ 10 – 12 ปี และเด็กชายจะเข้าสู่วัยรุ่นประมาณอายุ 13 – 15 ปี สำหรับเด็กชายที่เข้าสู่วัยรุ่นช้ากว่าเพื่อน ๆ รุ่นเดียวกัน มักจะมีปัญหาในการปรับตัวเพราะไม่สามารถทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ได้ เมื่อเด็กเข้าสู่วัยหนุ่มสาวลักษณะทางเพศจะปรากฏในระยะนี้หลายอย่าง ทำให้วัยรุ่นมีความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างรวดเร็วทั้งน้ำหนัก ส่วนสูง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะต่าง ๆ เช่น อวัยวะเพศเจริญเต็มที่ มีลูกกระเดือก แขน ขา ขนคุดลักษณะที่ดูเคอะเขิน เก้งก้างในระยะแรก ๆ ของช่วงวัยรุ่นตอนต้นจะเริ่มเข้าที่ใกล้เคียงผู้ใหญ่เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย คือในเพศหญิงกระดูกจะหยุดเจริญเติบโต เมื่ออายุประมาณ 18 ปี และ 19 ปี สำหรับเพศชาย เด็กหญิงโดยเฉลี่ยจะมีความสูงต่ำกว่าเด็กชายประมาณ 6 นิ้ว และจะมีความสูงคงตัวเมื่ออายุประมาณ 18 ปี และจะหยุดสูงเมื่ออายุประมาณ 20 – 21 ปี เด็กชายจะสูงกว่าเด็กหญิงไปเรื่อย ๆ จนอายุประมาณ 25 ปี (Dusek, 1987)

1.5.2 พัฒนาการทางด้านอารมณ์

อารมณ์จะมีบทบาทต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก ดังคำเปรียบเทียบที่ว่า วัยรุ่น คือ “วัยพายุและเครียด” (Storm and Stress) เนื่องจากวัยรุ่นมีอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดได้ง่ายอย่างรุนแรง เพราะเกิดความกดดันหลายอย่าง เช่น การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ความต้องการอิสระ เป็นต้น

Rogers (1972) ได้กล่าวถึงลักษณะอารมณ์ของวัยรุ่น ว่าเป็นวัยที่มีอารมณ์ที่รุนแรงเต็มไปด้วยความเชื่อมั่น ชอบสนุกสนาน แสดงความรู้สึกอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา อารมณ์ต่าง ๆ จะเกิดขึ้นง่ายและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย จะเห็นได้จากการที่วัยรุ่นมักแสดงถึงความชอบและไม่ชอบอย่างรุนแรง มีความต้องการที่จะเป็นอิสระ ชอบพึ่งตนเอง จึงมักขัดแย้งกับผู้ใหญ่และฝ่าฝืนกฎที่พ่อแม่วางไว้ นอกจากนี้วัยรุ่นยังต้องการตัดสินใจเองและการยอมรับจากผู้ใหญ่รวมทั้งเพื่อนในกลุ่ม และยังมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของรูปร่างหน้าตาของตนเอง (ทวิรัสมิ์ ธนาคม, 2525) วัยรุ่นเริ่มมีความรักและความต้องการทางเพศ ซึ่งทำให้วัยรุ่นเริ่มมีความสนใจต่อเพศตรงข้าม โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่นตอนต้น นอกจากนี้อารมณ์รักในวัยรุ่นจะรุนแรง หุ่่มเททุกสิ่งทุกอย่าง ถ้าผิดหวังในความรักก็จะมีอาการเกลียดได้อย่างมากมาย ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายจะมีความวิตกกังวลในเรื่องชีวิตเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ (อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม และสุรวรรณ วรารณ, 2530)

สำหรับลักษณะทางอารมณ์ของวัยรุ่นนี้ วัยรุ่นเป็นวัยที่มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย โดยวัยรุ่นสามารถคิดและมีอารมณ์คล้อยตามสิ่งที่ได้ฟัง ได้อ่าน ได้พบ ได้เห็นและสามารถบรรยายอารมณ์ตามจินตนาการของตนได้ นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีอารมณ์รุนแรง ซึ่งมักเกิดเมื่ออยู่รวมกลุ่มกับเพื่อน เพราะต้องการพิสูจน์ให้เห็นถึงความรักเพื่อนและความเชื่อมั่น ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างรุนแรง จึงแสดงถึงอารมณ์ที่ไม่คงที่เปลี่ยนแปลงง่าย เนื่องจากมีความเครียดอยู่เสมอ

สาเหตุที่วัยรุ่นมีอารมณ์รุนแรงและเปลี่ยนแปลงง่ายนั้น Rogers (1972) กล่าวว่า เนื่องมาจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายจากความเป็นเด็กสู่ความเป็นวัยรุ่นนั้น จะมีการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะหลายส่วน ทำให้รูปร่าง ขนาด สัดส่วน และลักษณะทางเพศเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจนเด็กปรับตัวไม่ทันจึงทำให้เกิดความกังวล เครียดได้ง่าย อารมณ์ไม่คงเส้นคงวา
2. การเปลี่ยนแปลงของอวัยวะภายใน โดยต่อมไร้ท่อซึ่งนับว่ามีบทบาทสำคัญในการทำให้วัยรุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและอารมณ์ เช่น การขยายตัวของกระเพาะอาหาร ทำให้วัยรุ่นรับประทานอาหารมากขึ้น ภายในร่างกายมีการใช้พลังงานมากขึ้น ทำให้วัยรุ่นเหนื่อยง่ายและต้องการพักผ่อน นอกจากนี้การทำงานของต่อมเพศทำให้วัยรุ่นเริ่มสนใจเพศตรงข้ามและ

เริ่มมีอารมณ์รักต่อเพศตรงข้าม มีการแต่งกายที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองและมีพฤติกรรมเรียกร้องความสนใจจากเพศตรงข้าม

3. การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ เช่น ความคาดหวังของสังคมรอบตัว การปรับตัวต่อการเรียนที่ยากขึ้น ทำให้วัยรุ่นต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์รอบข้างที่เปลี่ยนไป ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นเกิดความหงุดหงิด วิตกกังวล ไม่มั่นใจในตนเองและมีอารมณ์ที่แปรปรวน

เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในระยะปรับตัว ดังนั้นวัยรุ่นจึงมักจะตกอยู่ใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่ชั่วร้ายทางอารมณ์ได้ง่ายเพราะวัยรุ่นมีอารมณ์อ่อนไหว เชื่อง่าย หลงง่าย มีอารมณ์ไม่มั่นคง จึงมักเกิดปัญหาขุ่นยากทางอารมณ์เสมอ (Hurlock, 1973)

ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นนั้นจะมีลักษณะทางอารมณ์ที่รุนแรงแทบทุกชนิด เช่น โกรธ รัก กลัว และเจ้าคิดเจ้าแค้น เป็นต้น และมักจะมีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์บ่อยครั้งจนขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและสภาพแวดล้อมทางสังคม ส่วนในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย วัยรุ่นจะมีการยอมรับสภาพของการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายดีขึ้น จึงทำให้พัฒนาการทางอารมณ์ดีขึ้น แต่ลักษณะอารมณ์ที่วัยรุ่นตอนปลายมักแสดงออก ได้แก่ อารมณ์โกรธเมื่อมีปัญหา อุปสรรคเกิดขึ้นในวัยนี้ วัยรุ่นมักจะเรียนรู้ที่จะอดกลั้นอารมณ์โกรธ จึงทำให้มีอารมณ์โกรธตกค้างอยู่นานกว่าในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ลักษณะอารมณ์ที่มักเป็นปัญหาในช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่สำคัญอีก 2 ประการ ได้แก่ อารมณ์ตึงเครียด และวิตกกังวล ซึ่งความตึงเครียดมักเกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่นตอนปลายเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ และปัญหานั้นยังทำให้เกิดความกังวลใจ นอกจากนี้ความรู้สึกล้มเหลวไม่ทัดเทียมกับคนอื่นในด้านส่วนตัวและสังคมก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นเกิดความกังวลใจได้ ผู้ปกครองจึงจำเป็นต้องช่วยแนะนำทางที่เหมาะสมให้กับวัยรุ่นใกล้เคียงกันและจะมีเพียง 1-2 คนเท่านั้น โดยความสัมพันธ์ของการเป็นคู่หู บางรายอาจคบกันได้ยาวนานจนถึงวัยผู้ใหญ่ การเป็นคู่หูเป็นผลจากการพัฒนามาจากกลุ่มเพื่อนสนิท

นอกจากนี้จากการศึกษาของ Whitbeck (1989) พบว่า กลุ่มเพื่อนของวัยรุ่นจะต้องมีความสนใจ ค่านิยม และความคิดเห็นในเรื่องใหม่ ๆ ตรงกัน และจากการวิจัยของ Kandel (1981) พบว่า อายุ เพศ และผิวคือสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรวมกลุ่มมากที่สุด

กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นเป็นอย่างยิ่ง เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการเพื่อนเพื่อเป็นที่ปรึกษา สนทนา ในปัญหาหรือเรื่องต่าง ๆ ที่มีความสามารถจะเข้าใจกันได้ด้วยวัยเดียวกัน ดังนั้นเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมากกว่าพ่อแม่ การคบหากับกลุ่มเพื่อนของวัยรุ่นจะทำให้เด็กวัยรุ่นมีการปรับตัวต่าง ๆ ตามกลุ่ม เนื่องจากวัยรุ่นจะเลือกคบเพื่อนด้วยเจตคติ หรือความสนใจที่คล้ายคลึงมาก

กว่าเหตุผลอื่น ๆ จึงทำให้วัยรุ่นมักมีเจตคติ และพฤติกรรมตามกลุ่มเพื่อนของตน เพราะการจะให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนของวัยรุ่นนั้น วัยรุ่นจำเป็นจะต้องมีเจตคติหรือพฤติกรรมในลักษณะที่คล้ายคลึงกับกลุ่มเพื่อน มิฉะนั้นวัยรุ่นจะเข้ากับกลุ่มเพื่อนที่ตนสนใจที่จะเป็นสมาชิกไม่ได้

พัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นตอนต้น มักจะมีการคบเพื่อนเป็นกลุ่มในเพศเดียวกัน ที่มีเจตคติและความสนใจเหมือนกัน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เมื่อถึงช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งเป็นวัยที่กำลังเตรียมตัวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงวัยที่ชอบทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักรับผิดชอบงาน ชอบอิสระ และเริ่มหาประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ ส่วนการคบเพื่อนนั้นในช่วงวัยนี้จะเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะบางอย่างคล้ายกัน เช่น มาจากท้องถิ่นเดียวกัน เรียนห้องเดียวกัน เป็นต้น และในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย เด็กจะเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนให้เหมาะสมในสังคม มีความระมัดระวังเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง และมีการปรับปรุงตนเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น (สำเนาวี จขจรศิลป์, 2539)

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า วัยรุ่นมีความสนใจในด้านสังคมมากขึ้น กลุ่มเพื่อนนั้นมีอิทธิพลต่อความคิดเห็น และเจตคติต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ทางสังคม เนื่องจากวัยรุ่นใช้เวลาอยู่กับกลุ่มเพื่อนมากมีการสนทนา ถกเถียงกันเกี่ยวกับสังคมในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เจตคติของวัยรุ่นต่อเรื่องต่าง ๆ ในสังคมเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส

1.5.3 พัฒนาการทางด้านสติปัญญา

พัฒนาการทางด้านสติปัญญาของวัยรุ่นนั้นปรากฏในหลายรูปแบบ เช่น พัฒนาการด้านภาษา พัฒนาการทางด้านจินตนาการ พัฒนาการทางด้านเหตุผล ซึ่ง Inhelder & Piaget (1958 cited in Berk, 1994) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่นว่าอยู่ในขั้น Formal Operational Stage โดยในช่วงวัยนี้จะมีลักษณะพัฒนาการทางสติปัญญาที่สำคัญดังนี้

1. Hypothetico - deductive reasoning คือ มีความสามารถในการตั้งสมมติฐาน และแก้ไขปัญหาได้ กล่าวคือ เมื่อพบปัญหา วัยรุ่นจะพยายามแสวงหาสาเหตุที่เป็นไปได้ที่ทำให้เกิดปัญหาและคิดหาวิธีแก้ปัญหาคือวิธีที่ดีที่สุดทีละขั้นตอน

2. Propositional Thought คือ มีความเข้าใจในความเป็นเหตุเป็นผลในแง่ของความเป็นจริง จากโจทย์ปัญหาหรือข้อคิดที่กำหนดให้ เช่น จากเงื่อนไขที่กำหนดให้ โดยให้พิจารณาว่าข้อสรุปดังกล่าวถูก, ผิด หรือไม่แน่ใจ

ข้อที่ 1 : โบไม้ทุกชนิดเป็นสีเขียว

ข้อที่ 2 : เมเปิ้ลเป็นสีเขียว

สรุป : เมเปิ้ลเป็นโบไม้

จากเงื่อนไขที่กำหนดให้ วัยรุ่นจะตอบว่า "ไม่แน่ใจ" เพราะเมื่อบอกว่าจะเป็นไปไม่ได้ แต่อาจจะเป็นชื่อของสิ่งอื่นที่มีสีเขียวแต่ไม่ใช่ไปไม่ได้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับวัยเด็กที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาอยู่ในขั้น Concrete Operational จะตอบว่า ถูกต้องเพราะเด็กจะพิจารณาจากเหตุผลที่กำหนดให้เท่านั้น โดยไม่พิจารณาจากความเป็นจริง

จากทฤษฎีของ Piaget (1967 อ้างถึงใน พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2530) ที่กล่าวถึงวัยรุ่นว่าเป็นวัยที่มีความสามารถทางสติปัญญาอยู่ในขั้น Normal Operation ซึ่งมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล มีพัฒนาการขึ้นสู่ระดับวุฒิภาวะสูงสุด คือในวัยนี้เด็กจะเริ่มคิดเหมือนผู้ใหญ่ ดังนั้นวัยรุ่นจึงสามารถที่จะพิจารณากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคมได้ด้วยตนเอง เช่น ค่านิยมในการประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ โดยที่ในวัยเด็ก เด็กจะยึดถือกฎเกณฑ์หรือค่านิยมตามผู้อื่น (Heteronomous) คือ บิดามารดา ครู อาจารย์ หรือผู้มีอิทธิพลเหนือกว่า เมื่อเด็กเติบโตขึ้นจนเข้าสู่วัยรุ่น เด็กจะเริ่มมีกฎเกณฑ์เป็นของตนเอง (Autonomous) ซึ่งการที่เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถพิจารณาได้จากผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำด้วยตนเอง

Kohlberg (1969 cited in Perry and Bussy, 1984) กล่าวถึงวัยรุ่นว่า เป็นวัยที่มีระดับจริยธรรมอย่างมีกฎเกณฑ์ (Conventional level) ซึ่งเป็นระดับที่มีการใช้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ มากำหนดความถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง โดยเริ่มจากการยอมรับของกลุ่มมาเป็นกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยสังคม การยอมรับของกลุ่มเป็นการพิจารณาว่า พฤติกรรมที่ถูก ที่ควรนั้น ควรมาจากการยอมรับของกลุ่มหรือพรรคพวกเพื่อนพ้อง เช่น กลุ่มเพื่อน เป็นต้น สำหรับกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยสังคม เป็นกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้ ซึ่งขึ้นอยู่กับระบบ ระเบียบ ประเพณีหรือวัฒนธรรม

นอกจากนี้ Keating (1980) ได้สรุปพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของวัยรุ่น ว่ามีลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ

1. วัยรุ่นมีความเข้าใจในเรื่องนามธรรมมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับวัยเด็ก โดยสามารถแยกแยะสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมได้
2. มีความสามารถในการทดสอบสมมติฐานได้ กล่าวคือสามารถตั้งสมมติฐานที่เป็นไปได้ โดยเข้าใจความเป็นเหตุเป็นผลของปัญหา และวัยรุ่นพยายามแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยตนเอง
3. มีความคิดเกี่ยวกับเรื่องอนาคต โดยมีการวางแผนและสำรวจความต้องการและความเป็นไปได้ของชีวิตในอนาคต เช่น การประกอบอาชีพ ชีวิตครอบครัว เป็นต้น
4. มีความสนใจในเรื่องการพัฒนาสติปัญญาของตนเองให้มีประสิทธิภาพ โดยวัยรุ่นจะมีการทดสอบความสามารถทางสติปัญญาของตนเองอยู่เสมอ

5. มีความคิดและจินตนาการในเรื่องต่าง ๆ ที่กว้างไกลขึ้น รวมทั้งเรื่องศาสนา ความยุติธรรม คุณธรรม และเอกลักษณ์ของตนเอง

จากพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของวัยรุ่นที่ได้กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความคิด ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีความสนใจเกี่ยวกับตนเอง ทั้งในเรื่องความต้องการของตนเอง และการวางแผนชีวิตในอนาคต โดยจะนำไปสู่การค้นพบเอกลักษณ์ของตนเองในที่สุด ทำให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ได้อย่างดีและจากการที่วัยรุ่นมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น สามารถที่จะคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล อาจทำให้เจตคติในเรื่องต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป เช่น ในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส

1.6 ความต้องการของวัยรุ่น

เนื่องจากวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ทำให้วัยรุ่นมีความต้องการหลายด้านอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังนี้

1. ความต้องการความรัก วัยรุ่นนั้นเป็นวัยที่ต้องการความรักจากบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู และเพื่อนทั้งเพศเดียวกัน และต่างเพศ ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจที่ไม่มั่นคง ไม่มั่นใจในตนเอง จึงต้องการให้บุคคลอื่นรักและสนใจตัวเองมากขึ้น

2. ความต้องการความเป็นอิสระมากขึ้น โดยวัยรุ่นจะต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง ต้องการตัดสินใจ วางแผนและวางโครงการของชีวิต รวมทั้งต้องการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่น ต้องการคบเพื่อนใหม่ ๆ และทดลองทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการค้นหาความเป็นตน หรือ Ego - Identity ของตัวเอง

3. ความต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม วัยรุ่นเป็นวัยที่ก้าวจากวัยเด็กมาสู่ความเป็นผู้ใหญ่ มีความสนใจสังคมมากขึ้น ต้องการให้สังคมยอมรับหรือชมเชย ต้องการชื่อเสียง ความเด่นดัง และต้องการรับผิดชอบในกิจกรรมบางอย่างเพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม

4. ความต้องการมีอนาคต ต้องการมีความสำเร็จ เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มสนใจอาชีพต่าง ๆ ต้องการรับผิดชอบ ฟังตนเอง มีจุดมุ่งหมายในอนาคตและมีการวางแผนว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะประกอบอาชีพอะไร

5. ความต้องการอยากรู้และทดลองเกี่ยวกับเรื่องเพศ วัยรุ่นจะมีความสนใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ และ เพื่อนต่างเพศ และต้องการความรู้ความเข้าใจทางเพศอย่างถูกต้อง ถ้าถูกกีดกันจะแสดงออกทางอ้อมโดยการปิดบังหรือโดยการหาความรู้อย่างไม่ถูกวิธี นอกจากความสนใจแล้ววัยรุ่นยัง

ต้องการทดลองเกี่ยวกับเรื่องเพศด้วย เพราะเป็นวัยที่มีความสนใจเพื่อนต่างเพศ มีความรักแบบ หลงใหล ใฝ่ฝัน และเป็นความรักแบบรุนแรง ไม่ค่อยมีเหตุผล นอกจากนี้ความต้องการทางเพศที่เกิดขึ้นในขณะนี้ เกิดเนื่องจากต่อมต่าง ๆ ภายในร่างกายของวัยรุ่นกำลังทำงานอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะต่อม เพศที่ผลิตฮอร์โมนออกมาเพื่อควบคุมการเจริญถึงขั้นมีวุฒิภาวะทางเพศ ทำให้วัยรุ่นพยายามหาทาง ออกเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ดังนั้นผู้ใหญ่จึงควรที่จะอธิบายเรื่องเกี่ยวกับเพศตรงข้ามให้วัยรุ่นเข้าใจ เพราะการปกปิดอาจทำให้เด็กที่มีความอยากรู้อยากเห็น พยายามทดลองหาความจริงด้วยตนเองซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้ (สุริศา ฉายาลักษณ์, 2531)

อาจกล่าวได้ว่า ในช่วงวัยรุ่นนั้นมีความต้องการในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างไปจากวัยอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะของวัยนี้ เช่น การทำตัวเป็นจุดเด่นเพื่อเรียกร้องความสนใจ หรือการแสดงความเป็นตัวของตัวเอง เนื่องจากต้องการความเป็นอิสระ แต่พฤติกรรมที่เป็นปัญหาอันเนื่องมาจากความต้องการของวัยรุ่นนั้นจะมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศรวมอยู่ด้วย ซึ่งได้แก่ การเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ มีการแสดงออกที่เรียกร้องความสนใจซึ่งกันและกัน โดยเด็กชายจะเริ่มสนใจเด็กหญิงเมื่ออายุประมาณ 14 ปี เด็กหญิงจะสนใจเด็กชายที่มีอายุมากกว่าเนื่องจากเด็กหญิงมีวุฒิภาวะทางเพศเร็วกว่าเด็กชายวัยเดียวกัน (ประสาร ทิพย์ธารา, 2521) ถ้าวัยรุ่นสามารถปรับตัวในเรื่องเพศได้ดีและเหมาะสม วัยรุ่นก็จะสามารถผ่านพ้นพฤติกรรมที่มีปัญหาไปได้อย่างดี แต่ถ้าปรับตัวไม่ได้ หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับเรื่องเพศ ก็อาจนำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่าง ๆ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนเวลาอันสมควร เป็นต้น

1.7 ความสนใจ (Interests)

ความสนใจ หมายถึง แนวโน้มทางด้านจิตใจหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลทำให้บุคคลนั้นเอาใจใส่ และรู้สึกพึงพอใจในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งนั้น ซึ่งสาเหตุของความสนใจนั้นอาจเกิดจากการเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น หรือแรงจูงใจจากสิ่งเร้า

นักจิตวิทยามีความเห็นว่า ความสนใจของคนเราจะเป็นอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้แก่ ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลนั้น การศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

ความสนใจของเด็กวัยรุ่น

แม้ว่าเด็กวัยรุ่นแต่ละคนจะมีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ แตกต่างกัน เนื่องจากลักษณะบุคลิกภาพ การศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ความสามารถ ความถนัด ฯลฯ ดังได้กล่าวมาแล้ว แต่ก็ยังมีจุดที่เป็นลักษณะร่วมกันของความสนใจของเด็กวัยรุ่นที่แตกต่างไปจากวัยอื่นก็คือ

ความสนใจของเด็กวัยรุ่นจะขยายขอบเขตออกไปสู่สังคมนอกบ้าน และในขณะเดียวกันก็มีความสนใจที่แคบเข้ามาในเฉพาะเรื่อง กล่าวโดยรวมแล้ว ความสนใจของเด็กวัยรุ่นตามแนวคิดของโครว์ และโครว์ (Crow and Crow) มักอยู่ในแวดวงของเรื่องต่อไปนี้

1. ความสนใจเกี่ยวกับตัวเอง เช่น ด้านรูปร่าง หน้าตา การวางตัว การแต่งกาย ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงตัวเองให้เป็นที่สนใจและดึงดูดใจของผู้อื่นและเพื่อนต่างเพศ แต่การที่เด็กจะแสดงความสนใจในเพศตรงข้ามได้เพียงใดนั้น ย่อมเป็นไปตามขอบเขตของวัฒนธรรมของแต่ละสังคมด้วย

2. ความสนใจเกี่ยวกับสังคม ในระยะแรกเริ่มจะมีความสนใจในเพื่อนเพศเดียวกัน ให้ความสำคัญและให้เวลากับเพื่อนมากกว่าคนในครอบครัว ต่อมาจะเริ่มสนใจในเพศตรงข้าม สนใจที่จะเข้าร่วมกลุ่มหรือมีส่วนร่วมในสังคม เช่น การพบปะสังสรรค์ หรือเข้าร่วมกิจกรรมสันทนาการประเภทต่าง ๆ และสนใจในบทบาททางสังคมของบุคคล เช่น บทบาทของผู้ชาย

3. ความสนใจในการเลือกอาชีพและวิถีชีวิต เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งนับว่า มีความสำคัญมากต่ออนาคต เพราะหากเลือกวิถีทางที่ไม่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ฯลฯ อาจทำให้ไม่ได้รับความสำเร็จในชีวิตตามที่ตนต้องการ

นอกจากนี้โครว์ และโครว์ ยังได้อธิบายว่า ความสนใจของเด็กวัยรุ่นส่วนหนึ่งมีรากฐานมาจากความสนใจในวัยเด็ก ต่อมาจะมีพัฒนาการหรือเพิ่มความสนใจในสิ่งอื่น ๆ เป็นลำดับขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น เช่น สนใจการเล่น การสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ สนใจในสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ สนใจในการแสวงหาความรู้ ความเป็นไปในสังคม สนใจการวางแผนเพื่ออนาคต เป็นต้น

ความสนใจของวัยรุ่นนั้นจะแตกต่างจากวัยเด็ก เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและบทบาททางสังคมที่ได้รับในครั้งนี้ ซึ่งความสนใจของวัยรุ่นแต่ละคนจะขึ้นอยู่กับเพศ สติปัญญา สภาพแวดล้อม โอกาสในการเรียนรู้ ความสนใจของกลุ่มเพื่อน ความสนใจของครอบครัว และองค์ประกอบอื่น ๆ (สุชา จันทร์อม, 2529) ซึ่ง Hurlock (1973) ได้แบ่งประเภทของความสนใจพื้นฐานของวัยรุ่นเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ความสนใจทางสังคม (Social Interests) ความสนใจทางสังคมของวัยรุ่นแต่ละคนจะไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับโอกาส สถานการณ์และกิจกรรมทางสังคม เช่น งานเลี้ยงต่าง ๆ และการพบปะสนทนากัน เป็นต้น วัยรุ่นเพศหญิงจะมีความสนใจในกิจกรรมทางสังคมเร็วกว่าเพศชาย เนื่องจากเพศหญิงเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเพศชาย 1 - 2 ปี ความสนใจทางสังคมของเพศหญิงและเพศชายจะแสดงออกโดยแสดงความชอบในการพบปะสนทนา โดยเด็กวัยรุ่นจะชอบการพบปะกันในกลุ่มเพื่อนสนิทเพื่อ

สนทนากัน และเรื่องที่สนทนาจะแตกต่างกันไปตามเพศและความสนใจ ส่วนใหญ่วัยรุ่นเพศหญิงจะชอบสนทนาเกี่ยวกับเรื่องงานเลี้ยง การมีนัดกับเพื่อนต่างเพศ เรื่องตลกขบขัน เรื่องเกี่ยวกับคนตรี หนังสือ นิตยสาร ภาพยนตร์ กีฬา เรื่องราวเกี่ยวกับครูและเพื่อนที่โรงเรียน ส่วนวัยรุ่นเพศชายจะชอบสนทนาเกี่ยวกับเรื่อง กีฬา การมีนัดกับเพื่อนต่างเพศ ภาพยนตร์ และเรื่องการเมือง นอกจากนี้วัยรุ่นยังให้ความสนใจในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีความชีวิตความเป็นอยู่ที่ลำบาก ได้รับความเดือดร้อน หรือไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคมซึ่งความสนใจในด้านนี้ วัยรุ่นจะแสดงออกโดยการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งใน โรงเรียนและในชุมชนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือบุคคลเหล่านั้น

2. ความสนใจส่วนบุคคล (Personal Interests) ซึ่งความสนใจในช่วงวัยรุ่นนี้ จะแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวของตัวเอง และความสนใจของแต่ละคนจะแตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะความสนใจต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1 ความสนใจเกี่ยวกับตนเอง ได้แก่ ความสนใจในรูปร่างหน้าตา การแต่งกาย ซึ่งวัยรุ่นจะมีความเอาใจใส่ในเรื่องเสื้อผ้า มีความพิถีพิถันในเรื่องการแต่งกาย ทรงผม การวางตัวในสังคม และการสร้างบุคลิกภาพให้เหมาะสม ซึ่งความสนใจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางร่างกายและการต้องการการยอมรับจากสังคม ทำให้วัยรุ่นเอาใจใส่ในเรื่องเสื้อผ้า ทรงผม เล็บ ผิวพรรณ รวมทั้งกิจกรรมารายที่แสดงออกมา และจากการที่วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีความสนใจในเพศตรงข้าม จึงทำให้วัยรุ่นพิถีพิถัน ในการแต่งกายมากขึ้น โดยเฉพาะวัยรุ่นเพศหญิงจะเห็นความสำคัญในเรื่องของรูปร่าง หน้าตา และการแต่งกายมากเป็นพิเศษเพื่อความดึงดูดใจต่อเพศตรงข้าม นอกจากนี้วัยรุ่นยังให้ความสนใจในเรื่องสุขภาพเพื่อให้มีรูปร่างที่ดีตามที่ต้องการอีกด้วย

2.2 ความสนใจในการแสวงหาความเป็นอิสระ วัยรุ่นนั้นมีความต้องการที่จะเป็นอิสระในการมีความสัมพันธ์กับเพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนเพศตรงข้าม โดยวัยรุ่นจะแสวงหาวิธีการสร้างความสัมพันธ์ที่ทำให้มีความสุข และแสดงออกอย่างอิสระเสรี ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ในวัยรุ่นนี้จะพยายามสร้างความเป็นตัวของตัวเอง และต่อต้านการใช้อำนาจของผู้ใหญ่ทำให้เกิดการขัดแย้งกันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่อยู่เสมอ นอกจากนี้วัยรุ่นยังต้องการความเป็นอิสระในการใช้จ่าย และต้องการที่จะหาเงินเพื่อนำมาสนองความต้องการของตน โดยการทำงานพิเศษเพื่อนำมาใช้ซื้อเสื้อผ้า เครื่องประดับ เครื่องเกม กีฬาต่าง ๆ ซึ่งวัยรุ่นชายจะเห็นความสำคัญของการหาเงินมากกว่าเพศหญิง (Hurlock, 1973)

2.3 ความสนใจในเรื่องเพศและเพื่อนต่างเพศ ในช่วงวัยรุ่นนี้จะต้องการทำตัวให้เป็นที่น่าพอใจของเพศตรงข้าม มีความสนใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศตรงข้าม การสร้างเสน่ห์และความประทับใจให้แก่เพศตรงข้าม นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีความสนใจที่จะแสวงหาความรู้และบทบาทเกี่ยวกับเรื่องเพศจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพราะความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศเป็นสิ่งสำคัญ และมีความจำเป็นต่อการปรับตัวทางเพศก่อนที่จะต้องรับผิดชอบต่อชีวิตการสมรสเมื่อถึงวัยผู้ใหญ่ ซึ่งแหล่งความรู้เรื่องเพศนั้น ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง กลุ่มเพื่อน หนังสือและสื่อมวลชนต่าง ๆ จากการรายงานของกรมสามัญศึกษา ที่ศึกษากลุ่มวัยรุ่นอายุระหว่าง 10 - 19 ปี เกี่ยวกับแหล่งความรู้ด้านเพศที่วัยรุ่นได้รับจากแหล่งต่าง ๆ โดยร้อยละ 17.9 ของนักเรียนได้รับความรู้ทางเพศจากหนังสือเรียน ร้อยละ 17.7 ได้รับความรู้จากครู ร้อยละ 17.0 ได้รับจากเพื่อน และจากการศึกษาของ Rubenstein et al. (1976) พบว่า ทั้งวัยรุ่นเพศชาย และวัยรุ่นเพศหญิงมีความสนใจในเรื่องเพศคล้ายคลึงกัน แต่ให้ลำดับความสำคัญต่างกัน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ความสนใจในเรื่องเพศของวัยรุ่นเพศชายและหญิง

ลำดับที่	วัยรุ่นหญิง	วัยรุ่นชาย
1	การคุมกำเนิด	โรคที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์
2	การทำแท้ง	ความสนุกกับการมีเพศสัมพันธ์
3	ยาเม็ดคุมกำเนิด	การร่วมประเวณี
4	โรคที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์	การคุมกำเนิด
5	การตั้งครรภ์	ความรัก
6	ความรัก	การร่วมประเวณีทางปาก
7	ความกลัวในเรื่องเพศ	การตั้งครรภ์
8	การข่มขืน	การทำแท้ง
9	ความสนุกกับการมีเพศสัมพันธ์	ความรู้สึเกี่ยวกับเรื่องเพศ
10	การร่วมประเวณี	ยาเม็ดคุมกำเนิด
11	การรุกรานทางเพศ	ความกลัวในเรื่องเพศ
12	โสเภณี	การรุกรานทางเพศ
13		โสเภณี

จากตารางสรุปได้ว่า วัยรุ่นเพศหญิงมีความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับการคุมกำเนิด การป้องกัน และแก้ไขในเรื่องการตั้งครรภ์มากกว่าเพศชาย ส่วนเพศชายจะมีความสนใจในเรื่องโรคที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ และการมีเพศสัมพันธ์มากกว่าเพศหญิง นอกจากนี้วัยรุ่นยังให้ความสนใจในเรื่องความใกล้ชิดสนิทสนมกับเพศตรงข้าม การมีความรู้สึกผูกพันรักใคร่มากกว่าเรื่องอื่น ๆ ซึ่งทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะได้รับอิทธิพลมาจากบุคคลในสังคมและสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ละคร โทรทัศน์ นวนิยาย เป็นต้น

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าลักษณะทางอารมณ์ที่จะเกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น คือความรัก ซึ่งวิธีการที่วัยรุ่นจะหาประสบการณ์ เพื่อให้รู้จักความรักที่แท้จริงวิธีการหนึ่งคือการนัดพบ (Dating) ซึ่งการนัดพบนั้นคือ การที่วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีการนัดพบกันเพื่อเรียนรู้บทบาททางสังคมใหม่ ๆ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับเพศตรงข้ามและทำความเข้าใจพร้อมทั้งยอมรับในเรื่องเพศของตนเองเพื่อจะพัฒนาไปสู่การมีชีวิตคู่ต่อไป แต่วัยรุ่นในปัจจุบันนั้นเข้าใจว่าการนัดพบทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และยังได้มีประสบการณ์ในการมีความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม การมีความรัก ความผูกพัน การถูกเนื้อต้องตัวและอาจถึงขั้นการมีเพศสัมพันธ์กัน โดยไม่มีข้อมูลผูกมัด (non commitment) หรือการพัฒนาความสัมพันธ์ไปสู่การสมรส (Muuss, 1990) นอกจากนี้การนัดพบกับเพศตรงข้าม ทำให้เกิดการขยายตัวของกลุ่มเพื่อนของวัยรุ่นโดยในช่วงวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มของวัยรุ่นจะประกอบด้วย วัยรุ่นเพศเดียวกัน ส่วนช่วงวัยรุ่นตอนปลาย วัยรุ่นจะเริ่มมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับเพื่อนเพศตรงข้ามเฉพาะคน (Dunphy, 1963) ซึ่งจากการนัดพบจะมีการพัฒนาความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามเป็นไปตามลำดับขั้น เช่น จากการศึกษาของ Roche (1986) ที่ศึกษาพฤติกรรมของวัยรุ่นในการนัดพบตามลำดับขั้น 5 ขั้น ได้แก่

ขั้นที่ 1 คือ การนัดพบโดยปราศจากความชอบพอของทั้งสองฝ่าย

ขั้นที่ 2 คือ การนัดพบที่เกิดจากความชอบพอแต่ปราศจากความรัก

ขั้นที่ 3 คือ การนัดพบที่เกิดจากความรัก

ขั้นที่ 4 คือ การนัดพบกับบุคคลพิเศษเพียงคนเดียว และมีความรักกัน

ขั้นที่ 5 คือ การนัดพบหลังจากมีการหมั้นแล้ว

พบว่าในการนัดพบขั้นที่ 1 นั้น ร้อยละ 15 ของเพศชายมีความคิดเห็นว่าเป็นการเหมาะสมที่จะมีเพศสัมพันธ์กัน ส่วนเพศหญิง พบว่ามีเพียงร้อยละ 4 ที่มีความคิดเห็นว่าเป็นการเหมาะสมที่จะมีเพศสัมพันธ์ในขั้นนี้ แต่ในการนัดพบขั้นที่ 4 และ 5 พบว่า เพศหญิงมีความคิดเห็นว่าเป็นการเหมาะสมที่จะมีเพศสัมพันธ์

สัมพันธ์กันมากกว่าเพศชาย จากงานวิจัยนี้อาจกล่าวได้ว่า เพศชายนั้นต้องการที่จะมีเพศสัมพันธ์กับเพศหญิงตั้งแต่เพิ่งรู้จักกัน โดยที่ยังไม่มีความชอบพอกัน ส่วนเพศหญิงมีความคิดเห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์กันเป็นควรจะเกิดจากความรักอย่างลึกซึ้ง มั่นคงและมีการหมั้นหมายกันเรียบร้อยแล้ว แต่ทั้งเพศหญิงและเพศชายจะมีความคิดเห็นว่าเป็นการเหมาะสมที่จะมีเพศสัมพันธ์กันเมื่อมีการหมั้นหมายกันแล้วมากที่สุด

ส่วนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว

2.1 ทักษะของวัยรุ่นต่อครอบครัว

จากการศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวของนักเรียน โดยมาลินี ทองเรืองโรจน์ (2531) พบว่า นักเรียนมีมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวที่ศึกษาได้ถูกต้อง และจากการศึกษาเจตคติต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวของนักเรียน โดยวารุณีวงศวิเชียร(2524) พบว่านักเรียนมีเจตคติต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวในทางบวก และการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อสถาบันครอบครัวไทย ของ พงณา ทรัพย์สกุลเจริญ (2541) พบว่า ส่วนใหญ่ของนักเรียนมีทัศนคติต่อครอบครัวในเชิงบวก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อครอบครัว ได้แก่ วิธีเดินทางไป-กลับโรงเรียน ลักษณะที่พักอาศัย ลักษณะของเพื่อนที่คบ สถานภาพของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา เวลาที่อยู่ร่วมกับผู้ปกครอง ความถี่ของกิจกรรมที่ทำร่วมกับผู้ปกครอง จำนวนมื้ออาหารที่รับประทานด้วยกัน และความถี่ในการไปหาญาติผู้ใหญ่ และพบว่าองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อครอบครัว ได้แก่ ภูมิหลังของบิดามารดา ข้อมูลทั่วไปรายบุคคล และความสัมพันธ์ในครอบครัว

พงณา ทรัพย์สกุลเจริญ (2541) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อสถาบันครอบครัวไทย พบว่า ส่วนใหญ่ของนักเรียนมีทัศนคติต่อครอบครัวในเชิงบวก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ วิธีเดินทาง ลักษณะที่พัก ลักษณะเพื่อนสนิท สถานภาพสมรสบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา เวลาที่อยู่ร่วมกับผู้ปกครอง ความถี่ของกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกับผู้ปกครอง จำนวนมื้ออาหารที่รับประทานด้วยกัน และความถี่ในการไปหาญาติผู้ใหญ่ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่าสามารถจัดกลุ่มปัจจัย(ตัวแปรอิสระ) จำนวน 21 ปัจจัย ได้เป็น 3 องค์ประกอบใหญ่ คือ ภูมิหลังของบิดามารดา ข้อมูลทั่วไปรายบุคคล และความสัมพันธ์ในครอบครัว และนำองค์ประกอบที่ได้มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อครอบครัวโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอย

พหุเชิงเส้น พบว่าองค์ประกอบทั้ง 3 มีความสัมพันธ์กับทัศนคติครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ศิริพร สิริยากุล (2534) ได้ศึกษาทัศนคติของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวพบว่า บุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน ทั้งในส่วนของ การสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา บิดามีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวน้อยกว่ามารดา มารดามีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวน้อยกว่าบิดา บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวน้อยกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้น ทั้งในส่วนของ การสื่อสารจากบิดาและมารดา บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวไม่แตกต่างจากบุตรวัยรุ่นตอนต้น ทั้งในส่วนของ การสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากกว่าบุตรวัยรุ่นชาย บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวไม่แตกต่างจากบุตรวัยรุ่นชาย ทั้งในส่วนของ การสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา บิดามารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวแตกต่างกัน บิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวแตกต่างกัน ส่วนมารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวไม่แตกต่างกัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับอายุของบุตรไม่มีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัว ทั้งในส่วนของ การสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของบิดากับเพศของบุตรมีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของบิดา แต่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารดากับเพศของบุตรไม่มีผลต่อทัศนคติของบุตรต่อการสื่อสารของมารดา

2.2 ครอบครัวและพฤติกรรมนักเรียนวัยรุ่น

ครอบครัวถือว่าเป็นสังคมหน่วยย่อยที่สุดซึ่งนักเรียนวัยรุ่นจะต้องเกี่ยวข้องกับ โดยทั่วไปสังคมจะประกอบด้วยพ่อแม่ ลูก พี่น้อง และญาติ

พ่อแม่ย่อมจะมีความรักผูกพันกับลูกเป็นธรรมดา คงไม่มีพ่อแม่คนไหนที่ไม่รักห่วงใยลูก พ่อแม่จัดเป็นปูชนียบุคคลของลูก เพราะพ่อแม่เป็นผู้มีพระคุณที่ให้กำเนิด และอบรมเลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดี มีความเจริญรุ่งเรืองประสบผลสำเร็จในชีวิต พ่อแม่พยายามทำทุกอย่างให้ลูก เช่น การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจเพื่อปูพื้นฐานการครองชีวิตให้ลูก ให้การศึกษาวิชาความรู้ความสามารถที่ดี ให้มีการทำงานที่มั่นคงและมีเกียรติยศชื่อเสียงในสังคม หากพ่อแม่ตั้งความหวังในตัวลูกสูงเกินไป

โดยไม่ดูความสามารถของลูก อาจจะทำให้ลูกไม่ประสบผลสำเร็จในชีวิตดังที่พ่อแม่คาดหวังไว้ พ่อแม่และลูกจึงมีปัญหาในที่สุด ซึ่งพ่อแม่อาจจะโทษบาปโทษกรรมว่าทำไมพ่อแม่ได้พยายามทำดีที่สุดแล้ว ลูกยังเป็นเช่นนั้นเช่นนี้ เป็นต้น

การอบรมเลี้ยงดูลูกในชีวิตจริงกับทัศนคติของพ่อแม่ นั้น อาจเป็นไปได้ที่สวนทางกัน พ่อแม่มักจะวาดภาพอยากให้ลูกเป็นคนที่มีความสามารถ แต่ในทางปฏิบัติอาจจะไม่เป็นไปตามที่หวัง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุจากการกระทำของพ่อแม่โดยไม่ตั้งใจหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ได้ เช่น อยากให้ลูกเรียนเก่ง มีความสามารถ แต่พ่อแม่ไม่ได้สอนหรือพยายามส่งเสริมให้ลูกช่วยตัวเองเลย เวลารับประทานอาหารก็ให้คนป้อน เวลาอาบน้ำมีคนอาบให้ ลูกวิ่งเล่นล้มก็ไม่ให้เล่นเพราะกลัวว่าลูกจะเจ็บ ไม่เคยเปิดโอกาสให้ลูกฝึกตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ลูกจะเป็นคนเก่งมีความสามารถและช่วยเหลือตนเองได้อย่างไร ดังนั้นการปฏิบัติในการเลี้ยงลูกจึงอาจได้ผลไม่ตรงกับความตั้งใจของพ่อแม่ การบรรลุเป้าหมายในการเลี้ยงลูกจะขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดูอย่างเหมาะสมของพ่อแม่ จึงจะได้กล่าวรายละเอียดต่อไป

ในความเป็นจริงนั้นการเลี้ยงดูลูกให้เติบโตใหญ่ และบรรลุผลตามความหวังของพ่อแม่ นั้น เป็นทั้งศิลปะและภาวะที่อาจกล่าวได้ว่ากระทำได้อย่างที่สุดในชีวิตของพ่อแม่ ไม่มีกฎเกณฑ์ใดที่จะนำมาใช้ตัดสินแบบอย่างของพ่อแม่ที่ดีที่สุดตลอดจนตัดสินว่าวิธีการเลี้ยงดูแบบใดจะสามารถบรรลุจุดหมายของพ่อแม่ได้มากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าวิถีชีวิตของแต่ละคนแต่ละครอบครัวมีความแตกต่างกัน ความแตกต่างของวิถีชีวิตอาจจะขึ้นอยู่กับจุดหมาย ความเชื่อมั่น ข้อจำกัด มาตรฐาน และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของแต่ละครอบครัว ดังนั้นจึงไม่สามารถจะกล่าวได้ว่า วิธีการเลี้ยงดูแบบใดดีที่สุด แต่ละครอบครัวอาจมีวิธีการเลี้ยงดูที่เหมาะสมที่แตกต่างกันไป ความแตกต่างของรูปแบบอันเหมาะสมในการเลี้ยงดู จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลักหลายประการด้วยกันคือ

- อาชีพของพ่อแม่
- สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย
- ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
- ประสบการณ์ชีวิตและความมุ่งหวังในความสำเร็จของพ่อแม่
- เวลาว่างของพ่อแม่ที่จะมีให้กับลูก
- จำนวนลูกและสมาชิกในครอบครัว
- ความเข้มแข็งทางจิตใจของพ่อแม่ เป็นต้น

ในทางปฏิบัติการพิจารณารูปแบบหรือวิธีการเลี้ยงดูลูกนั้น พ่อแม่ควรพิจารณาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับ องค์ประกอบดังกล่าวที่แวดล้อมของตน โดยอาศัยพื้นฐานหรือบรรทัดฐานทางทฤษฎีตลอดจนประสบการณ์ของครอบครัวอื่น มาพิจารณาประกอบหรือเป็นแนวทางชี้นำ

อาชีพของพ่อแม่ อาชีพของพ่อแม่เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญต่อแนวโน้มการเจริญเติบโตของลูก และเป็นตัวชี้นำสภาพการเลี้ยงดูลูก เช่น ชาวนา-ชาวไร่ มักจะมีชีวิตอยู่กับสภาพธรรมชาติ งานที่กระทำเป็นงานหนัก ครอบครัวมักเป็นครอบครัวใหญ่ ดังนั้นการเลี้ยงดูลูกจะมีลักษณะปล่อยปละละเลย และไม่มีกรวางแผน มักจะเป็นภาระของญาติผู้ใหญ่ เช่น พี่คนโต ปู่ ย่า ตา ยาย ลูก เจริญเติบโตตามธรรมชาติ ก่อนข้างแข็งแรงและช่วยเหลือตนเองได้ดี ข้าราชการและพนักงานบริษัท พ่อแม่ทำงานลักษณะประจำ มีรายได้แน่นอนค่อนข้างคงที่ โดยลักษณะอาชีพจะไม่มีกิจกรรมที่มาเกี่ยวพันกับลูก ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูลูกมักจะเป็นไปอย่างสบายเรื่อย ๆ นอกจากเล่นแล้วลูกมักจะไม่มีโอกาสทำกิจกรรมอื่นเกี่ยวข้องกับอาชีพของพ่อแม่ พ่อแม่ก็ต้องจัดหากิจกรรมให้และเอาใจใส่ลูกมากกว่าอื่น ๆ จนกระทั่งมีคำกล่าว “ลูกบังเกิดเกล้า” พุดล้อกันเล่นระหว่างพ่อแม่ที่อยู่ในกลุ่มนี้มากที่สุด อาชีพค้าขายและธุรกิจขนาดเล็ก พ่อแม่ที่มีอาชีพนี้มักจะประสบความสำเร็จไม่แน่นอนค่อนข้างสูง อยู่ท่ามกลางบรรยากาศที่มีการแข่งขันกับเวลาและผู้อื่นตลอด กิจกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพมักจะมีอิทธิพลและเกี่ยวพันกับสภาพการดำรงชีวิตประจำวันของทุกคนในครอบครัว ลูกจึงมักจะมีโอกาสเข้าร่วมกับกิจกรรมของพ่อแม่ เช่น ช่วยพ่อแม่ขายของ หยิบของ จัดระเบียบสินค้า เป็นต้น เนื่องจากลูกมีโอกาสที่จะช่วยเหลือตนเองและพ่อแม่มาก จึงมีแนวโน้มที่จะขยัน มีความสามารถและทักษะมากกว่าครอบครัวที่มีอาชีพอื่น เป็นต้น

สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย บ้านเป็นสถานที่ลูกในชั้นปฐมวัยใช้เวลาอาศัยอยู่มากที่สุด สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยมีส่วนสำคัญสูงที่หล่อหลอมการเจริญเติบโตของลูก เช่น บ้านที่มีบริเวณสนามหน้าบ้านและรั้วรอบขอบชิด เด็กมักจะไม่มีเพื่อนเล่น จำต้องเก็บตัวอยู่ภายในบ้าน อาจนำไปสู่ความเหงาเก็บตัวและไม่ทันคนอื่น พ่อแม่ก็ต้องมีภาระในการจัดหาผู้ดูแลและกิจกรรมให้แก่ลูกค่อนข้างมากในขณะที่ครอบครัวที่อยู่ห้องแถว ตึกแถว และสลัม เด็กมักจะมีเพื่อนเล่นมาก และมีโอกาสที่จะรู้เห็นวิถีชีวิตและการทำมาหากินของครอบครัวที่อยู่ข้างเคียง ดังนั้นเด็กในกลุ่มนี้มักจะช่วยเหลือตนเองได้มาก ร่าเริง ปรับตนเองเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย และมีประสบการณ์สูง พ่อแม่มีภาระในการจัดหากิจกรรม ตลอดจนการให้เวลากับลูกน้อยลงกว่าครอบครัวที่อยู่บ้าน

ฐานะของครอบครัว พ่อแม่มีฐานะเศรษฐกิจดี มักจะมีโอกาสในการจัดหาทรัพยากรกิจกรรม และการอบรมเลี้ยงดูลูกได้มากกว่าและดีกว่า พ่อแม่ที่หาเช้ากินค่ำ

ประสบการณ์ชีวิตและความมุ่งหวังในความสำเร็จของพ่อแม่ ประสบการณ์ของชีวิตที่พ่อแม่ได้พบมาในอดีต มักจะเป็นแนวทางลำดับแรกที่พ่อแม่นำมาใช้ในการเลี้ยงดูลูก เช่น รูปแบบวิธีการ และเหตุการณ์ ที่พ่อแม่เคยได้รับการเลี้ยงดูมาก่อน หรือแนวทางที่พ่อแม่ได้พบเห็นเป็นตัวอย่างจากชีวิตของผู้อื่น เป็นต้น พ่อแม่ที่มีประสบการณ์ในชีวิตมากมีแนวโน้มที่จะเข้าใจลูกและมีแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูลูกที่ดี ความมุ่งหวังในความสำเร็จของพ่อแม่จะเป็นตัวกำหนดหรือโน้มน้าววิถีชีวิตของลูก พ่อแม่มีความมุ่งหวังไว้สูง มักจะมีการเลี้ยงดูในลักษณะเข้มงวดและกวดขัน ในขณะที่พ่อแม่ที่มีความมุ่งหวังไม่สูงนัก อาจจะมีการเลี้ยงดูในลักษณะเข้มงวดและกวดขัน ในขณะที่พ่อแม่ที่มีความมุ่งหวังไม่สูงนัก อาจจะมีการเลี้ยงดูในลักษณะผ่อนปรนมากขึ้น

เวลาของพ่อแม่ที่มีให้กับลูก เวลาว่างของพ่อแม่ที่มีโอกาสได้เล่นคุยกับลูก ตลอดจนพาออกไปเที่ยว เป็นการสร้างความใกล้ชิดที่ทำให้พ่อแม่ลูกมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนชักนำให้ปรับตัวเข้าหากันได้ง่ายและดีขึ้น ครอบครัวที่พ่อแม่มีเวลาให้ลูกมาก ลูกจะมีแนวโน้มที่เป็นผู้ที่มีความอ่อนโยน มีทัศนคติที่ดี เนื่องจากมีความอบอุ่นใจ สำหรับกรณีของครอบครัวที่พ่อแม่มีเวลาวางให้แก่ลูกน้อยโดยทั่วไปมักจำเป็นต้องมีผู้อื่นเลี้ยงดูลูกให้ เช่น ญาติผู้ใหญ่ (ปู่ ย่า ตา ยาย) มักจะมีแนวโน้มที่จะหลงและตามใจเด็ก ซึ่งอาจชักนำไปให้เด็กหลงตัวเองและอ่อนแอ หรือในกรณีที่ไม่มีพี่เลี้ยงคนใช้ดูแลลูกให้เด็กอาจมีปัญหาเกี่ยวกับความก้าวร้าวข่มขู่ ทั้งนี้เพราะเด็กสามารถเรียกร้องต่อพี่เลี้ยงคนใช้ได้มากกว่าพ่อแม่ โดยทั่วไปพี่เลี้ยงคนใช้ไม่มีความกล้าในการตัดสินใจในการเลี้ยงดูเด็กเหมือนพ่อแม่ อีกทั้งความรู้สึกรับผิดชอบในการเลี้ยงดูเด็กก็มีน้อยกว่าพ่อแม่ ลักษณะการเลี้ยงดูลูกเช่นนี้มักพบเห็นบ่อยๆ ในครอบครัวที่มีภาระการงานมาก ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวเชิงล้อเล่นของพ่อแม่บางครอบครัวว่า “บ้านของคนใช้ ลูกก็ของคนใช้” เป็นต้น

จำนวนลูกและสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวที่มีจำนวนลูกและสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกัน ก็จะมีแนวทางหรือวิธีการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ครอบครัวที่มีลูก 1 คน พ่อแม่จำเป็นต้องมีภาระที่จะจัดหากิจกรรมและจัดเวลาให้ลูกมากกว่าครอบครัวที่มีลูกหลายคน ครอบครัวที่มีลูก 2 หรือ 3 คน ก็จะพบปัญหาในการเลี้ยงดูแต่ละคนที่แตกต่างกันไป สำหรับกรณีของครอบครัวที่มีลูกหลายคนมักจะประสบปัญหาภาระในการเลี้ยงดูและจัดกิจกรรมมากกว่าครอบครัวที่มีลูกน้อยกว่า ในกรณีที่ครอบครัวมีสมาชิกหลายคนในบ้านเดียวกันเด็กมักจะมีอารมณ์ไม่เหงา มีความกระตือรือร้น (active) และพัฒนาการที่ค่อนข้างเร็ว เพราะมีสมาชิกของครอบครัวหลายคนผลัดเปลี่ยนกันมาเลี้ยงดูหรือเล่นกับเด็ก ภาระของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูกมักจะเบาบางลงตามจำนวนของสมาชิกในครอบครัว

ความเข้มแข็งทางจิตของพ่อแม่ ความเข้มแข็งทางจิตใจของพ่อแม่เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพิจารณาแนวทางหรือวิธีการเลี้ยงดูลูกโดยทั่วไปพ่อแม่มักจะมีจิตใจอ่อนไหวต่อการเลี้ยงดูพ่อแม่ที่ใจอ่อนมาก ๆ มักจะกลัวว่าลูกจะเจ็บ จะหิว จะลำบาก และช่วยลูกในทุก ๆ ทาง แม้กระทั่งตัดสินใจแทนลูกในหลาย ๆ กรณี เช่น ซื้อขนม ของเล่น เป็นต้น อันเป็นการปิดโอกาส ที่ลูกจะฝึกฝนการช่วยเหลือตนเอง ความเข้มแข็ง และการตัดสินใจด้วยตนเอง อาจเป็นสาเหตุทำให้ลูกไม่มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ขาดความมานะ ขาดประสบการณ์ ขาดความเชื่อมั่นตนเอง และมักต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นอยู่เสมอ ปัญหาเกี่ยวกับความเข้มแข็งทางจิตของพ่อแม่ นั้นมีจริง ดังคำกล่าวสุภาษิตไทยที่ว่า “รักลูกให้ถูกทาง” หรือ “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” เป็นต้น ซึ่งมีความหมายในเชิงให้พ่อแม่ต้องเข้มใจ หรือทำจิตใจให้เข้มแข็งในการเลี้ยงดูลูก

องค์ประกอบหลักที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดแนวทางหรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูลูก ซึ่งแต่ละครอบครัวจะต้องพิจารณาให้เหมาะสม โดยถือองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้เป็นข้อคิดและอุทาหรณ์ และควรที่จะเข้าใจด้วยว่าไม่มีรูปแบบหรือวิธีการเลี้ยงดูใดที่ดีหรือมีความเหมาะสมที่สุดสำหรับทุกครอบครัว รูปแบบหรือวิธีเลี้ยงดูที่เหมาะสมสำหรับแต่ละครอบครัว จะมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะขององค์ประกอบที่แวดล้อมอยู่

2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

2.3.1 ความหมายและพฤติกรรมกรรมการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งทางวาจาและการกระทำ ทำให้เด็กรับรู้ทั้งความรู้สึก และ การกระทำ ดังกล่าวของพ่อแม่ (สมพร สุทัศนีย์, 2530) แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู เริ่มต้นจากการศึกษาของ Schaefer (1959) ซึ่งได้สร้างแบบจำลองเพื่ออธิบายพฤติกรรมกรรมการอบรมเลี้ยงดูบุตรของพ่อแม่ โดยพัฒนามาจากการวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 14 ประเภท ออกเป็น 2 มิติที่เป็นอิสระต่อกัน คือ มิตรรัก-เกลียดชัง (Love versus hostility) และมิติควบคุม-เป็นตัวของตัวเอง (Control versus autonomy) ต่อมา Becker (1964) ได้ศึกษาจากการวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู เพื่อแยกพฤติกรรมกรรมการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ออกเป็นมิติทั่วไป 3 มิติ คือ ได้แยกย่อยจากมิติควบคุม-เป็นตัวของตัวเอง (Control versus autonomy) ออกเป็นมิติเข้มงวดกวดขัน-รักตามใจ (restrictive ness versus permissiveness) และมิติใช้อารมณ์-สงบเยือกเย็น (anxious-emotional involvement versus calm-detachment) ส่วนอีกมิติหนึ่งคือ มิตรรัก-เกลียดชัง (love versus hostility) นั้นแทนที่ด้วยมิติอบอุ่น-เกลียดชัง (warmth versus hostility) การที่ Becker ได้เพิ่มมิติที่ 3 เข้ามาก็เพื่ออธิบายรูปแบบการ

อบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบได้ชัดเจนขึ้น เช่น ทั้งการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (democratic) และแบบตามใจ (indulgent) อยู่ในมิติอบอุ่นและเป็นตัวของตัวเอง เพียงแต่การอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่นั้นพ่อแม่จะมีความสงบเยือกเย็นกว่า

จากแนวความคิดของ Schaefer (1959) และ Becker (1964) ต่อมาได้มีผู้ศึกษาวิจัยและจัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู โดยยึดมิติหลัก 2 มิติในการพิจารณาว่าเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบใดคือ มิตรรักหรือมีต้ออบอุ่นกับมิติเข้มงวดกวดขันหรือมีต้อควบคุม แล้วนิยามออกเป็นรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ ตามแนวความคิดของผู้วิจัยแต่ละคน นั่นคือรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูทั้งหมดยังคงจัดตามแนวคิดในการแบ่งการอบรมเลี้ยงดูของ Schaefer และ Becker เป็นหลัก แต่ได้มีวิวัฒนาการในการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง เช่น Eleanor Maccoby เริ่มศึกษาในปี ค.ศ.1965 Diana Baumrind เริ่มศึกษาในปี ค.ศ.1967 และ Dorothy Rogers เริ่มศึกษาในปี ค.ศ.1972 เป็นต้น

เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนว่าพฤติกรรมกรรมการอบรมเลี้ยงดู ประกอบด้วยพฤติกรรมในเรื่องใดบ้าง และเด็กที่เจริญเติบโตในกระบวนการสังคมประภคตินั้นต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูในเรื่องใดบ้าง ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก ที่องค์การสหประชาชาติได้จัดทำขึ้นในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 (พ.ศ.2532) ซึ่งต่อมาสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2536) โดยคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจกำหนดสถานะพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก ได้กำหนดสถานะพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก (สพด.) หรือ Basic minimum needs and services for children ขึ้นตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 โดยได้ให้ความหมายของคำว่าเด็กว่า “เด็กในที่นี้ หมายถึง ผู้ที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีตามความหมายในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ.2532 ของสหประชาชาติ” โดยได้กำหนดความต้องการพื้นฐานและทิศทางการพัฒนาเด็กดังนี้

2.3.2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู (parenting styles)

จากการพิจารณาพฤติกรรมในการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ Baumrind (1971) จึงได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม (authoritarian) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ใช้อำนาจควบคุม ออกคำสั่งให้เด็กทำตามที่พ่อแม่ต้องการ โดยไม่เปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง ไม่สนใจอารมณ์ความรู้สึกของเด็ก ไม่ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก ห้างเหิน และอบอุ่นน้อย
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ (authoritative) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่สนับสนุนให้ลูกมีพัฒนาการตามวุฒิภาวะ โดยกำหนดขอบเขตของพฤติกรรม พร้อมทั้งมุ่งหวังให้

เด็กเชื่อฟัง แต่ขณะเดียวกันก็ยังให้เด็กได้เป็นตัวของตัวเอง โดยพ่อแม่แสดงการยอมรับความคิดเห็นของเด็ก สนใจอารมณ์ความรู้สึกของเด็ก ให้ความอบอุ่นและอธิบายเหตุผล ซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่สมดุลกันระหว่างการควบคุม และการปล่อยให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ (permissive) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ยึดตัวเด็กเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนและยอมรับเด็ก ปล่อยให้เด็กทำตามความต้องการของตัวเองโดยไม่มีขอบเขต โดยไม่เรียกร้องให้เด็กทำตามที่พ่อแม่ต้องการ ไม่มีการประเมินเด็ก ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กในระดับสูง ให้ความรักโดยไม่มีการควบคุมพฤติกรรมเด็ก

ส่วน Eleanor Maccoby และ John Martin (1983) ได้ศึกษาวิธีการจำแนกรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูตามแนวของ Baumrind และวิเคราะห์แยกมิติการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ โดยเพิ่มแบบที่ 4 คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (indifferent and uninvolved parenting style) หมายถึงพ่อแม่ที่ห่างเหินกับลูก ขาดการสื่อสารซึ่งกันและกันระหว่างพ่อแม่กับลูก พ่อแม่สนใจความประพฤติของลูกน้อย และไม่ตระหนักถึงความต้องการของเด็ก ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางโดยสนใจความสบายและความสะดวกของตนเป็นเบื้องต้น

2.3.3 อิทธิพลของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูต่อพัฒนาการของวัยรุ่น

การอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบส่งผลต่อพัฒนาการของวัยรุ่นด้านต่าง ๆ และเมื่อเปรียบเทียบผลของพัฒนาการในเรื่องเดียวกันแล้ว วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีพัฒนาการแตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยซึ่งแยกอธิบายตามการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ คือ

1) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม ทำให้เด็กวัยรุ่นมีความกังวล มีลักษณะพึ่งพิงสูง ขาดความมั่นใจในตนเองและไม่มีความสุข (Baumrind, 1971, 1991) โดย Frick (1994) พบว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม นั้น สัมพันธ์เชื่อมโยงกับพฤติกรรมอันเนื่องมาจากปัญหาสุขภาพจิตไม่ดี นอกจากนี้เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม ประสบผลสำเร็จในการเรียนน้อยกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ แต่ผลการเรียนดีกว่า และมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมน้อยกว่ากลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ (Steinberg, Lamborn, Dornbusch, & Darling, 1992 ; Steinberg, Lamborn, Darling, Mounts, & Dornbusch, 1994 ; Baumrind, 1991 ; Kurdek & Fine, 1994 ; Lamborn, Mounts, Steinberg, & Dornbusch, 1991)

2) การอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ ได้มีผู้วิจัยเพื่ออธิบายระดับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่กับพฤติกรรมในวัยรุ่น พบว่าสัมพันธ์กับหลาย

องค์ประกอบได้แก่ การเห็นคุณค่าในตัวเองสูง มีวุฒิภาวะทางสังคมและจริยธรรม ประสบความสำเร็จในการเรียน และมีผลการเรียนในระดับมัธยมปลายและระดับอุดมศึกษา สูงกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น (Kurdek & Fine, 1994 ; Lamborn et al., 1991 ; Luster & McAdoo, 1996 ; Steinberg et al., 1992, 1994) ส่วน Baumrind (1991) ศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ จะมีบุคลิกภาพที่เป็นตัวของตัวเอง เข้าสังคมได้ดี มีความสามารถในการปรับตัวสูงสุด ควบคุมตัวเองได้ดี มีลักษณะเป็นมิตร นอกจากนี้ Frick (1994) ยังศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ สัมพันธ์กับการมีสุขภาพจิตดีในวัยรุ่น

3) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ มีการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจมีการควบคุมตัวเองได้ต่ำ ประสบผลสำเร็จในการเรียนน้อย ผลการเรียนต่ำกว่า การอบรมเลี้ยงดู 2 แบบแรก มีการใช้สารเสพติดทั้งแอลกอฮอล์และยาเสพติดสูง และมีความก้าวร้าวสูง (Baumrind, 1991 ; Kurdek & Fine, 1994 ; Lamborn et al., 1991)

4) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ผลการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางลบทั้งต่อตนเองและการปฏิสัมพันธ์ในสังคม ทั้งนี้เนื่องจากพ่อแม่เห็นห่างจากเด็ก ไม่มีการสื่อสารถึงกัน ทำให้เด็กสนใจการเรียนน้อย เมื่อการใช้ชีวิตในสังคมโรงเรียน ขาดความอดทนต่อปัญหา สับสนและควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ขาดจุดมุ่งหมายในชีวิต และมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนสูงกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบแรก (Baumrind, 1991 | Kurdek & Fine, 1994 ; Lamborn et al., 1991)

(1) พฤติกรรมที่แสดงถึงความรู้สึกภายใน (acting-out behavior) แบ่งออกได้ดังนี้ พฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้จากภายนอก (overt behavior) ได้แก่ ความหงุดหงิด โมโหง่าย โกรธ พุดจาชวนทะเลาะ กระสับกระส่ายไม่อยู่นิ่ง และพฤติกรรมที่อยู่ภายในไม่สามารถสังเกตเห็นได้ (cover4t behavior) เช่น ความรู้สึกขุ่นเคืองไม่เป็นมิตร และอาจมีพฤติกรรมที่แสดงออกในรูปแบบอื่น เช่น อาการและอาการแสดงของโรคจิตและโรคประสาท

(2) พฤติกรรมเบี่ยงเบนความสนใจจากความวิตกกังวลไปสู่อาการเจ็บป่วยทางร่างกาย (somatizing) ได้แก่ ผู้ป่วยด้วยโรค psychosomatic ซึ่งทำให้ความสามารถในการทำสิ่งใด ๆ ลดน้อยลง และเกิดพฤติกรรมหลีกเลี่ยงแบบต่าง ๆ ตามมาเพื่อนำตนเองออกจากสถานการณ์ ที่ไม่พึงพอใจนั้น

(3) การชะงักงันอยู่ในภาวะที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวล (freezing to the spot) ได้แก่ การถอนตัวหนีจากเหตุการณ์ (withdrawal) การเก็บกอดความรู้สึกแล้วกลายเป็นอาการซึมเศร้า (Depression) พฤติกรรมถดถอยไปสู่พัฒนาการในวัยต้น ๆ (regression)

(4) พฤติกรรมในรูปแบบความพยายามที่จะเข้าใจสาเหตุของความวิตกกังวล (using the anxiety in the service of learning) ด้วยการทำความเข้าใจวิธีการที่ตนเองใช้เพื่อขจัดความวิตกกังวล แล้วหาสาเหตุว่าอะไรทำให้ตนเองอีกอดไม่สบาย และเรียนรู้จากประสบการณ์นี้ เช่น เมื่อไม่ได้อ่านหนังสือแล้วเข้าสอบ จะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกหวาดหวั่นไม่มั่นใจ รู้สึกอดอดไม่สบายใจภายหลังสอบ ครั้งต่อมาถ้าบุคคลนั้นไม่อยากมีประสบการณ์เช่นนั้นอีก บุคคลก็จะหาทางป้องกันโดยการอ่านหนังสือเตรียมตัวให้พร้อมก่อนสอบ

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติของวัยรุ่นต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

3.1 ความหมายของทัศนคติ

คำว่าทัศนคติ (Attitude) มาจากคำศัพท์ภาษาละตินว่า “Aptus” แปลว่า โน้มเอียงเหมาะสม และนำมาใช้ในความหมายของคำ “Attitude” ว่าท่าทีที่แสดงออกของคนเราซึ่งบ่งถึงสภาพของจิตใจ “ทัศนคติ” เป็นคำที่มีความหมายกว้าง นักวิชาการทางสังคมวิทยาได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันตามแนวความคิดของแต่ละคน ซึ่งนักวิชาการเหล่านั้นได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ในแง่มุมต่าง ๆ มากมายดังนี้

สก็รินทร์ สุวรรณโรจน์ ให้ความเห็นว่า ทัศนคติ (Attitude) หรือบางทีเรียกกันว่า เจตคติ นั้นเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อ บุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคล หรือสิ่งนั้น การที่บุคคลจะมีทัศนคติอย่างไรต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นปกติจะเกิดขึ้นจากสิ่งต่อไปนี้

1. เกิดจากการเรียนรู้ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมในสังคม
2. เกิดจากประสบการณ์ของตนเองที่ได้จากการคิดพิจารณาตามประสบการณ์ของตนเอง
3. เกิดจากความรู้สึกที่ได้จากการคิดพิจารณาตามประสบการณ์ของตนเอง
4. เกิดจากการยอมรับสิ่งที่ตนเองเห็นว่าดี เห็นว่างาม แล้วรับมาเป็นความรู้สึกของตนเอง

เอง สก็รินทร์ สุวรรณโรจน์ (ทรัพยากรมนุษย์, 2540)

เจเลียว บุรีภักดี ให้ความหมายว่า “ทัศนคติ เป็นความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบที่มีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทัศนคติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ นั้นเกิดจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้ทั้งสิ้น ดังนั้น จึงอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ได้รับเพิ่มขึ้น แต่กระบวนการเปลี่ยนแปลงอาจจะเร็วหรือช้าแล้วแต่ชนิดของทัศนคติและประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ”

Gardon Allport ได้ให้ความหมายว่า “ทัศนคติ หมายถึง สภาวะของความพร้อมทางจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์ และสภาวะความพร้อมนี้จะเป็นตัวกำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ” สภาวะความพร้อมทางจิตใจหรือประสาท ซึ่งเกิดจากการได้รับประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้เป็นแรงที่จะกำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อสิ่งของหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น

Show and Wright อธิบายว่า “ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกทางจิตใจของบุคคล อันเนื่องมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง”

Martin Fishbein ให้คำจำกัดความว่า “ทัศนคติ คือ ความโน้มเอียงซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ที่จะแสดงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางสนับสนุนหรือไม่สนับสนุน ทัศนคตินั้นเกิดขึ้นก่อนพฤติกรรม และเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของบุคคล”

Newcomb กล่าวว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจ ที่มีต่อประสบการณ์ที่มนุษย์เราได้รับ เจตคติจะแสดงออกทางด้านพฤติกรรมสองลักษณะคือ การแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ ความชอบ เห็นด้วย ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า ทัศนคติทางบวก อีกลักษณะหนึ่งคือทัศนคติทางลบคือ การแสดงออกในลักษณะไม่พึงพอใจ ไม่ชอบหรือไม่เห็นด้วย ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย

Thurstone (1967) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นเรื่องของความชอบ ไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึกและความเชื่อมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และสามารถวัดในรูปของความคิดเห็นหรือจากการแสดงออกทางภาษา

Zimbardo & Ebbesen (1969) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกในวิธีที่สอดคล้องกับความคิดและความรู้สึกของเขา

Rokeac (1970) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นการผสมผสานหรือการจัดระเบียบของความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ผลรวมของความเชื่อนี้จะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของบุคคลในการที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ

Hilgard (1975) กล่าวว่า ทักษะคิดหมายถึง พฤติกรรมหรือความรู้สึกรั้งแรกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือต่อแนวคิดใดแนวคิดหนึ่ง ในทางเข้าหาหรือออกห่าง และเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองไปในทางเอนเอียงที่จะไปในลักษณะเดิม เมื่อพบกับสิ่งดังกล่าวนั้นอีก

จากคำจำกัดความต่าง ๆ กล่าวโดยสรุปได้ว่า “ทักษะคิด หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกนี้เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และเป็นแนวโน้มที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในทางสนับสนุนหรือต่อต้านสิ่งนั้น ๆ”

3.1.1 ลักษณะสำคัญของทักษะคิดของวัยรุ่น

ทักษะคิดหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

- 1) ความรู้สึกในทางบวก เป็นการแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย ชอบ หรือสนับสนุน
- 2) ความรู้สึกทางลบ เป็นการแสดงออกในลักษณะของความไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบ และไม่สนับสนุน
- 3) ความรู้สึกที่เป็นกลาง เป็นการแสดงออกในลักษณะกลาง ๆ คือ ไม่มีความเห็นว่าพอใจหรือไม่พอใจ

3.1.2 การแสดงออกซึ่งความรู้สึกของบุคคล จะแสดงพฤติกรรมออกมา 2 ลักษณะ คือ

- 1) พฤติกรรมภายนอก ซึ่งสามารถสังเกตได้ เช่น การกล่าวสนับสนุนหรือคัดค้าน การพยักหน้าแสดงความพอใจ หรือการแสดงหน้าตาท่าทางไม่พอใจ เป็นต้น
- 2) พฤติกรรมภายใน เป็นพฤติกรรมที่สังเกตไม่ได้ว่าชอบหรือไม่ชอบหรือมีความรู้สึกเป็นกลาง

Newcomb สรุปว่า ทักษะคิดที่มีอยู่ในเฉพาะบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะสิ่งแวดล้อมที่เขาได้รับ ทักษะคิดของบุคคลนั้นอาจจะแสดงออกมาได้ทางพฤติกรรม ซึ่งเป็นได้ 2 ลักษณะ คือลักษณะพึงพอใจหรือความชอบพอ อันเป็นผลให้ผู้นั้นเกิดความพอใจรักใคร่อยากใกล้ชิดสิ่งนั้นเรียกว่า Positive Attitude กับ ทักษะคิดอีกแบบซึ่งแสดงออกมาในรูปของความไม่พึงพอใจ เป็หน่ายเป็นผลให้ผู้นั้นเกิดความชิงชังไม่อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น ๆ เรียกว่า Negative Attitude

Nunnally ได้กล่าวถึง ลักษณะที่สำคัญของทักษะคิดไว้ 3 ประการ คือ

1. ทักษะคิดเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด

2. ทักษะคิดเป็นสภาวะทางจิตที่มีอิทธิพลต่อการคิด และการกระทำของบุคคลเป็นอันมาก เพราะทักษะคิดเป็นส่วนประกอบที่กำหนดแนวทางไว้ว่า ถ้าบุคคลประสบสิ่งใดแล้ว บุคคลนี้ก็จะมีการทำที่ต่อสิ่งนั้น ๆ ในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง

3. ทักษะคิดเป็นสภาวะทางจิตที่มีแนวโน้มค่อนข้างจะถาวรพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละบุคคลต่างก็สะสมประสบการณ์ การรับรู้และการเรียนรู้มาเป็นอันมาก อย่างไรก็ตามทักษะคิดอาจมีการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้

โดยสรุปว่า ทักษะคิดคือท่าทีที่แสดงออกล่วงหน้า ก่อนให้รู้ว่าปฏิกริยานั้นจะเป็นไปในเชิงลบ (Negative) หรือเชิงบวก (Positive) ไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตามที่มีต่อสถาบันหรือบุคคลในระดับชั้นต่าง ๆ

นอกจากนี้ Scott (1968) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ ของทักษะคิดไว้ดังนี้คือ

1. ทิศทางของทักษะคิด (Direction) โดยเจตคตินั้นสามารถจะแสดงออกได้ 2

ทิศทางคือ

1.1 ทักษะคิดเชิงนิทานหรือทักษะคิดทางบวก (Positive) เป็นความโน้มเอียงของอารมณ์ในทางที่ชอบ ฟังพอใจ คล้อยตามหรือเห็นด้วย ทำให้บุคคลแสดงออกหรือปฏิบัติในทางที่ดีต่อสิ่งนั้น

1.2 ทักษะคิดเชิงนิเสธหรือทักษะคิดทางลบ (Negative) เป็นความโน้มเอียงของอารมณ์ในลักษณะที่ไม่ฟังพอใจ เกลียดหรือต่อต้าน ไม่เห็นด้วย ทำให้บุคคลเกิดความเบื่อหน่าย ต้องการหนีให้ห่างจากสิ่งนั้นหรือสภาพการณ์นั้น

2. ระดับของทักษะคิด (Magnitude) หมายถึง การที่บุคคลแสดงความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น อาจมีความรู้สึกเพียงผิวเผิน เล็กน้อย หรือลึก โดยที่เจตคติระดับผิวเผินจะไม่มีแรงที่มิการเปลี่ยนแปลงง่าย ส่วนเจตคติระดับลึกจะคงทน ถาวรและเปลี่ยนแปลงยาก

3. ความเข้มของทักษะคิด (Intensity) หมายถึง ปริมาณของความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งปรากฏในรูปของความรู้สึกต่อสิ่งนั้นมากรหรือน้อยเพียงใด

องค์ประกอบของทักษะคิดของวัยรุ่น

Secord & Backman แบ่งองค์ประกอบของทักษะคิดออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. องค์ประกอบทางอารมณ์ (Affective Component) ได้แก่ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นองค์ประกอบที่ต่อเนื่องมาจากองค์ประกอบด้านความคิด กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีความคิดหรือเหตุผล

เกี่ยวกับสิ่งใดว่า เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ บุคคลก็จะเกิดความรู้สึกทางบวก และมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมสนับสนุนสิ่งนั้น ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลมีความคิดหรือเหตุผลเกี่ยวกับสิ่งใดว่า เป็นสิ่งไม่ดีหรือมีโทษ บุคคลก็จะเกิดความรู้สึกในทางลบและมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่อต้านสิ่งนั้นต่อไปเช่น โกรธ เกลียด รัก ชอบ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความแตกต่างกันตามบุคลิกลักษณะของแต่ละคน ที่ฟังจะมี ความรู้สึกนี้จะแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง เมื่อบุคคลได้พูดถึงหรือคิดถึงสิ่งนั้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด (Cognitive Component) หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ หรือเหตุผลที่มีต่อสิ่งใด ๆ ก็ตาม ซึ่งมักสืบเนื่องมาจากความเชื่อของบุคคล ความคิดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งในแง่ดีและร้าย องค์ประกอบนี้ขึ้นอยู่กับค่านิยมที่บุคคลได้กำหนดมาตรฐานไว้ในใจเป็นสำคัญ

3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม (Behavioral Component) คือ ความโน้มเอียงล่วงหน้าที่จะปฏิบัติต่อสิ่งของ บุคคล หรือ สถานการณ์นั้น ย่อมหมายถึงแนวทางปฏิบัติเพื่อแสดงออกโดยไม่ฝักใฝ่ความรู้สึก และความคิดในองค์ประกอบนี้ เป็นการวางแนวไว้ล่วงหน้าเมื่อคราวจะปฏิบัติจริง จะปฏิบัติอย่างไร เป็นองค์ประกอบที่เกิดขึ้นหลังจากการเกิดองค์ประกอบด้านความคิดและความรู้สึกแล้ว กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทำให้เกิดความรู้สึกในทางบวกหรือทางลบต่อสิ่งนั้นตามมา บุคคลก็พร้อมที่จะแสดงออกในทางสนับสนุนหรือต่อต้านสิ่งนั้น

จะเห็นได้ว่า ถ้าบุคคลไม่มีแนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งใด ก็จะไม่สามารถมีทัศนคติต่อสิ่งนั้นได้ และการที่บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างกัน ก็เนื่องมาจากบุคคลมีแนวความคิดต่างกัน ดังนั้นจึงนับได้ว่า องค์ประกอบด้านความคิดเป็นองค์ประกอบขั้นพื้นฐานของทัศนคติ ซึ่งจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคลทั้งในทางบวกและทางลบ ในขณะที่เดียวกัน องค์ประกอบด้านพฤติกรรมก็มีความสำคัญต่อการคาดคะเนทัศนคติของบุคคลได้เช่นกันว่ามีทัศนคติไปในทิศทางใด เพราะเมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็แสดงว่ามีทัศนคติในทางบวก แต่ถ้าแสดงพฤติกรรมไปในทางต่อต้าน ก็แสดงว่ามีทัศนคติในทางลบ

Zimbardo & Ebbesce (1969) ได้แบ่งทัศนคติออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ ความคิด (Cognitive Component) ซึ่งหมายถึง ความเชื่อ การรับรู้ และความรู้เกี่ยวกับสิ่งของ บุคคลหรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม เช่น การว่ายนํ้า เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ องค์ประกอบทางด้านความรู้ ความคิด จึงเกี่ยวข้องกับสิ่งที่บุคคลพิจารณาว่าสิ่งนั้นดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด ฟังปรารภนา หรือไม่ฟังปรารภนา

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) อารมณ์หรือความรู้สึกกับความคิดจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ องค์ประกอบทางด้านนี้จึงประกอบด้วยการประเมินความรู้สึก ความชอบหรือการตอบสนองทางอารมณ์ที่มีต่อสิ่งของหรือบุคคล โดยจะออกมาในลักษณะความชอบหรือไม่ชอบ มีความรู้สึกในทางที่ดีหรือไม่ดี ซึ่งองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกนั้นแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ความรู้สึกทางบวก (ความพึงพอใจ) เช่น ความเคารพนับถือ ความชอบพอ ความเห็นอกเห็นใจ เป็นต้น

2.2 ความรู้สึกทางลบ (ความไม่พึงพอใจ) เช่น ความกลัว ความรู้สึกรังเกียจ ดูถูก ขยะแขยง เป็นต้น

3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นความพร้อมที่จะกระทำ เป็นพฤติกรรมภายนอกของบุคคลที่แสดงออกโดยตรงต่อสิ่งของหรือบุคคล องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรมจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก ดังนั้นจึงสามารถอนุมานเจตคติของบุคคลได้จากสิ่งทีบุคคลพูดหรือกระทำได้เสมอ

การแสดงออกถึงทัศนคติ โดยการแสดงออกทางพฤติกรรมนี้ Newcomb (1954) กล่าวว่า ทัศนคติ ของบุคคลอาจแสดงออกมาทางพฤติกรรมใน 2 ลักษณะ คือ

1. ทัศนคติทางบวก (Positive Attitude) คือ จะมีการแสดงออกมาในลักษณะที่พึงพอใจ เห็นด้วยหรือชอบ ซึ่งจะทำให้บุคคลต้องการกระทำ ต้องการได้หรือต้องการเข้าไปใกล้สิ่งนั้น

2. ทัศนคติทางลบ (Negative Attitude) คือ จะมีการแสดงออกมาในลักษณะที่ไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วยหรือไม่ชอบ ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความเบื่อหน่าย ซิงซัง ต้องการหนีให้ห่างจากสิ่งนั้น

3.2 การสร้างทัศนคติของวัยรุ่น

เนื่องจากทัศนคติเกิดจาก การเรียนรู้ และการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่บุคคล ดังนั้น องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติดังต่อไปนี้ (สุชา จันทรเฒ, 2539)

1. วัฒนธรรม (Culture) วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อชีวิตของบุคคลทุก ๆ คน ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย วัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ แตกต่างกันไป เริ่มจากครอบครัว โรงเรียน สถาบันอื่น ๆ ในสังคม สื่อมวลชนต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติทั้งสิ้น

2. ครอบครัว (Family) ครอบครัวเป็นแหล่งแรกที่อบรมให้มนุษย์ได้เรียนรู้การสมาคมกับกลุ่มต่าง ๆ ครอบครัวจึงมีอิทธิพลมากที่สุดในการสร้างทัศนคติ ตลอดจนการปลูกฝังทัศนคติ

ในการดำเนินชีวิตในวัยเด็ก โดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กเอง ทั้งนี้เพราะเด็กมักเลียนแบบและเชื่อฟังพ่อแม่อยู่แล้ว

3. กลุ่มเพื่อน (Social Group) เมื่อมนุษย์เข้าสู่สังคม กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อมนุษย์มาตั้งแต่ในวัยเด็ก และเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นเด็กจะต้องการเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน ๆ ต้องการคำแนะนำและความช่วยเหลือจากเพื่อนฝูง

4. บุคลิกภาพ (Personality) ลักษณะบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคลมาก และทำให้มนุษย์มีความแตกต่างกัน เช่น กลุ่มที่ชอบเข้าสังคม กลุ่มที่ชอบอยู่สันโดษ ซึ่งจะมีทัศนคติที่ไม่เหมือนกัน

3.3 ลักษณะโครงสร้างของทัศนคติ (Structure of attitude) มีโครงสร้างดังต่อไปนี้

1. ขนาดหรือระดับความเข้ม (Magnitude of valence) หมายถึง ระดับมากน้อยของทัศนคติ (ความชอบมาก – น้อย) ทัศนคติที่มีระดับความเข้มมากจะเปลี่ยนยากกว่าทัศนคติที่มีระดับความเข้มน้อย

2. ความซับซ้อน (Complexity of attitude) หมายถึง ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะมีความเชื่อหลายอย่างเป็นพื้นฐาน

3. อันดับความสำคัญ (Centrality) ถ้าทัศนคติยิ่งฝังลึกมากเท่าใดก็ยิ่งมีความสำคัญต่อผู้เป็นเจ้าของมากเท่านั้น

4. ความเด่น (Salience) ทัศนคติที่เด่นในความคิดคำนึงของผู้เป็นเจ้าของย่อมจะกระตุ้นให้เกิดการกระทำได้ง่ายกว่าทัศนคติที่มีลักษณะตรงข้าม

3.4 การเกิดทัศนคติของวัยรุ่น

Charles R.Foster สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดทัศนคติขึ้นอยู่กับเหตุ 2 ประการ คือ

1. ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล หรือ สถานการณ์ ทัศนคติซึ่งเกิดในตัวบุคคลจากการได้พบ ได้เห็น ได้ทดลอง ฯลฯ อันถือได้ว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง (Direct Experience) และการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็น หรือได้อ่านเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ แต่ไม่ได้เห็นและไม่ได้ทดลองกับของจริงด้วยตนเอง ถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experience)

เนื่องจากทัศนคติเป็นเรื่องที่เกิดจากการรับทราบ เมื่อรับแล้วก็เกิดความคิดเกี่ยวกับสิ่งนั้น ซึ่งอาจเป็นไปทั้งแง่ดีและไม่ดี ดังนั้น ถ้าบุคคลใดมีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสิ่งของ บุคคล หรือ สถานการณ์นั้นเขาก็จะมีทัศนคติต่อสิ่งเหล่านั้น

2. ค่านิยมและการตัดสินค่านิยม เนื่องจากชนแต่ละกลุ่มมีค่านิยมและตัดสินค่านิยมไม่เหมือนกัน คนแต่ละกลุ่มอาจมีทัศนคติต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกันได้ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งหนึ่งใดย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและค่านิยม หรือมาตรฐานของกลุ่มที่บุคคลนั้นดำเนินชีวิตอยู่

Triandis (1971) ได้กล่าวถึงการเกิดทัศนคติใน 3 ด้าน ดังนี้

1. การเกิดทัศนคติทางด้านความรู้ความคิด (The Formation of the Cognitive Component) เนื่องจากการที่แต่ละบุคคลมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องรับรู้มากมาย สมองไม่สามารถจะคิดจดจำหรือโต้ตอบกับข้อมูลทุก ๆ อย่างที่ผ่านเข้ามาได้ จึงจำเป็นต้องมีการจัดประเภทหรือหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้รับ เพื่อช่วยในการรับรู้ของบุคคล นอกจากนี้ยังรวมถึงการใช้วิธีการเลือกรับรู้ข้อมูล การพิจารณา หรือมีอคติในการรับรู้ ตลอดจนการให้ความสำคัญเฉพาะลักษณะเด่นบางอย่างของสิ่งเร้าด้วย

2. การเกิดทัศนคติทางด้านความรู้สึก (The Formation of the Affective Component) องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกนั้น ได้แก่ ความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกทางลบ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านความรู้ความคิด คือ เมื่อสิ่งเร้าได้รับการตีความเป็นอย่างไร บุคคลก็จะมีอารมณ์หรือความรู้สึกที่สอดคล้องกับการตีความนั้น นอกจากนี้อาจเกิดขึ้นได้โดยอาศัยการวางเงื่อนไขด้วยการให้รางวัลและการลงโทษ รวมทั้งความคุ้นเคยกัน เช่น บุคคลที่พบเห็นกันเป็นประจำจะเกิดความคุ้นเคย มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน เป็นต้น

3. การเกิดทัศนคติทางด้านพฤติกรรม (The Formation of the Behavioral Component) การเกิดทัศนคติทางด้านพฤติกรรมนั้นมีบรรทัดฐานของสังคมเป็นตัวกำหนด เนื่องจากบรรทัดฐานของสังคมเป็นสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้ทำในสิ่งที่บุคคลเห็นว่าถูกต้อง หรือไม่ทำในสิ่งที่สังคมเห็นว่าไม่ถูกต้อง โดยที่เจตคติทางด้านพฤติกรรมนี้มักจะแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของกลุ่ม เนื่องจากเมื่อวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มต่างกันทำให้บรรทัดฐานของกลุ่มแตกต่างกันไปด้วย เช่น ชาวอเมริกันให้ความสำคัญกับเรื่องผิว ชาวกรีกให้ความสำคัญกับเรื่องศาสนา ชาวเยอรมันและชาวญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับเรื่องชนชั้นและศาสนา ชาวอินเดียให้ความสำคัญกับวรรณะ เป็นต้น

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติของบุคคลนั้นเกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เริ่มพัฒนามาตั้งแต่วัยทารกจนตลอดชีวิตของมนุษย์ เจตคติบางอย่างเกิดขึ้นในวัยเด็ก ทัศนคติบางอย่างจะไม่เกิดขึ้นจนกว่าจะเข้าสู่วัยรุ่น และเมื่อมีความพร้อมที่จะเกิดทัศนคติ (Klausmeier & Ripple, 1971)

3.5 แหล่งสำคัญที่ทำให้เกิดทัศนคติ คือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experiences)

เมื่อบุคคลประสบกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งมาด้วยตนเอง การไปประสบกับเหตุการณ์นั้นทำให้เกิดความพึงใจจนกลายเป็นทัศนคติ เช่น ถ้าเด็กคนหนึ่งเคยจมน้ำจนเกือบเอาชีวิตไม่รอดหากไม่มีผู้ใหญ่ช่วยไว้ เด็กคนนั้นก็เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการว่ายน้ำ เป็นต้น

2. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models)

การเลียนแบบจากสิ่งที่เป็นแบบอย่างทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้ กล่าวคือ เป็นการมองดูบุคคลอื่นว่า ปฏิบัติกันอย่างไร แล้วก็จดจำนำมาปฏิบัติตาม เช่น เด็กมักจะเลียนแบบพ่อแม่ เมื่อพ่อแม่แสดงท่าทีว่า ไม่ชอบสิ่งใด เด็กก็เลียนแบบ คือ ไม่ชอบสิ่งนั้นไปด้วย

3. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication from others)

ในชีวิตประจำวันของคนเราย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นกับการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น การที่คนเราได้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นนั้น สามารถทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากผู้อื่นได้

4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors)

ทัศนคติหลายอย่างของบุคคลเกิดขึ้นเนื่องจากการที่บุคคลต่างมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันต่าง ๆ เช่น ครอบครัว โรงเรียน วัด หน่วยงาน ฯลฯ ซึ่งสถาบันเหล่านี้มีส่วนในการสร้างทัศนคติให้เกิดขึ้นแก่บุคคลได้

เมื่อพิจารณาถึงแหล่งที่มาของทัศนคติแล้ว พอจะมองเห็นได้ว่า สิ่งสำคัญที่จะเป็นตัวเชื่อมโยงให้บุคคลเกิดทัศนคติก็คือ การติดต่อสื่อสาร เพราะไม่ว่าจะเกิดจากประสบการณ์เฉพาะอย่าง สิ่งที่เป็นแบบอย่าง การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น หรือความเกี่ยวข้องกับสถาบันต่าง ๆ ก็จะต้องมีการสื่อสารแทรกอยู่ด้วยทั้งสิ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างมากที่จะส่งผลให้บุคคลเกิดทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ได้

3.6 แหล่งของการเรียนรู้ทัศนคติของวัยรุ่น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ กล่าวว่า ทัศนคตินั้นเกิดจากการเรียนรู้จากแหล่งที่สำคัญ ๆ สรุปได้ดังนี้

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific experiences) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งใดสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เกิดเจตคติต่อสิ่งนั้นไปตามทิศทางที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication) การที่บุคคลติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นจะทำให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากบุคคลเหล่านั้น ซึ่งมีอิทธิพลต่อทัศนคติของตนได้

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Model) ทัศนคติบางอย่างของบุคคลถูกสร้างขึ้นมาจากการเลียนแบบบุคคลอื่น ๆ โดยเริ่มจากเมื่อมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น บุคคลจะสังเกตว่าบุคคลอื่น ๆ มีแนวปฏิบัติอย่างไร ทำให้เขาแปลความหมายของการปฏิบัติเป็นความเชื่อหรือทัศนคติของตน โดยได้รับอิทธิพลจากบุคคลเหล่านั้น โดยเฉพาะถ้าบุคคลเหล่านั้นเป็นบุคคลที่มีบารมี เป็นที่เคารพ หรือมีความใกล้ชิดกับตน

4. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional factors) เจตคติในหลาย ๆ เรื่องของบุคคลนั้นเกิดจากสถาบัน เช่น บ้าน โรงเรียน ศาสนา องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสถาบันเหล่านี้จะเป็นทั้งแหล่งที่มาและช่วยสนับสนุนให้เกิดทัศนคติได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทัศนคติ เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ข้อมูล ข่าวสาร และประสบการณ์ ที่ได้พบ รวมทั้งจากการปลูกฝัง อบรมจากสถาบันต่าง ๆ

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 การวิจัยเกี่ยวกับครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู

นรา สมประสงค์ (2519) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งของวัยรุ่นกับพ่อแม่ และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนและวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 433 คน เป็นชาย 212 คน หญิง 221 คน ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า

1. วัยรุ่นเกิดความรู้สึกขัดแย้งกับพ่อแม่มากที่สุดในเรื่องเกี่ยวกับการที่พ่อแม่ชอบยกเอาพี่น้องหรือเพื่อนบ้านขึ้นมาเป็นตัวอย่าง

2. วัยรุ่นตอนปลายมีความขัดแย้งกับพ่อแม่มากกว่าวัยรุ่นตอนต้น

3. วัยรุ่นในทุกสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ

ประชาธิปไตยมากกว่าแบบทอติงและแบบให้ความคุ้มครองจนเกินไป และวัยรุ่นมีความขัดแย้งกับแม่มากกว่าพ่อ

นพรัตน์ สมประสงค์ (2520) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งของเด็กวัยรุ่นกับพ่อแม่และลักษณะความเป็นผู้นำ โดยใช้วิธีการสอบถามจากนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 13-21 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-5 ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาขั้นต้นและชั้นสูง จำนวน 473 คน ชาย 209 คน หญิง 264 คน

สรุปจากผลการศึกษาพบว่า ความขัดแย้งที่เด็กวัยรุ่นมีกับพ่อแม่มากที่สุด และมีเหมือนกันมากที่สุด คือ การที่พ่อแม่ชอบย้าให้ลูกเอาอย่างคนที่ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะด้านการเรียน กวดขันเรื่องการคบเพื่อนที่พูดจาไม่สุภาพ ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ และเพื่อนต่างเพศ ด้านการเรียน การออกนอกบ้านไปเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งพ่อแม่เกรงว่าจะเปลืองทรัพย์ เสียเวลาทำงานอื่น ๆ หรือเกรงว่าลูกจะไปทำตัวเสียหายนอกจากนี้ พ่อยังจู้จี้หรือบ่นว่าเกี่ยวกับความสะอาดของร่างกายและข้าวของเครื่องใช้ การใช้เงินต้องชี้แจงว่าใช้จ่ายไปอย่างไร พ่อแม่ต้องการให้ลูกปฏิบัติตามความต้องการหรือคำแนะนำของพ่อแม่ทุกอย่าง พ่อแม่มักไม่อนุญาตการพักผ่อนหย่อนใจของลูก ๆ เช่น การไปดูกีฬา ดูภาพยนตร์ ซึ่งลูกเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็น แต่พ่อแม่เห็นว่าเป็นการเสียเวลา ควรอยู่บ้านดีกว่า และเมื่อลูกอยากได้ของที่มีราคาซึ่งพอจะซื้อได้ แต่พ่อแม่ไม่อนุญาตหรือมักบ่นว่าซื้อของราคาแพง นอกจากนี้ เมื่อพ่อแม่ไม่สบายชอบบ่นบ่นขอรบรรมณ์เสียกับลูก ๆ และบางครั้งพ่อแม่ยึดถือประเพณีดั้งเดิมมากเกินไป จนไม่ฟังความเห็นของลูก นอกจากนี้ยังมีเรื่องว่ากล่าวคนในบ้านจนลูกรำคาญ

การศึกษาที่พบว่าการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันทำให้วัยรุ่นมีพัฒนาการทางด้านจิตใจแตกต่างกัน โดยเฉพาะความแตกต่างด้านอารมณ์และบุคลิกภาพคือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบก่อให้เกิดความวิตกกังวลในวัยรุ่นดังนี้

สารทิ ขงยี่น (2542) ได้ศึกษาความวิตกกังวลในการสอบของวัยรุ่นที่มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู เพื่อศึกษาความวิตกกังวลในการสอบของวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของตนเองในรูปแบบที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 120 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. วัยรุ่นที่รับรู้ว่าคุณเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ มีคะแนนความวิตกกังวลในการสอบต่ำกว่าวัยรุ่นที่รับรู้ว่าคุณเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม แบบรักตามใจ และแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. วัยรุ่นที่รับรู้ว่าคุณเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม แบบรักตามใจ และแบบปล่อยปละละเลยมีคะแนนความวิตกกังวลในการสอบไม่ต่างกัน

Baumrind (1991) ได้ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ คือ แบบดูแลเอาใจใส่ แบบใช้อำนาจควบคุม แบบรักตามใจ และแบบปล่อยปละละเลย กับพัฒนาการของวัยรุ่น ผลพบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใสนั้น จะทำให้วัยรุ่นมีพัฒนาการดีที่สุดในเรื่องความมั่นใจในตนเองมากที่สุด มีพฤติกรรมที่สังคมพึงประสงค์ที่สุด และแสดงให้เห็นว่ามีความสามารถทางพุทธิปัญญาดีที่สุดในด้านพัฒนาการทางสังคมและบุคลิกภาพนั้น วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ สามารถปรับตัวตามสถานการณ์ได้ดี ควบคุมตนเองได้ดี มีลักษณะเป็นมิตร และแม้ว่าวัยรุ่นมักมีปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนหลายอย่าง แต่วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใสนั้น มีปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนน้อยที่สุด ตรงกันข้ามกับวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ หรือแบบใช้อำนาจควบคุมเด็กจะมีความวิตกกังวลและมีลักษณะพึ่งพิงสูง ขาดความมั่นใจในตนเอง ตัดสินใจเองไม่ได้ นอกจากนี้ผลของการอบรมเลี้ยงดูทำให้วัยรุ่นมีพัฒนาการแตกต่างกัน ในเรื่องความสามารถในการใช้เหตุผล วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใสนั้นทำให้เด็กรู้จักคิดพิจารณา เหตุการณ์โดยใช้เหตุผล สามารถประเมินได้ว่าจะตอบสนองต่อสถานการณ์ไหนอย่างไร จึงสามารถปรับตัวและใช้ชีวิตทั้งด้านส่วนตัวและสังคมได้ดี เพราะการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ เป็นพื้นฐานสอนให้วัยรุ่นเป็นผู้ที่มีลักษณะการใช้เหตุผลในการคิด ในขณะที่เด็กซึ่งขาดลักษณะการใช้เหตุผลในการคิดเนื่องจากได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ นอกจากจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงแล้วยังขาดความสามารถในการประเมินสถานการณ์ ทำให้ไม่สามารถกำหนดการตอบสนองได้โดยพิจารณาเหตุผล จึงมักมีความวิตกกังวลและรู้สึกผิดเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ขาดโครงสร้างที่มั่นคงทางบุคลิกภาพ ส่วนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย จะมีปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนมากที่สุด รวมทั้งมีความวิตกกังวลสูงด้วย ทั้งนี้เนื่องจากเด็กขาดที่พึ่งทางด้านจิตใจ ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ใด ๆ แม้แต่ในเรื่องสำคัญ จึงกดดันทำให้เด็กกลุ่มนี้มีความวิตกกังวลสูงด้วย

จากการศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบที่ประกอบด้วยมิติการอบรมเลี้ยงดู 2 มิติที่แตกต่างกันดัง และผลการวิจัยพฤติกรรมของวัยรุ่นแยกตามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของผู้วิจัยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของบุคคลให้แตกต่างกันไปตาม การอบรมเลี้ยงดู ถ้าเป็นการอบรมที่อยู่ในมิติดีทั้งสองมิติ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใสนั้น จะทำให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ดี ส่วนการอบรมเลี้ยงดูอีก 3 รูปแบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม แบบรักตามใจ และแบบปล่อยปละละเลยนั้น ซึ่งประกอบด้วยมิติการอบรมเลี้ยงดูทั้งด้านดีกับด้านด้อยหรือมิติด้านด้อยทั้ง 2 ด้านนั้นจะทำให้เด็กเกิดปัญหาทางบุคลิกภาพได้ทั้ง 3 แบบ โดยเฉพาะบุคลิกภาพแบบวิตกกังวล (trait anxiety) ทั้งสอดคล้องการศึกษาศึกษาของ Spielberger พบว่า

บุคลิกภาพแบบวิตกกังวลนั้นเป็นความวิตกกังวลแบบลักษณะ (trait anxiety) ที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลและความวิตกกังวลแบบ trait สูงก็จะเป็นตัวเราให้เกิดความวิตกกังวลแบบ state ซึ่งเป็นความวิตกกังวลตามสถานการณ์สูงด้วย ในขณะที่เดียวกันถ้าบุคคลเกิดความวิตกกังวลแบบ state ซ้ำ ๆ กันก็จะทำให้เกิดความวิตกกังวลแบบ trait สูงด้วย เมื่อประกอบกับสาเหตุการเกิดความวิตกกังวลของ Epstein (1972) แล้วจะเห็นได้ว่าการเกิดความวิตกกังวลแบบ trait แตกต่างกันตามบุคลิกภาพของบุคคลและสิ่งที่หล่อหลอมให้บุคคลมีบุคลิกภาพแตกต่างกันมาตั้งแต่วัยทารก ก็คือการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน

ผลงานการวิจัยที่กล่าวไว้เบื้องต้น แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูมีความสำคัญในฐานะที่เป็นกระบวนการสังคมประกอบเบื้องต้น ที่จะส่งผลต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กนับแต่วัยทารกจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะพัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ ความวิตกกังวลแบบ state ที่สำคัญคือความวิตกกังวลในการสอบ เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาพัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ คือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ที่มีต่อพัฒนาการทางด้านอารมณ์ และบุคลิกภาพของวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบทำให้วัยรุ่นเกิดความวิตกกังวลแบบ trait ได้ เพียงแต่ยังไม่มีการศึกษาความวิตกกังวลในการสอบซึ่งเป็นความวิตกกังวลแบบ state เปรียบเทียบกันระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของตัวเอง จะทำให้วัยรุ่นมีความวิตกกังวลในการสอบแตกต่างกันหรือไม่

ไฮเดอร์ (Haider, 2514) ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติและการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่สัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น 4 ถึง 5 ที่มีระดับไอคิวใกล้เคียงกัน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความสามารถสูง 33 คน มีความสามารถต่ำ 24 คน ทำการสัมภาษณ์เด็กเหล่านี้ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เป็น 5 สเกล ผลการวิจัยปรากฏว่า แม่ของเด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลสูง จะมีความต้องการที่จะฝึกลูกมากกว่า มีความต้องการที่เกี่ยวกับตัวเด็กมากกว่า ทำหน้าที่เป็นตัวแทนสังคมที่ดีมากกว่า ให้คำชมที่มีเหตุผลมากกว่า ให้รางวัลที่เป็นสิ่งของน้อยกว่า ทำการลงโทษพฤติกรรมที่ผิดทันที และใช้วิธีการลงโทษที่แน่นอนมากกว่าแม่ของเด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลต่ำ ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก กลุ่มสูงจะมีความสัมพันธ์กันมากกว่ากลุ่มต่ำ กลุ่มสูงฝึกการควบคุมลูกตั้งแต่วัยเด็กตอนต้น และควบคุมจนถึงวัยเด็กตอนปลาย และการควบคุมนี้ไม่เข้มงวด1 มาก ใช้เหตุผลควบคุม แม่ของเด็กกลุ่มสูงรู้สึกว่าเราสามารถจัดการและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม

ของลูก ส่วนแม่ของกลุ่มต่ำจะรู้สึกตรงกันข้าม ลักษณะบางประการที่พบในแม่กลุ่มต่ำ คือขาดวิธีการ
แน่นอนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ขาดความสามารถในการลงโทษลูกได้ถูกกาละเทศะ ไม่สามารถตั้ง
กฎเกณฑ์ในบ้านได้แน่นอน มีทัศนคติที่จะไม่รับฟังความคิดเห็นจากเด็ก

นางสาวไฉน มิริยะเกิด (2514) ได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของ
เด็กวัยรุ่นชายหญิงจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางกับระดับต่ำ ตัวอย่าง
ประชากรเป็นวัยรุ่นชายหญิงจากโรงเรียนสหศึกษา 4 แห่ง ในนครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี มีอายุระหว่าง
12-17 ปี กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง
พิจารณาจากการศึกษาอาชีพ และรายได้ของบิดามารดา เพื่อให้ได้เด็กวัยรุ่นจากครอบครัวชั้นกลาง 10
คน ชาย 50 หญิง 50 คนและจากครอบครัวชั้นต่ำ 100 คน ชาย 50 คน หญิง 50 คน รวมทั้งสิ้น
ใช้กลุ่มตัวอย่าง 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง เพียร์ส และ
แฮร์ริส (The Piers-Harris Children's Self-Concept Scales) ซึ่งแสดงลักษณะต่าง ๆ เกี่ยวกับตนไว้ 7
ลักษณะ คือ ลักษณะทางพฤติกรรม สภาพทางสติปัญญา และสถานภาพในโรงเรียน รูปร่างลักษณะ
และคุณลักษณะ ความเป็นคนที่น่านิยมความพอใจและความพอใจ และลักษณะที่เป็น
ส่วนร่วม วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยปรากฏว่า มีความแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติระหว่างกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เปรียบเทียบกันดังนี้ คือ

1. เด็กวัยรุ่นชายจากครอบครัวชั้นกลางกับเด็กวัยรุ่นหญิง จากครอบครัวชั้นกลาง มี
ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนในลักษณะที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและลักษณะที่เกี่ยวกับความวิตกกังวล แตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่เด็กวัยรุ่นหญิงจากครอบครัวชั้นกลางมีแนวโน้มที่จะมีความคิด
เกี่ยวกับด้านพฤติกรรมดีกว่าวัยรุ่นชาย ส่วนลักษณะที่เกี่ยวกับความวิตกกังวล พบว่า เด็กวัยรุ่นหญิงมี
ความวิตกกังวลสูงกว่าเด็กวัยรุ่นชายในระดับชั้นเดียวกัน

2. เด็กวัยรุ่นชายจากครอบครัวชั้นต่ำกับเด็กวัยรุ่นหญิงจากครอบครัวชั้นต่ำมีความคิด
เห็นเกี่ยวกับตนในลักษณะที่เกี่ยวกับพฤติกรรม และลักษณะที่เป็นส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ในทางสถิติ โดยที่เด็กวัยรุ่นหญิงจากครอบครัวชั้นต่ำมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนในลักษณะที่เกี่ยวกับ
พฤติกรรม และลักษณะที่เป็นส่วนรวมอยู่ในระดับดีกว่าเด็กวัยรุ่นชายในระดับชั้นเดียวกัน

3. เด็กวัยรุ่นจากครอบครัวชั้นกลางกับเด็กวัยรุ่นจากครอบครัวชั้นต่ำมีความคิดเห็น
เกี่ยวกับตนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทุกลักษณะ โดยที่เด็กวัยรุ่นจากครอบครัวชั้นกลางมีความคิด
เห็นเกี่ยวกับตนในลักษณะที่เกี่ยวกับพฤติกรรม สภาพทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน รูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ ความเป็นคนที่น่านิยม และความสุขและความพอใจ อยู่ในระดับดีกว่า

เด็กวัยรุ่นจากครอบครัวชั้นต่ำ ส่วนลักษณะที่เกี่ยวกับความวิตกกังวลพบว่า เด็กวัยรุ่นจากครอบครัวชั้นต่ำมีความวิตกกังวลสูงกว่าเด็กวัยรุ่นจากครอบครัวชั้นกลาง

นาวสาวรัชณี กิติพรชัย (2515) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวด ทั้งของบิดาและมารดากับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร การอบรมเลี้ยงดูด้านการลงโทษ ทั้งของบิดาและมารดากับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร และเพื่อเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองด้านของบิดาและมารดา กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษาคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวน 87 คน ชาย 51 คน หญิง 36 คน จากโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาและโรงเรียนสาธิตในนครหลวงกรุงเทพมหานคร 1 โรงเรียน และบิดามารดาของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง บิดาจำนวน 68 คน มารดาจำนวน 85 คน (66 คู่) ผลการศึกษาพบว่า 1) การอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดา 2) เมื่อควบคุมตัวแปรทางการลงโทษ และระดับการศึกษาของบิดามารดาให้คงที่ การอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวดทั้งของบิดาและมารดาไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ของบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) เมื่อควบคุมตัวแปรทางการลงโทษและระดับการศึกษาให้คงที่ การอบรมเลี้ยงดูด้านการลงโทษ ทั้งของบิดาและมารดาไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ของบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 4) เมื่อควบคุมตัวแปรทางการอบรมเลี้ยงดูความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ของบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มตัวอย่างบุตรที่บิดามารดามีการศึกษาสูง และกลางมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่บิดามารดามีการศึกษาต่ำ

ผลการศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูและความคิดสร้างสรรค์ พบว่า 1) มารดาเข้มงวดและใช้การลงโทษในการยับยั้งการพึ่งตนเองของบุตรมากกว่าบิดา 2) ทั้งบิดาและมารดาที่มีการศึกษาสูงและปานกลาง อบรมเลี้ยงดูบุตรเข้มงวด และใช้การลงโทษในการยับยั้งการพึ่งตนเองของบุตรน้อยกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาต่ำ บิดามารดาที่มีการศึกษาสูงและปานกลางอบรมเลี้ยงดูบุตรด้านความเข้มงวดและการลงโทษไม่แตกต่างกัน 3) ทั้งบิดาและมารดาอบรมเลี้ยงดูบุตรชายและหญิงไม่แตกต่างกัน และ 4) เด็กชายและเด็กหญิงมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน

กัน แพเพช (2517) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับความคิดสร้างสรรค์ และความเกรงใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง (1) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบทอดทิ้ง และแบบให้ความคุ้มครองมากไปกับความคิดสร้างสรรค์และความเกรงใจ (2) ความคิดสร้างสรรค์สูง ปานกลาง ต่ำ กับความเกรงใจ (3) ความแตกต่างของความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกัน (4) ความแตก

ต่างของความเกรงใจของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกัน และ (5) ความแตกต่างของความคิดสร้างสรรค์และความเกรงใจของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ กัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนประจำจังหวัดในเขตการศึกษาที่ 3 ปีการศึกษา 2516 จำนวน 283 คน เป็นชาย 148 คน หญิง 135 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 อย่าง คือ (1) แบบทดสอบการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง (2) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของมิเชล เอ. วอลลาซ และนาธาน โคแกน (Michael : wallach and Nathan Kogan) ซึ่งแปลและปรับปรุงโดยไสว เลี่ยมแก้ว (3) แบบสอบความเกรงใจของประสิทธิ์ บัวคลี่ ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งและแบบให้ความคุ้มครองมากไปไม่มีสหสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ (2) การอบรมเลี้ยงดูและความคิดสร้างสรรค์ไม่มีสหสัมพันธ์กับความเกรงใจ (3) กลุ่มตัวอย่างเพศชายและหญิงมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันในทุกแบบของการอบรมเลี้ยงดู (4) กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความเกรงใจน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งและแบบให้ความคุ้มครองมากไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (5) กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีความเกรงใจสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประพันธ์ สุททาวาส (2519) ได้ทำการศึกษาความก้าวร้าวของนักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบทอดทิ้ง และแบบให้ความคุ้มครองมากไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาเปรียบเทียบ (1) ความก้าวร้าวของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแบบทอดทิ้งและแบบให้ความคุ้มครองมากไป (2) ความก้าวร้าวในเพศชายและหญิง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2518 ของวิทยาลัยครูเชียงใหม่ จำนวน 60 ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งมีความก้าวร้าวมากกว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 (2) นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากไปมีความก้าวร้าวมากกว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (3) นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งและแบบให้ความคุ้มครองมากไปมีความก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน (4) นักศึกษาชายและหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ กัน มีความก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน

นางสาวสุกัญญา กุลอึ้ง (2522) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความแตกต่างของพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกระหว่างนักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบทอดทิ้ง

และแบบให้ความคุ้มครองมากไป กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิทยาลัยครู ชาย 123 คน หญิง 130 คน รวม 153 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ปีที่ 1 ปีการศึกษา 2522 สุ่มจากวิทยาลัยครูภาคตะวันตก 3 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยครูเพชรบุรี วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง และวิทยาลัยครูนครปฐม โดยมีสมมติฐานวิจัยดังนี้คือ (1) นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบทอดทิ้ง และแบบให้ความคุ้มครองมากไปมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกแตกต่างกัน (2) นักศึกษาชายและหญิงมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกแตกต่างกัน (3) นักศึกษาที่เป็นบุตรคนโต คนกลาง และคนสุดท้าย มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกแตกต่างกัน ปรากฏว่า (1) นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบทอดทิ้ง และแบบให้ความคุ้มครองมากไป มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยที่นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และแบบทอดทิ้ง มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกมากกว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากไป (2) นักศึกษาชายและหญิงมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกไม่แตกต่างกัน (3) นักศึกษาที่เป็นบุตรคนโต คนกลาง และคนสุดท้าย มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกไม่แตกต่างกัน

ซาราห์ เซซีเลีย มูดี้ (Sarah Cecelia Moody, 2522) ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความเหมาะสมในการแสดงออกในวัยรุ่น วัตถุประสงค์ก็เพื่อจะประเมินระดับของความเหมาะสมในการแสดงออกของวัยรุ่น รวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างเป็นเกณฑ์ปกติของประชากร และทดสอบตัวแปรต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก ตัวแปรเหล่านี้ได้แก่ เพศ เชื้อชาติ ศาสนา และวิธีการลงโทษของบิดา มารดา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ The High School Self-Expression Scale, The Adjective Checklist และแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเมือง Baton Rouge จำนวน 320 คน เป็นชาย 131 คน หญิง 189 คน ในจำนวนนี้นักเรียนผิวดำ 155 คน (ชาย 67 คน, หญิง 88 คน) ผิวกวาว 165 คน (ชาย 64, หญิง 101 คน) กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 14-19 ปี ผลการศึกษาปรากฏว่าเชื้อชาติ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมและอายุ ไม่มีผลต่อความเหมาะสมในการแสดงออก แต่เพศและวิธีการลงโทษของบิดา มารดามีอิทธิพลต่อคะแนนความเหมาะสมในการแสดงออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเพศชายมีระดับพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกสูงกว่าเพศหญิง

อรชума พุ่มสวัสดิ์ (2538) วิจัยเพื่อศึกษาความแตกต่างของการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยม

ศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2538 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขต กรุงเทพมหานคร จำนวน 150 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. วัยรุ่นที่รับรู้ว่าคุณค่าของตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าวัยรุ่นที่รับรู้ว่าคุณค่าของตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย รักตามใจ และปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่แตกต่างจากวัยรุ่นที่รับรู้ว่าคุณค่าของตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคุ้มครอง

2. วัยรุ่นชายมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างจากวัยรุ่นหญิงในทุกรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

สุนารี เตชะโชควิวัฒน์ (สุนารี เตชะโชควิวัฒน์ 2527: 64) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู วินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 228 คน พบว่า การอบรมเลี้ยงดู วินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูใช้อารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2533) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของผู้เลี้ยงดูเด็กในชนบทไทยและรูปแบบแผนการอบรมเลี้ยงดูในชนบทว่ามี 11 ลักษณะ ดังนี้

1) การให้อิสระเชิงควบคุม คือ การเลี้ยงดูโดยให้อิสระแก่เด็กเป็นอย่างมาก เริ่มตั้งแต่การให้อิสระแก่เด็กในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตนเอง เช่น การให้อิสระในการเลือกอาหาร เสื้อผ้า เครื่องแต่งตัว และการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

2) การควบคุมเชิงละเลย คือ ผู้ใหญ่เลี้ยงดูเด็กด้วยวิธีการควบคุมเด็ก แต่ในขณะที่เด็กนั้นก็มิได้ควบคุมโดยเด็ดขาด มีการปล่อยปละละเลยมาก

3) การยอมรับแบบไม่แสดงออก คือ การที่ผู้ใหญ่ให้การยอมรับเด็กโดยไม่แสดงออกชัดเจนทางพฤติกรรม

4) การเป็นแบบอย่าง คือ เด็กเรียนรู้จากการเลียนแบบ จากพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้

5) การให้เด็กสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และร่วมสถานการณ์แล้วเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ คือ เด็กได้เรียนรู้จากสัมผัสและสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่เป็นบุคคล สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางจิตวิญญาณ และสภาพแวดล้อมทางวัตถุ ตลอดจนสื่อต่าง ๆ

6) การใช้พฤติกรรมทางวาจาอย่างมาก และแสดงเหตุผลน้อย คือ การที่ผู้ใหญ่ใช้พฤติกรรมทางวาจา บอก สั่ง ห้าม ตักเตือน หลอก ขู่ เสริมแรง ปลอบโยน คำว่า แต่ไม่ค่อยอธิบายเหตุผลให้เด็กทราบ

7) การใช้อำนาจในการอบรมเลี้ยงดู คือ ผู้ใหญ่จะใช้อำนาจทั้งทางวาจาและท่าทาง เช่น การสั่งให้เด็กทำงานโดยไม่คำนึงถึงความพร้อมของเด็ก ไม่ว่าจะเด็กจะทำอะไรอยู่

8) การไม่คงเส้นคงวา คือ ถ้าอารมณ์ดีจะมีวิธีอบรมเลี้ยงดูอย่างหนึ่ง แต่ถ้าอารมณ์ไม่ดีพ่อแม่จะแสดงออกอีกอย่างหนึ่ง

9) การที่มีผู้ดูแลเลี้ยงดูเด็กหลายคน คือ ลักษณะที่เป็นครอบครัวขยาย ซึ่งมีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ญาติพี่น้องที่พักอาศัยอยู่ด้วย เช่น ยาย หรือป้า มักจะมีส่วนในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยจะมีส่วนช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็ก

10) การสนองตอบของบิดามารดาเปลี่ยนแปลงไปตามวัย วุฒิภาวะ และเพศของเด็ก เช่น การให้การสัมผัสทางกาย จะทำให้เด็กเล็ก ๆ โดยเฉพาะในช่วง 2 ขวบ แรกของเด็ก ในการอบรมสั่งสอนระเบียบวินัยแก่เด็ก บิดามารดาจะใช้การลงโทษทางกายกับเด็กที่อายุมากขึ้นร่วมกับการใช้หรือไม่ใช้เหตุผล และเด็กหญิงจะได้รับการสอนให้ระมัดระวังกิจกรรมารายท ให้มีความสุภาพอ่อนโยน ขณะที่สอนเด็กชายให้ทำตัวเป็นชายมากขึ้น

นฤมล สิริพันธ์ (2532) วิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ลำดับการเกิด เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร โดยใช้ตัวอย่างประชากรจำนวน 1,270 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบคัดเลือกตัวแปร เป็นลำดับขั้น ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี นักเรียนชายและบุตรคนรองจะเป็นคนที่มีความกล้าแสดงออกสูง

2. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี นักเรียนชาย และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะเป็นคนที่มีความก้าวร้าวสูง

3. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในทางที่ไม่ดี นักเรียนหญิงและบุตรคนแรก จะเป็นคนที่ไม่กล้าแสดงออกสูง

ภิญโญ จันทรวงศ์ (2531) วิจัยเพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร และ 2) เพื่อเปรียบเทียบ

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แบบประชาธิปไตย และแบบคุ้มครองมากเกินไป

ผลการวิจัยแสดงว่า 1) การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นแบบประชาธิปไตย 2) เนื่องจากผลการวิจัยเป็นดังกล่าวในข้อ 1 จึงไม่สามารถหาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและแบบคุ้มครองมากเกินไปกับความคิดสร้างสรรค์ได้ ฉะนั้นจึงได้หาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับความคิดสร้างสรรค์ และความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มที่ไม่สามารถระบุรูปแบบที่แน่นอนได้กับความคิดสร้างสรรค์ พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่สามารถระบุรูปแบบที่แน่นอนได้ กับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสัมพันธ์กันในทางบวกระดับต่ำ 3) นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับนักเรียนกลุ่มที่ไม่สามารถระบุรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่แน่นอนได้ มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคล่องในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิด และความคิดริเริ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, .05 และ .01 ตามลำดับ

4.2 การวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของวัยรุ่น

พูนสุข จิตรนุสนธ์ (2521) ได้ศึกษาปัญหาของนักเรียนวัยรุ่นต่อการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกรุงเทพฯ จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2521 จำนวน 270 คน ชาย 132 คน หญิง 138 คน อายุเฉลี่ย 14-21 ปี โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถามปัญหาของนักเรียนต่อการปรับตัว พบว่า สุขภาพจิตของนักเรียนเหล่านี้ไม่ค่อยดี นักเรียนส่วนใหญ่สามารถปรับตัวให้เข้ากลุ่มเพื่อนได้ มีความรับผิดชอบการนัดหมายต่อผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าเสี่ยงภัย มีความขยันขันแข็ง นักเรียน 50% มีการวางแผนการทำงานและลำดับความสำคัญของงาน สนใจการเรียนรู้มากกว่าการทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร ชอบทำงานเป็นกลุ่มแต่ยังพอใจคบกับเพื่อนเก่าที่มาจากโรงเรียนเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนเพศเดียวกัน นักเรียนเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับครูเป็นอย่างดี และต้องการให้ครูทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา นอกเหนือจากการสอน เพราะนักเรียนยังไม่ค่อยได้บริการแนะแนว การใช้เวลาวางในโรงเรียนส่วนใหญ่นักเรียนอยู่กับเพื่อน ส่วนการใช้เวลาวางนอกโรงเรียนในวันหยุด นักเรียนใช้เวลาเข้าห้องสมุด นักเรียนประมาณครึ่งเห็นว่าโรงเรียนและบ้านควรมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ส่วนการเลือกอาชีพมีแนวโน้มว่านักเรียนเลือกเรียนตามที่ตนสนใจ และบิดามารดาให้ความสนับสนุน อย่างไรก็ตาม นักเรียนเหล่านี้ยังมีการฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน แต่เพียงจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น

ปราณี แก้ววิทย์ (2510) ได้สำรวจถึงปัญหาและวิธีการระบายอารมณ์ของเด็กวัยรุ่น จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3-4-5 ในจังหวัดพระนครและธนบุรี จำนวน 200 คน เป็นชาย 100 คน และหญิง 100 คน มีอายุระหว่าง 14-18 ปี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ลักษณะแห่งปัญหาทางอารมณ์ของวัยรุ่น เด็กนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ อึดอัดใจไม่พอใจกับสภาพโรงเรียน การเดินทางมาโรงเรียน ซึ่งนักเรียนชายมีมากกว่านักเรียนหญิง ปัญหาที่รองลงมาตามลำดับ คือ ปัญหาการเงิน ปัญหาสุขภาพ ปัญหาคับแค้นใจจากครอบครัว การคบเพื่อน

2. วิธีการระบายอารมณ์เมื่อไม่สบายใจ นักเรียนมักต้องการอยู่คนเดียวเงียบ ๆ หรือพยายามลืมเรื่องนั้นเสีย ร้องเพลง อ่านหนังสือ รับประทานขนมที่ชอบ เดินเล่น ปรับทุกข์กับเพื่อนที่เข้าใจ บางครั้งก็ไปดูภาพยนตร์ โดยทั่วไปนักเรียนชายมักจะปรึกษาเพื่อนสนิท ส่วนนักเรียนหญิงถ้าจะปรึกษา จะปรึกษามารดา รองลงมาเพื่อนและบิดา ตามลำดับ แต่บางส่วนเมื่อไม่สบายใจมักจะไม่ปรึกษาผู้อื่น เพราะอาย ไม่ต้องการให้ผู้อื่นรู้ความลับ หลังจากแก้ปัญหาแล้วส่วนใหญ่จะรู้สึกโล่งใจ แต่บางส่วนก็ยังคงความไม่สบายใจอยู่บ้าง

4.3 การวิจัยเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการของวัยรุ่น

ลัดดาวัลย์ วรรณจรัส (2505) ได้สำรวจทัศนคติและความสนใจของนักเรียนที่มีต่อชีวิตครอบครัว โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,187 คน เป็น ชาย 594 คน หญิง 593 คน อายุเฉลี่ย 25-30 ปี ผลของการวิจัยพบว่า

นักศึกษาชายมีความเห็นว่า ควรแต่งงานเมื่ออายุ 28-30 ปี ต้องการคู่ครองที่มีอายุอ่อนกว่าและการศึกษาต่ำกว่า การตัดสินใจแต่งงานควรเป็นผู้เลือกคู่ครองเอง หน้าที่สำคัญที่สุดของสามี เป็นหัวหน้าครอบครัว นอกจากนี้มีความเห็นว่าผู้หญิงควรรับผิดชอบเต็มที่เมื่อแต่งงานแล้ว ในขณะที่ผู้ชายควรรับผิดชอบเต็มที่เมื่อหาเงินได้เองแล้ว และเมื่อตนเองเดือดร้อนผู้ที่จะไปพบ คือ บิดามารดา ส่วนนักศึกษาหญิงมีความเห็นว่า ผู้หญิงควรแต่งงานเมื่ออายุ 25-28 ปี ต้องการคู่ครองที่มีอายุมากกว่าและการศึกษาสูงกว่า ทัศนคติในการเลือกคู่ครองควรเป็นตามความเห็นของบิดามารดา หน้าที่สำคัญที่สุดของครอบครัว คือ การวางรากฐานมั่นคงให้แก่บุตร และเมื่อแต่งงานแล้ว ทั้งผู้ชายและผู้หญิงควรรับผิดชอบเต็มที่ ในยามเดือดร้อน ผู้หญิงมักจะไปหาผู้เป็นมารดามากที่สุด แต่ทั้งนักศึกษาชายและหญิงเห็นว่า การเลือกคู่ครองนั้นจะต้องต่างคนต่างรักกัน และหลังจากแต่งงานแล้วควรแยกไปอยู่ต่างหาก ส่วนใหญ่อยากมีบุตร 1-3 คน เพราะอยากมีครอบครัวที่สมบูรณ์ นอกจากนี้เด็กต่างจังหวัดควรจะจากบิดามารดาเมื่อเรียนในชั้นเตรียมอุดมศึกษา

ใน พ.ศ.2509 รัชมีทอง อุประวรรณ ได้สำรวจการตั้งความปรารถนาของเด็กวัยรุ่น โดยสำรวจจากเด็กอายุ 13-18 ปี จำนวน 600 คน เป็นชาย 300 คน หญิง 300 คน ในเขต กรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยพบว่าเด็กวัยรุ่นชายหญิงส่วนใหญ่มีความปรารถนาในการเรียนระดับมหาวิทยาลัย รองลงไปต้องการไปศึกษาต่างประเทศ ซึ่งวัยรุ่นหญิงต้องการไปต่างประเทศมากกว่าวัยรุ่นชาย วัยรุ่นชายต้องการอาชีพวิศวกร แพทย์ พ่อค้า อาชีพส่วนตัว ส่วนวัยรุ่นหญิงต้องการอาชีพแพทย์ ครู อาชีพส่วนตัว เลขานุการ วัยรุ่นชายหญิงปรารถนาความสุขสบายและความสำเร็จในชีวิต อาชีพมั่นคง ความก้าวหน้า สุขภาพสมบูรณ์ ความร่ำรวย มีบ้าน ที่ดินเป็นของตนเอง ความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจจากพ่อแม่และคนในบ้านและเพื่อน ๆ อยากให้ครอบครัวมีความสุข และต้องการคนที่เข้าใจและยอมรับฟังปัญหาของตน นอกจากนี้ยังต้องการให้ประเทศไทยเจริญก้าวหน้ามากที่สุด มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการศึกษาภาคตัดขวาง (cross section)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 162,781 คน (กรมสามัญศึกษา, 13 ส.ค.46) กำหนดขนาดของประชากรโดยใช้สูตร ของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1967: 398) ตามสูตร

$$n = N / 1 + Ne^2$$

เมื่อ n = กลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

ได้กลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 399.02 คน การวิจัยครั้งนี้จึงประมาณกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เพื่อให้ได้ขนาดตัวอย่างประชากรดังกล่าว ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มหลายชั้น (multistage random sampling) โดยดำเนินการดังนี้

1. รวบรวมรายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจากรายชื่อฝ่ายสารสนเทศ กรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ได้รวบรวมไว้ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 117 โรงเรียน แบ่งตามกลุ่มโรงเรียนเป็น 8 กลุ่มโรงเรียน
2. สุ่มโรงเรียน จากกลุ่มโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 กลุ่มโรงเรียน เพื่อให้มีการกระจายทั่วถึงครอบคลุมจึงได้สุ่มอย่างง่ายมากลุ่มละ 1 โรงเรียน ได้โรงเรียนรวมทั้งหมด 8 โรงเรียน
3. สุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวนนักเรียนจำนวน 400 คน ซึ่งมีจำนวนจำแนกตามโรงเรียนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 รายชื่อโรงเรียนและการประมาณจำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่ม โรงเรียน	ตัวแทนกลุ่มโรงเรียน แต่ละกลุ่ม	ประชากร (รร.ที่รับการสุ่ม)	การประมาณกลุ่มตัวอย่าง	
		จำนวน	จำนวน	ร้อยละ
1	วัดสังเวช	823	34	8.50
2	สันติราษฎร์วิทยาลัย	1,456	60	15.00
3	สามเสนวิทยาลัย	1,758	72	18.00
4	พิทยาลงกรณ์พิทยาคม	208	9	2.25
5	เทพศิลา	1,404	58	14.50
6	วิมุตยารามพิทยากร	1,278	53	13.25
7	วัดอินทาราม	1,282	53	13.25
8	วัดนวลนรดิศ	1,498	61	15.25
	รวม (จำนวน ม.ต้นทั้งหมด162,781)	9,707	400	100

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้น จำนวนพี่น้อง เป็นบุตรลำดับที่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว เกรดเฉลี่ย(GPA.) ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว ประกอบด้วย ผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ด้วย สถานภาพ สมรสของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพบิดามารดา รายได้ครอบครัว ส่วนที่ 3 แบบวัดวิธีการอบรมเลี้ยงดูและทัศนคติของวัยรุ่นต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวได้จากการศึกษาวรรณกรรมนำมาสร้างเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ(rating scale) ประกอบด้วย 63 ข้อ มีความหมายในทางบวก จำนวน 29 ข้อ และมีความหมายในทางลบจำนวน 34 ข้อ กล่าวคือ

ข้อ บวก	2	3	4	6	8	10	11	12	13	15	20	22	23	24	25	26	32	36		
	38	41	43	44	48	49	52	55	57	61	62									
ข้อ ลบ	1	5	7	9	14	16	17	18	19	21	27	28	29	30	31	33	34	35	37	39
	40	42	45	46	47	50	51	53	54	56	58	59	60	63						

การแปลความหมายคะแนน

ทางบวก		ทางลบ	
บ่อยที่สุด	= 5	บ่อยที่สุด	= 1
บ่อยมาก	= 4	บ่อยมาก	= 2
เป็นบางครั้ง	= 3	เป็นบางครั้ง	= 3
นานๆครั้ง	= 2	นานๆครั้ง	= 4
ไม่เคยเลย	= 1	ไม่เคยเลย	= 5

เกณฑ์การให้ค่าคะแนน

1 - 1.49	หมายถึง	ทัศนคติต่ำมาก
1.50 - 2.49	หมายถึง	ทัศนคติต่ำ
2.50 - 3.49	หมายถึง	ทัศนคติปานกลาง
3.50 - 4.49	หมายถึง	ทัศนคติดี
4.50 - 5.00	หมายถึง	ทัศนคติดีมาก

2.1 การหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1.1 การหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยทำแบบสอบถามเสนอกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุมเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

1. ชื่อ นางสาว ศศกร วิชัย

สถานที่ทำงาน สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์
 วุฒิการศึกษา วิทยาศาสตร์บัณฑิต จิตวิทยาคลินิก
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จิตวิทยาการปรึกษา
 ประสบการณ์ นักจิตวิทยาด้านสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น 7 ปี

2. แพทย์หญิง สุธีรา รั้วเหลือง
สถานที่ทำงาน สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์
วุฒิการศึกษา แพทย์ศาสตรบัณฑิต
วุฒิบัตรจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น
ประสบการณ์ นักจิตวิทยาด้านสุขภาพจิตเด็กวัยรุ่นและครอบครัว 6 ปี
3. นางศิริพร สุวรรณทศ สถานที่ทำงาน
สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์
วุฒิการศึกษา สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
ประสบการณ์ นักสังคมสงเคราะห์ 32 ปี
4. อาจารย์ ประไพพรรณ จังหวัด
สถานที่ทำงาน โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม
วุฒิการศึกษา ศศ.บ. (จิตวิทยาและแนะแนว)
ประสบการณ์ อาจารย์แนะแนว 25 ปี
5. เรือเอก ดร.พงศ์เทพ จิระโร
สถานที่ทำงาน โรงเรียนพยาบาล กรมแพทย์ทหารเรือ
วุฒิการศึกษา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การวัดและประเมินผลการศึกษา)
ประสบการณ์ อาจารย์ฝ่ายวิจัยและประเมินผล 8 ปี

2.1.2 นำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำมา

ใช้ทดสอบ

2.1.3 การหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร อายุระหว่าง 12 – 16 ปี จำนวนจำนวน 40 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในโดย วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbarch alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยง แอลฟา = .9141

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยลำดับดังนี้

2.2.1 ประสานงานเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือจาก สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2.2.2 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนแต่ละ โรงเรียน
8 แห่ง

2.2.3 เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อม
การประสานโดยตรงกับทางโรงเรียนในการส่งแบบสอบถาม โดยผ่านครูประจำชั้น โดยให้เวลาตอบ
ประมาณ 2 สัปดาห์ และการขอรับแบบสอบถามกลับคืนโดยให้ผู้ช่วยวิจัยไปรับคืนที่โรงเรียน โดยตรง

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.3.1 ตรวจสอบแบบสอบถามแต่ละฉบับ คัดเลือกที่สมบูรณ์ไว้ และคัดที่ไม่สมบูรณ์
แยกออกต่างหาก

2.3.2 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจสอบและลงคะแนน

2.3.3 นำมาหาค่าโดยใช้สถิติดังนี้

1) ใช้สถิติพื้นฐานสำหรับการบรรยายลักษณะข้อมูลทั่วไป และการบรรยาย
ทัศนคติรายข้อ รายด้าน และโดยรวม ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) ใช้สถิติการทดสอบค่า ที (t-test) ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของ
วัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน ผลการเรียนต่างกัน

3) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA)
ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติสำหรับตัวแปร จำนวนพี่น้อง บุตรลำดับที่ จำนวนสมาชิก
ครอบครัว สถานภาพสมรสของบิดา มารดา และอาชีพของบิดามารดา รายได้ของครอบครัว

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยการศึกษาภาคตัดขวาง (cross section) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 442 คน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มหลายชั้น (multistage random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แจกแบบสอบถามจำนวน 450 ฉบับ ได้รับคืนแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 442 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.22 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 ข้อมูลนักเรียน

ตารางที่ 4.1 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ลักษณะทางประชากรของนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	197	44.6
หญิง	245	55.4
อายุ		
12 ปี	64	14.5
13 ปี	110	24.9
14 ปี	137	31.0
15 ปีขึ้นไป	131	29.6
กำลังศึกษาชั้น		
ม. 1	166	37.6
ม. 2	55	12.4
ม. 3	221	50.0

ตารางที่ 4.1(ต่อ)

ลักษณะทางประชากรของนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนพี่น้อง		
1 คน	98	22.2
2 คน	205	46.4
3 คน	102	23.1
4 คนขึ้นไป	37	8.4
เป็นบุตรลำดับที่		
คนแรก	226	51.1
คนที่สอง	153	34.6
คนที่สาม	45	10.2
คนที่สี่ขึ้นไป	18	4.1
ปัจจุบันอาศัยอยู่กับ		
บิดามารดา	212	48.0
บิดามารดาและญาติพี่น้อง	113	25.6
บิดา	9	2.0
บิดาและญาติพี่น้อง	14	3.2
มารดา	27	6.1
มารดาและญาติพี่น้อง	32	7.2
ญาติพี่น้อง	31	7.0
อื่น ๆ (ไปรครอบครัว) คนอื่น	4	0.9
ผลการเรียนเกรดเฉลี่ยประจำภาคหลังสุด		
เกรด 0-1	152	34.4
เกรด 1.1- 2.0	47	10.6
เกรด 2.1- 3.0	109	24.7
เกรด 3.1- 4.0	134	30.3

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (55.4 %) มีอายุ 14 ปี มากที่สุด (31.0%) กำลังศึกษาชั้น ม 3 เป็นส่วนใหญ่ (50%) มีพี่น้องจำนวน 2 คน มากที่สุด (46.4%) ส่วนใหญ่เป็นบุตรคนแรก (51.1%) ปัจจุบันอาศัยอยู่กับบิดามารดามากที่สุด (48.0%) พิจารณาผลการเรียน พบว่า เกรดมากกว่า 2 เป็นส่วนใหญ่ (55%) นอกจากนั้นเกรดไม่เกิน 2 (45 %)

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว

ตารางที่ 4.2 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลครอบครัวของนักเรียน

ลักษณะทางประชากร	บิดา		มารดา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ				
ไม่เกิน 35 ปี	28	6.3	60	13.6
อายุ 36-40 ปี	81	18.3	118	26.7
อายุ 41-45 ปี	105	23.8	119	26.9
อายุ 46-50 ปี	111	25.1	93	21.0
อายุ 51-60 ปี	64	14.5	22	5.0
อายุ 61ขึ้นไป	53	12.0	30	6.8
ระดับการศึกษา				
ไม่ได้เรียน	3	0.7	8	1.8
ประถมศึกษา	143	32.4	171	38.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	55	12.4	56	12.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย	78	17.6	65	14.7
อนุปริญญา	57	12.9	48	10.9
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	106	24.0	94	21.3

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	บิดา		มารดา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพของบิดา				
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	18	4.1	83	18.8
รับราชการ , รัฐวิสาหกิจ	101	22.9	68	15.4
ค้าขาย , ธุรกิจส่วนตัว	138	31.2	137	31.0
เกษตรกร	16	3.6	12	2.7
พนักงานบริษัทเอกชน	64	14.5	46	10.4
รับจ้างรายวัน , ลูกจ้างรายวัน	105	23.8	96	21.7
รายได้				
เดือนละ ไม่เกิน 5,000 บาท	69	15.6	126	28.5
เดือนละ 5,001 - 10,000 บาท	108	24.4	102	23.1
เดือนละ 10,001 - 20,000 บาท	88	19.9	57	12.9
เดือนละ 20,001 - 30,000 บาท	42	9.5	32	7.2
เดือนละ 30,001 บาท ขึ้นไป	135	30.5	125	28.3

จากตารางที่ 4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว พบว่า บิดามีอายุ 46-50 ปีมากที่สุด ส่วนมารดามีอายุ 41 – 45 มากที่สุด บิดา และมารดามีความรู้ระดับประถมศึกษามากที่สุด พิจารณาตามอาชีพ พบว่า บิดา มารดามีอาชีพค้าขายมากที่สุด บิดามีรายได้มากกว่า 30,000 บาทมากที่สุด ส่วนมารดามีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาทมากที่สุด

ตารางที่ 4.3 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลครอบครัวของนักเรียน
ในเรื่อง ผู้นำครอบครัว และ บุคคลแรกที่ขอคำปรึกษา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้นำครอบครัว		
บิดา	333	75.3
มารดา	80	18.1
อื่นๆ(ปู่ ย่า ตา ยาย)	29	6.6
บุคคลคนแรกที่พูดคุยเมื่อมีปัญหา		
บิดา	45	10.2
มารดา	235	53.2
พี่/น้อง	80	18.1
ปู่/ย่า/ตา/ยาย	13	2.9
ป้า/น้า/อา	10	2.3
อื่นๆ	59	13.3

จากตารางที่ 4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่มีบิดาเป็นผู้นำครอบครัว และพบว่า หากมีปัญหาบุคคลแรกที่คุยด้วยคือมารดาเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 53.2

ตอนที่ 2 ทักษะคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว
จำแนกตามรายชื่อ

รายการ	ระดับทัศนคติ		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ฉันรู้สึกว่าคุณแม่ไม่สนใจว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับฉัน	3.95	1.01	ดี
2. ฉันคิดว่าคุณแม่ให้ความอบอุ่นและรักฉันมาก	3.83	.98	ดี
3. ฉันคิดว่าฉันสามารถเชื่อถือและไว้วางใจคุณแม่	4.25	.93	ดี
4. ฉันรู้สึกว่าคุณแม่สนใจในการเรียนของฉัน	4.11	1.01	ดี
5. ฉันรู้สึกว่าคุณแม่ไม่พยายามที่จะเข้าใจปัญหาของฉัน	3.34	1.13	ปานกลาง
6. ฉันเชื่อว่าคุณแม่สามารถช่วยให้ฉันฟันอุปสรรคต่าง ๆ	3.77	1.00	ดี
7. ฉันรู้สึกว่าคุณแม่คอยจับผิดฉันอยู่เสมอ	3.40	1.16	ปานกลาง
8. ฉันรู้สึกว่าคุณแม่ได้รับสิ่งของที่ต้องการจากคุณแม่ตามควร	3.46	1.06	ปานกลาง
9. ฉันเคยรู้สึกว่าคุณแม่หนีออกจากบ้าน	4.11	1.12	ดี
10. ฉันรู้สึกได้ถึงความเท่าเทียมกันในระหว่างพี่น้องจากการกระทำของคุณแม่	3.45	1.25	ปานกลาง
11. ฉันรู้สึกได้ถึงความพยายามของคุณแม่ในการสร้างความปรองดอง	3.94	1.01	ดี

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	ระดับทัศนคติ		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
12. ฉันรู้สึกว่าการคบหาของฉันมีความสุขอยู่เสมอ	3.92	.91	ดี
13. พ่อแม่แสดงให้เห็นว่าคุณรักฉันมาก	3.89	.96	ดี
14. พ่อแม่ไม่เคยพูดหยอกล้อฉันที่เพื่อนกับฉันเลย	3.48	1.10	ปานกลาง
15. ไม่ว่าพ่อแม่จะทำอะไรพ่อแม่ต้องการให้ฉันมีส่วนร่วมด้วยเสมอ	3.29	1.00	ปานกลาง
16. พ่อแม่ไม่เคยสนใจทุกข์สุขของฉันเลย	4.08	1.06	ดี
17. พ่อแม่แสดงให้เห็นว่าคุณภูมิใจมากที่มีลูกอย่างฉัน	3.22	1.07	ปานกลาง
18. พ่อแม่ไม่ชอบที่จะให้ฉันปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากท่านเลย	4.15	1.11	ดี
19. พ่อแม่ไม่เคยพูดกับฉันด้วยเสียงอันไพเราะนุ่มนวลเลย	3.80	1.13	ดี
20. พ่อแม่สามารถช่วยให้ฉันหายกลัวใจและคลายทุกข์เสมอ	3.35	1.06	ปานกลาง
21. เป็นการยากที่จะทราบว่าพ่อแม่รักฉันมากเพียงใด	3.28	1.12	ปานกลาง
22. พ่อแม่ปล่อยให้ฉันตัดสินใจเองในเรื่องส่วนตัวของฉันเสมอ	3.39	1.17	ปานกลาง
23. พ่อแม่คอยสอดส่องดูแลความประพฤติฉันอย่างใกล้ชิด	3.64	.95	ดี
24. พ่อแม่ปล่อยให้ฉันตัดสินใจเองในเรื่องส่วนตัวของฉันเสมอ	3.45	1.10	ปานกลาง
25. พ่อแม่ไม่ชอบให้ฉันออกจากบ้านโดยไม่มีผู้ใหญ่ควบคุม	3.13	1.24	ปานกลาง
26. พ่อแม่ให้ฉันเลือกแบบและสีของเสื้อผ้าของฉันเอง	3.92	1.10	ดี
27. พ่อแม่ชอบให้ฉันทำตามที่คุณพอใจเสมอ	3.02	1.11	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	ระดับทัศนคติ		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
28. พ่อแม่ปล่อยให้ฉันไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ โดยที่ท่านไม่หวัง กังวลเลย	2.52	1.22	ปานกลาง
29. พ่อแม่ชอบบังคับฉันให้ใช้เงินตามที่ท่านเห็นสมควร	3.07	1.19	ปานกลาง
30. พ่อแม่ต้องการให้ฉันเล่าอย่างละเอียดถึงการไปเที่ยวข้างนอก ทุกครั้ง	2.59	1.22	ปานกลาง
31. เมื่อฉันไม่ทำตามที่พ่อแม่บอกพ่อแม่จะโกรธฉันมาก	2.67	1.18	ปานกลาง
32. พ่อแม่เชื่อว่าฉันดูแลรักษาตัวเองได้เมื่ออยู่ไกลสายตาของ ท่าน	3.20	1.15	ปานกลาง
33. ฉันถูกพ่อแม่ลงโทษด้วยวิธีทำให้ฉันเจ็บปวดตามร่างกาย เสมอ	4.10	1.12	ดี
34. ฉันถูกลงโทษด้วยการถูกดูค่ามากกว่าการถูกทำโทษทางกาย เสมอ	2.93	1.34	ปานกลาง
35. ฉันถูกลงโทษด้วยการถูกห้ามมิให้ทำในสิ่งที่ฉันชอบหรือ ถูกตัดเงินค่าขนมมากกว่าถูกลงโทษทางกายเสมอ	3.80	1.31	ดี
36. เวลาพ่อแม่ลงโทษฉัน ท่านจะไม่เลือกใช้วิธีลงโทษให้ฉัน เจ็บกายเลย	2.82	1.36	ปานกลาง
37. พ่อแม่ชอบใช้การลงโทษทางกายมากกว่าที่จะใช้คำพูดว่า กล่าวติเตียนฉัน	3.98	1.23	ดี
38. พ่อแม่จะอธิบายเหตุผลเมื่อฉันทำผิดก่อนลงโทษฉันเสมอ	3.67	1.14	ดี
39. พ่อแม่จะลงโทษฉันมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับอารมณ์ของ ท่าน	3.43	1.27	ปานกลาง
40. ฉันไม่แน่ใจเลยว่าการกระทำที่ไม่ดีของฉันจะทำให้พ่อแม่ ลงโทษฉันหรือไม่	3.14	1.04	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	ระดับทัศนคติ		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
41. พ่อแม่จะอธิบายเหตุผลด้วยเมื่อสนับสนุนให้ฉันทำสิ่งต่าง ๆ	3.69	1.03	ดี
42. เมื่อพ่อแม่ของฉันอารมณ์เสีย ท่านจะพาลลงโทษฉันด้วยเสมอ	3.78	1.25	ดี
43. ฉันคิดว่าพ่อแม่เข้าใจความรู้สึกของฉัน	3.52	1.10	ดี
44. ฉันคิดว่าพ่อแม่จะช่วยคลี่คลายปัญหาหัวใจของฉันได้	3.41	1.13	ปานกลาง
45. ฉันรู้สึกอึดอัดใจเมื่ออยู่ใกล้พ่อแม่	3.94	1.07	ดี
46. ฉันคิดว่าการพูดคุยกับพ่อแม่ เป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย	3.98	1.03	ดี
47. บางครั้งพ่อแม่ทำให้ฉันรู้สึกอยากหนีออกจากบ้าน	3.86	1.21	ดี
48. ฉันรู้สึกสนุกสนานเมื่อพูดคุยกับพ่อแม่	3.56	1.02	ดี
49. ฉันมีความสุขเมื่ออยู่ใกล้พ่อแม่	3.75	1.08	ดี
50. ฉันไม่เคยคิดจะนำเรื่องไปปรึกษาหารือหรือขอคำแนะนำจากพ่อแม่ เลย	3.62	1.13	ดี
51. ฉันไม่ชอบพูดคุยกับ พ่อแม่	3.96	1.19	ดี
52. ฉันรู้สึกสนิทสนมกับพ่อแม่	3.68	1.19	ดี
53. พ่อ / แม่ ทำให้ฉันรู้สึกหมดกำลังใจ	1.91	1.17	ต่ำ
54. ฉันรู้สึกว่า พ่อแม่ ไม่ค่อยให้เวลากับฉัน	2.33	1.22	ต่ำ
55. ฉันคิดว่าพ่อแม่ เป็นที่ปรึกษาที่ดีที่สุด	3.68	1.23	ดี
56. ฉันรู้สึกว่า พ่อแม่ ห่างเหินไม่เป็นกันเองกับฉัน	3.81	1.30	ดี

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	ระดับทัศนคติ		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
57. ฉันรู้สึกว่าคุณแม่ รักฉัน	3.93	1.13	ดี
58. ฉันมักรู้สึกหงุดหงิดขณะพูดคุยกับคุณแม่	3.83	1.05	ดี
59. บางครั้งคุณแม่ ทำให้ฉันรู้สึกเบื่อและไม่อยากกลับบ้าน	3.75	1.15	ดี
60. ฉันรู้สึกว่าเหว่แม่ว่าจะอยู่ใกล้คุณแม่	3.80	1.21	ดี
61. ฉันชอบคุยกับคุณแม่	3.65	1.07	ดี
62. คุณแม่ ทำให้ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกคนสำคัญคนหนึ่ง ในครอบครัว	3.77	1.13	ดี
63. คุณแม่ น่าจะปรับปรุงวิธีการแนะนำสั่งสอนฉันให้เหมาะสม กว่านี้	3.11	1.29	ปานกลาง
ทัศนคติโดยรวม	3.54	.39	ดี

จากตารางที่ 4.4 พบว่า วัยรุ่นตอนต้น มีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 3.54$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีทัศนคติในระดับ ดี จำนวน 37 ข้อ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเชื่อถือและไว้วางใจ คุณแม่ ($\bar{X} = 4.25$) ส่วนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 2 ข้อ คือ พ่อ/แม่ ทำให้ฉันรู้สึกหมดกำลังใจ และฉันรู้สึกว่า พ่อแม่ ไม่ค่อยใช้เวลากับฉัน ($\bar{X} = 1.91$ และ $\bar{X} = 2.33$ ตามลำดับ) นอกจากนี้วัยรุ่นตอนต้นมี ทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.5 จำนวนและค่าร้อยละของข้อคำถาม จำแนกตามระดับทัศนคติ

ระดับทัศนคติ	จำนวน(ข้อ)	ร้อยละ
คะแนนระดับ ดีมาก	-	-
คะแนนระดับ ดี	37	58.73
คะแนนระดับปานกลาง	24	38.10
คะแนนระดับต่ำ	2	3.17
คะแนนระดับ ต่ำมาก	-	-
รวม	63	100

จากตารางที่ 4.5 จำนวนและค่าร้อยละ ของข้อความที่มีคะแนนทัศนคติอยู่ในระดับ ดี จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.73 รองลงมาเป็นระดับปานกลาง (ร้อยละ 38.10) คะแนนระดับต่ำมีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 3.17

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของวิธีการอบรมเลี้ยงดูและทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

ตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน

ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig
เพศ						
ชาย	197	3.48	.35	440	2.635	.009*
หญิง	245	3.58	.42			
รวม	442					

P<.05

จากตารางที่ 4.6 พบว่า วัยรุ่นตอนต้นที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยทัศนคติพบว่า เพศหญิงมีทัศนคติดีกว่าเพศชายเล็กน้อย

ตารางที่ 4.7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของวัยรุ่นที่มีผลการเรียน(เกรด)ต่างกัน

ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig
เกรด						
ไม่เกิน 2	199	3.49	.41	440	2.470	.014*
มากกว่า 2	243	3.58	.38			
รวม	442					

P<.05

จากตารางที่ 4.7 พบว่า วัยรุ่นตอนต้นที่มีผลการเรียนต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยทัศนคติพบว่า เกรดมากมีทัศนคติดีกว่าเกรดต่ำเล็กน้อย

ตารางที่ 4.8 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันด้าน อายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
12 ปี	64	3.4740	.38		
13 ปี	110	3.5521	.42		
14 ปี	137	3.5542	.38		
15 ปีขึ้นไป	131	3.5388	.38		
รวม	442	3.53	.39	.686	.561

จากตารางที่ 4.8 พบว่า วัยรุ่นตอนต้นที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันด้าน จำนวนพี่น้อง

จำนวนพี่น้อง	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
1 คน	98	3.4726	.38		
2 คน	205	3.5494	.40		
3 คน	102	3.5622	.38		
4 คนขึ้นไป	37	3.5753	.37		
รวม	442	3.53	.39	1.197	.310

จากตารางที่ 9 พบว่า วัยรุ่นตอนต้นที่มีจำนวนพี่น้องต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันด้าน ลำดับที่

บุตรลำดับที่	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
1	226	3.5481	.38		
2	153	3.5036	.41		
3	45	3.5668	.38		
4 ขึ้นไป	18	3.6190	.29		
รวม	442	3.53	.39	.772	.510

จากตารางที่ 4.10 พบว่า วัยรุ่นตอนต้นที่เป็นลำดับที่ต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันด้าน อายุบิดา

อายุบิดา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
ไม่เกิน 35	28	3.5164	.34		
36-40	81	3.4531	.36		
41-45	105	3.6076	.39		
46-50	111	3.5597	.41		
51-60	64	3.5863	.35		
61 ขึ้นไป	53	3.4334	.41		
รวม	442	3.53	.39	2.473	.032

จากตารางที่ 11 พบว่า วัยรุ่นตอนต้นที่มีอายุบิดาต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของวัยรุ่นที่มี
ความแตกต่างกันด้าน อายุมารดา

อายุมารดา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
ไม่เกิน 35	60	3.5661	.39		
36-40	118	3.4984	.38		
41-45	119	3.5585	.40		
46-50	93	3.5749	.38		
51-60	22	3.5606	.28		
61 ขึ้นไป	30	3.4196	.45		
รวม	442	3.53	.39	1.080	.371

จากตารางที่ 12 พบว่า วัยรุ่นตอนต้นที่มีอายุมารดาต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดู
จากครอบครัวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของวัยรุ่นที่มี
ความแตกต่างกันด้าน รายได้บิดา

รายได้บิดา	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
ไม่เกิน 5,000	69	3.5514	.42		
5,001-10,000	108	3.5160	.37		
10,001-20,000	88	3.5547	.36		
20,001-30,000	42	3.6644	.35		
30,000 ขึ้นไป	135	3.4969	.41		
รวม	442	3.53	.39	1.601	.173

จากตารางที่ 4.13 พบว่า วัยรุ่นตอนต้นที่มีรายได้บิดาต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรม
เลี้ยงดูจากครอบครัวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันด้าน รายได้มารดา

รายได้มารดา	N	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
ไม่เกิน 5,000	126	3.5335	.43		
5,001-10,000	102	3.5109	.34		
10,001-20,000	57	3.5102	.36		
20,001-30,000	32	3.6399	.39		
30,000 ขึ้นไป	125	3.5495	.40		
รวม	442	3.53	.39	.756	.555

จากตารางที่ 4.14 พบว่า วัยรุ่นตอนต้นที่มารดามีรายได้ต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยการศึกษากลุ่มตัดขวาง (cross section) เป็นการดำเนินการเก็บข้อมูลในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 442 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มหลายชั้น (multistage random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สรุปผลวิจัย ดังนี้

1. สรุปผลวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 55.4% มีอายุ 14 ปีมากที่สุด 30.0% กำลังศึกษาชั้น ม 3 เป็นส่วนใหญ่ 50% มีพี่น้องจำนวน 2 คน มากที่สุด 46.4% ส่วนใหญ่เป็นบุตรคนแรก 51.1% ปัจจุบันอาศัยอยู่กับบิดามารดามากที่สุด 48.0% พิจารณาผลการเรียน พบว่า เกรดไม่เกิน 2 จำนวน 45% เกรดมากกว่า 2 จำนวน 55%

ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว

ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว พบว่า บิดามีอายุ 46-50 ปีมากที่สุด ส่วนมารดามีอายุ 41 – 45 ปี มากที่สุด บิดา และมารดามีความรู้ระดับประถมศึกษามากที่สุด พิจารณาตามอาชีพ พบว่า บิดา และมารดามีอาชีพ ค้าขายมากที่สุด บิดามีรายได้มากกว่า 30,000 บาทมากที่สุด ส่วนมารดามีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาทมากที่สุด ส่วนใหญ่มีบิดาเป็นผู้นำครอบครัว และพบว่า หากมีปัญหาจะคุยกับมารดาเป็นส่วนใหญ่

ตอนที่ 2 ทักษะต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

วัยรุ่นตอนต้น มีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวโดยภาพรวม อยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 3.54$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีทัศนคติในระดับ ดี จำนวน 37 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเชื่อถือและไว้วางใจ พ่อแม่ ($\bar{X} = 4.25$) ส่วนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 2 ข้อคือ พ่อ / แม่ ทำให้ฉันรู้สึกหมดกำลังใจ และฉันรู้สึกว่า พ่อแม่ ไม่ค่อยให้เวลากับฉัน ($\bar{X} = 1.91$)

และ $\bar{X} = 2.33$ ตามลำดับ) นอกจากนี้วัยรุ่นตอนต้นมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

วัยรุ่นตอนต้นที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยทัศนคติพบว่า เพศหญิงมีทัศนคติดีกว่าเพศชาย

วัยรุ่นตอนต้นที่มีผลการเรียนต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยทัศนคติพบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนสูงมีทัศนคติดีกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ

วัยรุ่นตอนต้นที่มีอายุของบิดาต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน คุณลักษณะของครอบครัวอื่น ๆ ต่างกันได้แก่ อายุ จำนวนบุตร บุตรคนที่ อายุมารดา รายได้มารดา และรายได้บิดา มีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. อภิปรายผล

ผลการวิจัยที่พบว่า วัยรุ่นตอนต้น มีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเชื่อถือและไว้วางใจ พ่อแม่ ทั้งนี้เนื่องจากถึงอย่างไรก็ตามพ่อแม่ยังเป็นที่พักพิงของวัยรุ่นอยู่นั่นเอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลวิจัยที่ว่า พ่อ / แม่ ทำให้ฉันรู้สึกหมกมุ่นกำลังใจ และฉันรู้สึกว่าคุณแม่ไม่คอยให้เวลากับฉันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นยังมีความต้องการให้พ่อแม่มีเวลาให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ สุชา จันทรเฒ (2539) กล่าวว่า “ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ และการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่บุคคล ดังนั้นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติได้แก่ วัฒนธรรม (Culture) วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อชีวิตของบุคคลทุก ๆ คน ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย วัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ แตกต่างกันไป เริ่มจากครอบครัว โรงเรียน สถาบันอื่น ๆ ในสังคม สื่อมวลชนต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติทั้งสิ้น ครอบครัวเป็นแหล่งแรกที่อบรมให้มนุษย์ได้เรียนรู้การสมาคมกับกลุ่มต่าง ๆ ครอบครัวจึงมีอิทธิพลมากที่สุดในการสร้างทัศนคติ ตลอดจนการปลูกฝังทัศนคติในการดำเนินชีวิตในวัยเด็ก โดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กเอง ทั้งนี้เพราะเด็กมักเลียนแบบและเชื่อฟังพ่อแม่อยู่แล้ว กลุ่มเพื่อน (Social Group) เมื่อมนุษย์เข้าสู่สังคม กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อมนุษย์มาตั้งแต่ในวัยเด็ก และเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นเด็กจะต้องการเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน ๆ ต้องการคำแนะนำและความช่วยเหลือจากเพื่อนฝูง บุคลิกภาพ

(Personality) ลักษณะบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคลมาก และทำให้มนุษย์มีความแตกต่างกัน เช่น กลุ่มที่ชอบเข้าสังคม กลุ่มที่ชอบอยู่สัน โดย ซึ่งจะมีทัศนคติที่ไม่เหมือนกัน”จะเห็นได้ว่าตามทฤษฎีแล้วครอบครัวยังมีอิทธิพลมากที่สุดอยู่นั่นเอง

ข้อค้นพบที่ว่าวัยรุ่นตอนต้นที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยทัศนคติพบว่า เพศหญิงมีทัศนคติดีกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เพศหญิงเป็นเพศที่มีความละเอียดอ่อนในทางความคิดมากกว่า เพศชาย ประกอบกับในขณะนี้เพศหญิงจะเป็นผู้ใหญ่เร็วกว่าเด็กชาย กล่าวคือลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของวัยรุ่นนั้น เด็กหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเด็กชาย ประมาณ 2 ปี โดยเด็กหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นประมาณอายุ 10 – 12 ปี และเด็กชายจะเข้าสู่วัยรุ่นประมาณอายุ 13 – 15 ปี สำหรับเด็กชายที่เข้าสู่วัยรุ่นช้ากว่าเพื่อน ๆ รุ่นเดียวกัน มักจะมีปัญหาในการปรับตัวเพราะไม่สามารถทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ได้ เมื่อเด็กเข้าสู่วัยหนุ่มสาวลักษณะทางเพศจะปรากฏในระยะนี้หลายอย่าง ทำให้วัยรุ่นมีความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างรวดเร็วทั้งน้ำหนักส่วนสูง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะต่าง ๆ เช่น อวัยวะเพศเจริญเต็มที่ มีลูกกระเดือก แขนขายาว บุคลิกลักษณะที่ดูเคอะเขิน กังก้างในระยะแรก ๆ ของช่วงวัยรุ่นตอนต้นจะเริ่มเข้าที่ใกล้เคียงผู้ใหญ่ เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย คือในเพศหญิงกระดูกจะหยุดเจริญเติบโต เมื่ออายุประมาณ 18 ปี และ 19 ปีสำหรับเพศชาย เด็กหญิงโดยเฉลี่ยจะมีความสูงต่ำกว่าเด็กชายประมาณ 6 นิ้ว และจะมีความสูงคงตัวเมื่ออายุประมาณ 18 ปี และจะหยุดสูงเมื่ออายุประมาณ 20 – 21 ปี เด็กชายจะสูงกว่าเด็กหญิงไปเรื่อย ๆ จนอายุประมาณ 25 ปี (Dusek, 1987) ความเป็นผู้ใหญ่กว่าจึงอาจเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้มีความคิดคำนึงได้ดีกว่านำไปสู่การมีทัศนคติที่ดีกว่านั่นเอง ซึ่ง สอดคล้องกับ ไฉน สุริยะเกิด (2514) ได้ศึกษาไว้พบว่าเด็กวัยรุ่นชายกับเด็กวัยรุ่นหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนในลักษณะที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและลักษณะที่เกี่ยวกับความวิตกกังวล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่เด็กวัยรุ่นหญิงจากครอบครัวชั้นกลางมีแนวโน้มที่จะมีความคิดเกี่ยวกับด้านพฤติกรรมดีกว่าวัยรุ่นชาย ส่วนลักษณะที่เกี่ยวกับความวิตกกังวล พบว่า เด็กวัยรุ่นหญิงมีความวิตกกังวลสูงกว่าเด็กวัยรุ่นชายในระดับชั้นเดียวกัน จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กชายกับเด็กหญิงมีความแตกต่างกันทำให้ทัศนคติของเด็กหญิงกับเด็กชายของไทยแตกต่างกัน

ผลการศึกษาที่พบว่าวัยรุ่นตอนต้นที่มีระดับผลการเรียนต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยทัศนคติพบว่า ผลการเรียนต่ำมีทัศนคติต่ำกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ที่เรียนดีกว่าส่วนหนึ่งเป็นผลของการอบรมเลี้ยงดูที่ดี ครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูที่ดีจึงส่งผลให้การเรียนดีด้วยสอดคล้องกับ Keating (1980) ได้สรุปพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของวัยรุ่น ว่ามี

ลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ ประการแรกวัยรุ่นมีความเข้าใจในเรื่องนามธรรมมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับวัยเด็ก โดยสามารถแยกแยะสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมได้ ประการที่ 2 มีความสามารถในการทดสอบสมมติฐานได้ กล่าวคือสามารถตั้งสมมติฐานที่เป็นไปได้ โดยเข้าใจความเป็นเหตุเป็นผลของปัญหา และวัยรุ่นพยายามแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ประการที่ 3 มีความคิดเกี่ยวกับเรื่องอนาคต โดยมีการวางแผนและสำรวจความต้องการและความเป็นไปได้ของชีวิตในอนาคต เช่น การประกอบอาชีพ ชีวิตครอบครัว เป็นต้น ประการที่ 4 มีความสนใจในเรื่องการพัฒนาสติปัญญาของตนเองให้มีประสิทธิภาพ โดยวัยรุ่นจะมีการทดสอบความสามารถทางสติปัญญาของตนเองอยู่เสมอ ประการสุดท้ายมีความคิดและจินตนาการในเรื่องต่าง ๆ ที่กว้างไกลขึ้น รวมทั้งเรื่องศาสนา ความยุติธรรม คุณธรรม และเอกลักษณ์ของตนเอง

จากพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของวัยรุ่นที่ได้กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความคิด ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีความสนใจเกี่ยวกับตนเอง ทั้งในเรื่องความต้องการของตนเอง และการวางแผนชีวิตในอนาคต โดยจะนำไปสู่การค้นพบเอกลักษณ์ของตนเองในที่สุด ทำให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ได้ดีและจากการที่วัยรุ่นมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น สามารถที่จะคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล อาจทำให้เจตคติในเรื่องต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป

สำหรับผลวิจัยที่พบว่าวัยรุ่นตอนต้นที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน คุณลักษณะของครอบครัวอื่น ๆ ต่างกัน ได้แก่ อายุ จำนวนบุตร บุตรคนที่ ผลการเรียน อายุมารดา รายได้มารดา และรายได้บิดามีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากการมีบุตรในช่วงอายุบางช่วงนั้นเป็นระยะที่บิดาอาจมีความพร้อมแตกต่างกัน หากมีความพร้อมมากกว่าบุตรจะได้รับการเอาใจใส่ที่ดีกว่า แต่หากเป็นบางช่วงที่บิดาต้องมีความรับผิดชอบด้านอื่น ๆ มากอาจทำให้ละเลยต่อบุตร นำไปสู่การมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการอบรมเลี้ยงดูได้ซึ่งบุคคลในวัยรุ่นจะมีความต้องการในเรื่องทั่ว ๆ ไป เช่นเดียวกับบุคคลในวัยอื่น ๆ แต่ก็มีความต้องการบางประการที่เด่นชัดมากกว่าวัยอื่น จนกล่าวได้ว่า เป็นลักษณะเฉพาะวัย ซึ่งลักษณะความต้องการเฉพาะของเด็กวัยรุ่นไทยที่มีผลไปสู่พฤติกรรมการแสดงออกของเด็กวัยรุ่น

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

3.1 จากผลการวิจัยที่พบว่าเพศต่างกันทำให้ทัศนคติต่างกันโดยเพศชายมีทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูต่ำกว่าเพศหญิงนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมทัศนคติให้กับเพศชายให้มีทัศนคติที่ดีขึ้น พ่อแม่ควรดูแลเรื่องพฤติกรรมของลูกชายมากกว่าลูกสาว ครอบครัวควรเลี้ยงลูกชาย หญิงอย่างเท่าเทียมกัน

3.2 จากผลการวิจัยที่พบว่าผลการเรียนต่างกันมีทัศนคติต่างกันนั้นเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนดีมีทัศนคติที่ดีกว่านั้นทางโรงเรียนควรมีการส่งเสริมทัศนคติให้กับผู้ที่มีผลการเรียนต่ำให้มีทัศนคติที่ดีขึ้น ครูควรสนใจเด็กที่เรียนต่ำว่ามีความเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวด้วย เช่น เด็กอยู่กับครอบครัวมีความสุขหรือไม่เพราะการอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อผลการเรียน

3.3 ควรมีการส่งเสริมทัศนคติโดยรวมให้สูงขึ้นถึงระดับ ดีมาก เช่นการสนับสนุนให้พ่อแม่ดูแลเอาใจใส่ต่อลูกตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งวัยรุ่น เพื่อให้เด็กใกล้ชิดพ่อแม่จะมีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในกลุ่มเป้าหมายที่กว้างกว่านี้เช่นการศึกษาในระดับประเทศ
2. การศึกษาตัวแปรควรมีการศึกษาตัวแปรต้นที่หลากหลายกว่า เช่น ภูมิภาค ต้นสังกัดของโรงเรียน
3. ควรมีการศึกษาสถิติในระดับสูงขึ้น เช่นการศึกษาความสัมพันธ์ หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติต่อครอบครัวของวัยรุ่น

บรรณานุกรม

- กนิษฐา ไทเดชะวิวัฒน์ “ความคิดเห็นเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่อยู่ในครอบครัวที่มีเฉพาะบิดาหรือมารดา และที่มีทั้งบิดามารดา” วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2531
- คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเรื่องการศึกษาและ การอบรม *ประมวลผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับ การอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล 2526
- จรรยา สุวรรณทัต “บทบาทของบิดาต่อการพัฒนาเด็กในครอบครัวไทย” ใน *ประมวลบทความ และผลงานทางพฤติกรรมศาสตร์* กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2534
- ชยาพร ลีประเสริฐ “ผลของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2535
- ดวงเดือน พันธุมนาวิ น *ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว* กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524
- ถัน แพเพชร “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับความคิดสร้างสรรค์ และความเกรงใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 3” ปริญญาโทนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2517
- พรรณณี ทรัพย์มากอุดม “การศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศกับการให้คุณค่าตนเอง : ศึกษา กรณีนักเรียนชั้นมัธยม โรงเรียนสุวรรณรามาวิทยาคม” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2532 (ออดสำเนา)
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย 2530
- ยุพยงค์ โคตรพิพัฒนานนท์ “ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติพัฒนาการของครอบครัวระยะมี บุตรวัยรุ่น กับทักษะชีวิตพื้นฐานของวัยรุ่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตร- มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2543
- รัฐกมล บรรหาร “การเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ระหว่างวัยรุ่นชายที่มีความก้าวร้าวกับ วัยรุ่นชาย ปกติที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2535

- สมพิศ ไชยกิจ “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนราธิวาส” วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2536 (อัคราณา)
- สมพร สุทัศน์ีย์ “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนในเขต
กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2530
- สุณีย์ บรรจง “การศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญาที่มารับบริการจากหน่วยงานทางการศึกษาและฟื้นฟูสมรรถภาพใน
กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2535
- สถิตย์ ภัทระ “ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น”
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2536
(อัคราณา)
- สุมน อมรวิวัฒน์ ทิศนา แยมมณี วารี ถิรจิตร และ อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร “การศึกษาเชิง
มนุษย์วิทยาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย” รายงานการวิจัยภาควิชา
ประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2532
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด **ปัญหาการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่น** Available :
<http://www.oncb.go.th/c2-situation.htm> [Accessed July 8, 2004].
- Goebel BL, Brown DR. *Age difference in motivation related to Maslow's need hierarchy*. Dev
Psy 1981.
- Rice FP. *The adolescent : development, relationship, and culture*. 7th ed. Massachusetts: A
division of Simons & Schustes, 1993.
- Dusek JB. *Adolescent development and behavior*. New Jersey : Prentice – Hall, 1987.
- Hurlock EB. *Adolescent development*. 4th ed. Tokyo : McGraw – Hill, Kogakuska, 1973.
- Nielson L. *Adolescence : A contemporary view* . 2nd ed. USA : Holt, Rinehart and Winstion,
1991.
- Steinberg L, Lamborn SD, Darling N, Mounts NS, Dornbusch SM. Over – time changes in
*adjustment and competence among adolescent from authoritative, authoritarian,
indulgent, and neglectful families*. Child Dev 1994.
- Daniel WA. *Adolescent in health and disease*. Missouri : The C.V. Mosby, 1977.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง
การศึกษาทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวของวัยรุ่นตอนต้นที่เป็นนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

โปรดใส่เครื่องหมาย ลงใน ( ) หรือเติมข้อความใน ..... ที่สอดคล้องกับตัวท่าน

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง □
2. อายุ (อายุเต็ม) ..... ปี .....เดือน □ □
3. กำลังศึกษาอยู่ในชั้น □
  - ( ) ม. 1
  - ( ) ม. 2
  - ( ) ม. 3
4. มีพี่น้องทั้งหมด ..... คน □ □
5. เป็นบุตรคนที่ ..... □ □
6. ปัจจุบันท่านอาศัยอยู่กับ □
  - ( ) บิดามารดา
  - ( ) บิดามารดาและญาติพี่น้อง
  - ( ) บิดา
  - ( ) บิดาและญาติพี่น้อง
  - ( ) มารดา
  - ( ) มารดาและญาติพี่น้อง
  - ( ) ญาติพี่น้อง
  - ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ .....
7. ผลการเรียนเกรดเฉลี่ยประจำภาคหลังสุดของท่าน..... □ □ □

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว

โปรดใส่เครื่องหมาย ลงใน ( ) หน้าข้อความที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของครอบครัวท่าน

1. บิดาของท่านอายุ.....ปี
2. มารดาของท่านอายุ.....ปี
3. บิดา มารดาของท่าน
  - ( ) อยู่ด้วยกัน   ( ) แยกกันอยู่
  - ( ) หย่าร้างกัน   ( ) บิดาหรือมารดาเสียชีวิต
4. ระดับการศึกษาของบิดา
  - ( ) ไม่ได้เรียน   ( ) ประถมศึกษา
  - ( ) มัธยมศึกษาตอนต้น   ( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย
  - ( ) อนุปริญญา   ( ) ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
5. อาชีพของบิดา
  - ( ) ไม่ได้ประกอบอาชีพ   ( ) รับราชการ , รัฐวิสาหกิจ
  - ( ) ค้าขาย , ธุรกิจส่วนตัว   ( ) เกษตรกร
  - ( ) พนักงานบริษัทเอกชน   ( ) รับจ้างรายวัน , ลูกจ้างรายวัน
6. ระดับการศึกษาของมารดา
  - ( ) ไม่ได้เรียน   ( ) ประถมศึกษา
  - ( ) มัธยมศึกษาตอนต้น   ( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย
  - ( ) อนุปริญญา   ( ) ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
7. อาชีพของมารดา
  - ( ) ไม่ได้ประกอบอาชีพ   ( ) รับราชการ , รัฐวิสาหกิจ
  - ( ) ค้าขาย , ธุรกิจส่วนตัว   ( ) เกษตรกร
  - ( ) พนักงานบริษัทเอกชน   ( ) รับจ้างรายวัน , ลูกจ้างรายวัน
8. รายได้บิดา.....บาท /ต่อเดือน

9. รายได้มารดา.....บาท / ต่อเดือน

10. ผู้นำครอบครัว

( ) บิดา   ( ) มารดา   ( ) อื่นๆ ระบุ.....

11. สมาชิกในครอบครัว(ตอบได้มากกว่า 1)

( ) บิดา   ( ) มารดา

( ) พี่/น้อง   ( ) ปู่/ย่า/ตา/ยาย

( ) ป้า/น้า/อา   ( ) อื่นๆ(ระบุ).....

12. เวลาที่มีเรื่องยุ่งยากใจหรือมีปัญหาจะคุยกับใครเป็นคนแรก

( ) บิดา	( ) มารดา
( ) พี่/น้อง	( ) ปู่/ย่า/ตา/ยาย
( ) ป้า/น้า/อา	( ) อื่นๆ(ระบุ).....

ส่วนที่ 3 แบบวัดทัศนคติต่อวิธีการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

กรุณาเขียนเครื่องหมาย ลงในช่องว่างที่ตรงกับความจริงของท่านมากที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด	น้อยมาก	เป็นบางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
1. ฉันรู้สึกว่าคุณแม่ไม่สนใจว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับฉัน	.....	.....	.....	...	...
2. ฉันคิดว่าคุณแม่ให้ความอบอุ่นและรักฉันมาก	.....	.....	.....	...	...
3. ฉันคิดว่าฉันสามารถเชื่อถือและไว้วางใจคุณแม่	.....	.....	.....	...	...
4. ฉันรู้สึกว่าคุณแม่สนใจในการเรียนของฉัน	.....	.....	.....	...	...
5. ฉันรู้สึกว่าคุณแม่ไม่พยายามที่จะเข้าใจปัญหาของฉัน	.....	.....	.....	...	...
6. ฉันเชื่อว่าคุณแม่สามารถช่วยให้ฉันพ้นอุปสรรคต่าง ๆ	.....	.....	.....	...	...
7. ฉันรู้สึกว่าคุณแม่คอยจับผิดฉันอยู่เสมอ	.....	.....	.....	...	...
8. ฉันรู้สึกว่าได้รับสิ่งของที่ต้องการจากคุณแม่ตามควร	.....	.....	.....	...	...
9. ฉันเคยรู้สึกว่ายากหนีออกจากบ้าน	.....	.....	.....	...	...
10. ฉันรู้สึกได้ถึงความเท่าเทียมกันในระหว่างพี่น้องจากการกระทำของคุณแม่	.....	.....	.....	...	...
11. ฉันรู้สึกได้ถึงความพยายามของคุณแม่ในการสร้างความปรองดอง	.....	.....	.....	...	...

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด	น้อยมาก	เป็นบางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
12. ฉันรู้สึกว่าการครอบครัวยุคของฉันมีความสุขอยู่เสมอ	.....	.....	.....	...	...
13. พ่อแม่แสดงให้ฉันรู้ว่าท่านรักฉันมาก	.....	.....	.....	...	...
14. พ่อแม่ไม่เคยพูดหยอกล้อฉันที่เพื่อนกับฉันเลย	.....	.....	.....	...	...
15. ไม่ว่าพ่อแม่จะทำอะไรพ่อแม่ต้องการให้ฉันมีส่วนร่วมด้วยเสมอ	.....	.....	.....	...	...
16. พ่อแม่ไม่เคยสนใจทุกข์สุขของฉันเลย	.....	.....	.....	...	...
17. พ่อแม่แสดงให้ฉันรู้ว่าท่านภูมิใจมากที่มีลูกอย่างฉัน	.....	.....	.....	...	...
18. พ่อแม่ไม่ชอบที่จะให้ฉันปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากท่านเลย	.....	.....	.....	...	...
19. พ่อแม่ไม่เคยพูดกับฉันด้วยเสียงอันไพเราะนุ่มนวลเลย	.....	.....	.....	...	...
20. พ่อแม่สามารถช่วยให้ฉันหายกลัวใจและคลายทุกข์เสมอ	.....	.....	.....	...	...
21. เป็นการยากที่จะทราบว่าพ่อแม่รักฉันมากเพียงใด	.....	.....	.....	...	...
22. พ่อแม่ปล่อยให้ฉันตัดสินใจเองในเรื่องส่วนตัวของฉันเสมอ	.....	.....	.....	...	...
23. พ่อแม่คอยสอดส่องดูแลความประพฤติฉันอย่างใกล้ชิด	.....	.....	.....	...	...
24. พ่อแม่ปล่อยให้ฉันตัดสินใจเองในเรื่องส่วนตัวของฉันเสมอ	.....	.....	.....	...	...
25. พ่อแม่ไม่ชอบให้ฉันออกจากบ้าน โดยไม่มีผู้ใหญ่ควบคุม	.....	.....	.....	...	...
26. พ่อแม่ให้ฉันเลือกแบบและสีของเสื้อผ้าของฉันเอง	.....	.....	.....	.....	.....
27. พ่อแม่ชอบให้ฉันทำตามที่ท่านพอใจเสมอ	.....	.....	.....	.....	.....

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด	น้อยมาก	เป็นบางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
28. พ่อแม่ปล่อยให้ฉันไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ โดยที่ท่านไม่ห่วงกังวลเลย	.....	.....	.....	...	...
29. พ่อแม่ชอบบังคับฉันให้ใช้เงินตามที่ท่านเห็นสมควร	.....	.....	.....	...	...
30. พ่อแม่ต้องการให้ฉันเล่าอย่างละเอียดถึงการไปเที่ยวข้างนอกทุกครั้ง	.....	.....	.....	...	...
31. เมื่อฉันไม่ทำตามที่พ่อแม่บอกพ่อแม่จะโกรธฉันมาก	.....	.....	.....	...	...
32. พ่อแม่เชื่อว่าฉันดูแลรักษาตัวเองได้เมื่ออยู่ไกลสายตาของท่าน	.....	.....	.....	...	...
33. ฉันถูกพ่อแม่ลงโทษด้วยวิธีทำให้ฉันเจ็บปวดตามร่างกายเสมอ	.....	.....	.....	...	...
34. ฉันถูกลงโทษด้วยการถูกดูค่ามากกว่าการถูกทำโทษทางกายเสมอ	.....	.....	.....	...	...
35. ฉันถูกลงโทษด้วยการถูกห้ามมิให้ทำในสิ่งที่ฉันชอบหรือถูกตัดเงินค่าขนมมากกว่าถูกลงโทษทางกายเสมอ	.....	.....	.....	...	...
36. เวลาพ่อแม่ลงโทษฉัน ท่านจะไม่เลือกใช้วิธีลงโทษให้ฉันเจ็บกายเลย	.....	.....	.....	...	...
37. พ่อแม่ชอบใช้การลงโทษทางกายมากกว่าที่จะใช้คำพูดว่ากล่าวตีสอนฉัน	.....	.....	.....	...	...
38. พ่อแม่จะอธิบายเหตุผลเมื่อฉันทำผิดก่อนลงโทษฉันเสมอ	.....	.....	.....	...	...
39. พ่อแม่จะลงโทษฉันมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับอารมณ์ของท่าน	.....	.....	.....	...	...
40. ฉันไม่แน่ใจเลยว่าการกระทำที่ไม่ดีของฉันจะทำให้พ่อแม่ลงโทษฉันหรือไม่	.....	.....	.....	...	...

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด	น้อยมาก	เป็นบางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
41. พ่อแม่จะอธิบายเหตุผลด้วยเมื่อสนับสนุนให้ฉันทำสิ่งต่าง ๆ	.....	.....	.....	...	...
42. เมื่อพ่อแม่ของฉันอารมณ์เสีย ท่านจะพาลลงโทษฉันด้วยเสมอ	.....	.....	.....	...	...
43. ฉันคิดว่าพ่อแม่เข้าใจความรู้สึกของฉัน	.....	.....	.....	...	...
44. ฉันคิดว่าพ่อแม่จะช่วยคลี่คลายปัญหาหนักใจของฉันได้	.....	.....	.....	...	...
45. ฉันรู้สึกอึดอัดใจเมื่ออยู่ใกล้พ่อแม่	.....	.....	.....	...	...
46. ฉันคิดว่าการพูดคุยกับพ่อแม่ เป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย	.....	.....	.....	...	...
47. บางครั้งพ่อแม่ทำให้ฉันรู้สึกอยากหนีออกจากบ้าน	.....	.....	.....	...	...
48. ฉันรู้สึกสนุกสนานเมื่อพูดคุยกับพ่อแม่	.....	.....	.....	...	...
49. ฉันมีความสุขเมื่ออยู่ใกล้พ่อแม่	.....	.....	.....	...	...
50. ฉันไม่เคยคิดจะนำเรื่องไปปรึกษาหารือหรือขอคำแนะนำจากพ่อแม่ เลย	.....	.....	.....	...	...
51. ฉันไม่ชอบพูดคุยกับ พ่อแม่	.....	.....	.....	...	...
52. ฉันรู้สึกสนิทสนมกับพ่อแม่	.....	.....	.....	...	...
53. พ่อ / แม่ ทำให้ฉันรู้สึกหมดกำลังใจ	.....	.....	.....	...	...
54. ฉันรู้สึกว่า พ่อแม่ ไม่ค่อยใช้เวลากับฉัน	.....	.....	.....	...	...
55. ฉันคิดว่าพ่อแม่ เป็นที่ปรึกษาที่ดีที่สุด	.....	.....	.....	...	...
56. ฉันรู้สึกว่า พ่อแม่ ห่างเหินไม่เป็นกันเองกับฉัน	.....	.....	.....	...	...

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด	น้อยมาก	เป็นบางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
57. ฉันรู้สึกว่าคุณแม่ รักฉัน	.....	.....	.....	...	...
58. ฉันมักรู้สึกหงุดหงิดขณะพูดคุยกับคุณแม่	.....	.....	.....	...	...
59. บางครั้งคุณแม่ ทำให้ฉันรู้สึกเบื่อและไม่อยากกลับบ้าน	.....	.....	.....	...	...
60. ฉันรู้สึกว่าเหว่แม่ว่าจะอยู่ใกล้คุณแม่	.....	.....	.....	...	...
61. ฉันชอบคุยกับคุณแม่	.....	.....	.....	...	...
62. คุณแม่ ทำให้ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกคนสำคัญคนหนึ่งในครอบครัว	.....	.....	.....	...	...
63. คุณแม่ น่าจะปรับปรุงวิธีการแนะนำสั่งสอนฉันให้เหมาะสมกว่านี้	.....	.....	.....	.....	.....

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

1. ชื่อ นางสาว ศศกร วิชัย
 สถานที่ทำงาน สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์
 วุฒิการศึกษา วิทยาศาสตร์บัณฑิต จิตวิทยาคลินิก
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จิตวิทยาการปรึกษา
 ประสบการณ์ นักจิตวิทยาด้านสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น 7 ปี
2. แพทย์หญิง สุธีรา ริกเหลือง
 สถานที่ทำงาน สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์
 วุฒิการศึกษา แพทย์ศาสตรบัณฑิต
 วุฒิบัตรจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น
 ประสบการณ์ นักจิตวิทยาสุขภาพจิตเด็กวัยรุ่นและครอบครัว 6 ปี
3. นางศิริพร สุวรรณทศ
 สถานที่ทำงาน สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์
 วุฒิการศึกษา สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
 ประสบการณ์ นักสังคมสงเคราะห์ 32 ปี
4. อาจารย์ ประไพพรรณ จังหวัด
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม
 วุฒิการศึกษา ศศ.บ. (จิตวิทยาและแนะแนว)
 ประสบการณ์ อาจารย์แนะแนว 25 ปี
5. เรือเอก ดร.พงศ์เทพ จิระโร
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนพยาบาล กรมแพทย์ทหารเรือ
 วุฒิการศึกษา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต(การวัดและประเมินผลการศึกษา)
 ประสบการณ์ อาจารย์ฝ่ายวิจัยและประเมินผล 8 ปี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 1120

24 พฤศจิกายน 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์หลังนามในหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์(ผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

ข้าพเจ้า นางสาว ตริสุคนธ์ มาลีแก้ว นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอก
พัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มีความประสงค์ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราชเพื่อเชิญผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดลงนามในหนังสือที่แนบท้ายมานี้ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาว ตริสุคนธ์ มาลีแก้ว)

เรียน ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

เพื่อโปรดลงนามในหนังสือที่แนบมาท้ายนี้

.....
(อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

ที่ ทม 1312/.....

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 1120

24 พฤศจิกายน 2546

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน เรือเอก ดร.พงศ์เทพ จิระโร

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสาว ตรีสุคนธ์ มาลีแก้ว นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอก
พัฒนาคอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับ
อนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวของวัยรุ่นตอน
ต้นที่เป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบ
มาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวว่านักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม
ข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการ
การวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การวิจัย ได้
โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้
นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่นๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาฯหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร.0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ทม 1312/.....

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 1120

24 พฤศจิกายน 2546

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน แพทย์หญิง สุธีรา รั้วเหลื่อง

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสาว ตรีสุคนธ์ มาลีแก้ว นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอก
พัฒนาคอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับ
อนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวของวัยรุ่นตอน
ต้นที่เป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบ
มาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวว่านักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม
ข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการ
การวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน จิตแพทย์ ได้
โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้
นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่นๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาฯหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร.0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ทม 1312/.....

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 1120

24 พฤศจิกายน 2546

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ศศกร วิชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสาว ตรีสุคนธ์ มาลีแก้ว นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอก
พัฒนาคอขวดและถังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับ
อนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวของวัยรุ่นตอน
ต้นที่เป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบ
มาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวว่านักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม
ข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการ
การวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน นักจิตวิทยา ได้
โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้
นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่นๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาฯหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร.0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ทม 1312/.....

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 1120

24 พฤศจิกายน 2546

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ศิริพร สุวรรณทศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสาว ตรีสุคนธ์ มาลีแก้ว นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอก
พัฒนาคอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับ
อนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวของวัยรุ่นตอน
ต้นที่เป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบ
มาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวว่านักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม
ข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการ
การวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน นักสังคม
สงเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของ
นักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่นๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาฯหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอบุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร.0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ทม 1312/.....

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 1120

24 พฤศจิกายน 2546

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ประไพพรรณ จังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสาว ตรีสุคนธ์ มาลีแก้ว นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอก
พัฒนาคอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับ
อนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวของวัยรุ่นตอน
ต้นที่เป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบ
มาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวว่านักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม
ข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการ
การวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน อาจารย์แนะ
แนว ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนัก
ศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่นๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาฯหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร.0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่มาของแบบสอบถามนำของผู้อื่นมาประยุกต์ ประกอบด้วย

- 1.พจนา ทวีชัยสกุลเจริญ(2541) ม.มหิดล
- 2.นิรมล ศรีเอี่ยม(2528) ม.เกษตรศาสตร์
- 3.ศิริพร สิริยากุล(2534) มศว.

ความหมายคะแนน (มาตรฐานค่า 5 ระดับ)

คะแนน 1.00 - 1.50	ทัศนคติต่ำมาก
คะแนน 1.51 - 2.50	ทัศนคติต่ำ
คะแนน 2.51 - 3.50	ทัศนคติปานกลาง
คะแนน 3.51 - 4.50	ทัศนคติดี
คะแนน 4.51 - 5.00	ทัศนคติดีมาก

ข้อ บวก 2 3 4 6 8 10 11 12 13 15 20 22 23 24 25 26 27 29 32 36
38 41 43 44 48 49 51 52 53 57 58 61 62

ข้อ ลบ 1 5 7 9 14 16 17 18 19 21 28 30 31 33 34 35 37 39 40
42 45 46 47 50 54 55 56 59 60

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวตรีศุคนธ์ มาลีแก้ว
วัน เดือน ปีเกิด	1 มีนาคม 2472
สถานที่เกิด	จังหวัดสมุทรสาคร
ประวัติการศึกษา	คหกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2536
ตำแหน่ง	ข้าราชการบำนาญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย